T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KONYA KARATAY YUSUF AĞA KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONUNDA BULUNAN 42 Yu 7611 NUMARALI CÖNK (İNCELEME-METİN)

RAMAZAN KOYUNCU
21723008

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. MERİÇ HARMANCI

2024

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KONYA KARATAY YUSUF AĞA KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONUNDA BULUNAN 42 Yu 7611 NUMARALI CÖNK (İNCELEME-METİN)

RAMAZAN KOYUNCU
21723008
ORCID NO: 0009-0004-0174-4631

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. MERİÇ HARMANCI

HAZİRAN 2024

Ramazan KOYUNCU tarafından hazırlanan "Konya Karatay Yusuf Ağa Kütüphanesi Koleksiyonunda Bulunan 42 Yu 7611 Numaralı Cönk (İnceleme-Metin)" başlıklı çalışma, **[24/06/2024]** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunmuş ve jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programında **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman	**İmza**
Doç.Dr. Meriç HARMANCI	……

Jüri Üyeleri	**İmza**
Prof.Dr. Aynur KOÇAK	……
Doç.Dr. Nursel UYANIKER	……

ÖZET

KONYA KARATAY YUSUF AĞA KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONUNDA BULUNAN 42 Yu 7611 NUMARALI CÖNK (İNCELEME-METİN)

Edebi eserlerin kültürün yapı taşları olması gibi bu eserlerden yapılan seçkilerle oluşturulan eserler de kültür dünyası açısından önem arz eder. Sözlü ve/veya yazılı kültür ortamlarından yapılan bu seçkiler, bir türe veya yazara/şaire ait olabileceği gibi birden fazla tür veya yazara/şaire ait ürünlerin toplanması ile de oluşturulabilir. Cönk de özellikle halk edebiyatına ait ürünlerin toplandığı defterlerdir. Uzunlamasına açılan ince uzun bu defterler, halk edebiyatına ait metinlerin yanında klasik Türk edebiyatına ait ürünler, dualar, gelenek ve göreneklere ait notlar, halk hekimliği reçeteleri gibi içerisindeki zengin tür ve muhteva ile Türk edebiyatı ve kültürüne ait önemli verileri ihtiva eden kaynaklardandır.

Cönkte yer alan eserlerin seçkisi onu kayıt altına alan kişi veya kişilerin zevk ve tercihleri bağlamında şekillendiği için cönkler, içerik olarak çeşitlilik ve renklilik arz eder. Bu çalışmanın amacı Konya Karatay Yusuf Ağa Kütüphanesi Koleksiyonu 42 Yu 7611 numarada kayıtlı bulunan cöngü incelemektir. Bu bağlamda Arap harfleri ile kaleme alınmış cönk, transkripsiyon alfabesi kullanılarak Latin harflerine aktarılmıştır. Cöngün dış yapı özellikleri ve aktarılan metinlerin vezinleri, şekil özellikleri, şairleri, dil özellikleri incelenmiştir. Cöngün içeriğine ait bazı verileri daha net görmek için tablolar oluşturulmuştur. Cönkte yer alan şiirler, tespit edilebildiği kadarıyla daha önce yayınlanmış divanlar ve diğer eserler ile konuyla ilgili yapılmış lisansüstü tezler ile karşılaştırılmış ve farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.

Çalışmanın amacı, Konya Karatay Kütüphanesinde bulunan, Osmanlıca bilmeyenler ve özel ilgi duymayanların dışında az iltifat gösterilecek bir yazma eseri Latin harflerine aktararak ulaşılmasını, okunmasını ve incelenmesini kolaylaştırmak, içerisindeki malzemeyi daha görünür hale getirerek daha geniş bir kitlenin istifadesine sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Edebiyatı, Klasik Türk Edebiyatı, Cönk, Şiir.

ABSTRACT

KONYA KARATAY YUSUF AĞA LİBRARY COLLECTION 42 Yu 7611 NUMBERED CÖNK (REVIEW-TEXT)

Just as literary works are the building blocks of culture, the works created with the selections made from these works are also important fort he cultural world. These selections made from oral and/or written cultural environments can belong to one genre or author/poet, or they can be formed by collecting products belonging to more than one genre or author/poet. Cönk are also notebooks in which especially the products of folk literature are collected. These notebooks, which are opened longitudinally, are sources that contain important data on Turkish literature and culture with their rich genre and content, such as texts belonging to folk literature, products of classical Turkish literature, prayers, notes on traditions and customs, folk medicine prescriptions.

Since the selection of the works in the cönk is shaped in the context of the tastes and preferences of the person or persons who recorded it, the cönks are diverse and colourful in terms of content. The aim of this study is to analyse the collection of Konya Karatay Yusuf Aga Library 42 Yu 7611 The aim of this study is to analyse the cöngü registered in number. In this context, the cönk, which was written in Arabic letters, was transferred to Latin letters using the transcription alphabet. The external structural features of the cöng and the syntaxes, formal features, poets, and language features of the transferred texts were analysed. Tables have been created in order to see some of the data about the content of the cöng more clearly. The poems in the cönk have been compared with previously published divans and other works and postgraduate theses on the subject as far as it can be determined and the differences are shown in the footnote.

The aim of the study is to facilitate the access, reading and examination of a manuscript work in Konya Karatay Library, which will be shown little interest except for those who do not know Ottoman Turkish and do not have a special interest, by transferring it to Latin letters, and to make the material in it more visible and to make it available to a wider audience.

Keywords: Turkish Folk Literature, Classical Turkish Literature, Cönk, Poem.

ÖN SÖZ

Konusu “Konya Karatay Yusuf Ağa Kütüphanesi Koleksiyonu’nda Bulunan 42 Yu 7611 Numaralı Cönk (İnceleme-Metin)” olan bu çalışmanın temel amacı Arap alfabesi ile yazılmış bir cöngü günümüz harflerine aktararak bilim dünyasına sunmaktır. 97 varaktan oluşan cöngün müstensihi ve mürettibi net olarak belli değildir. Cöngün zahriye bölümünde üç ayrı ‘‘beyit’’ başlığının altında yer alan üç ayrı beyitte ‘‘Şâdî’’ mahlası geçmektedir. Şâdî, bu mecmuayı okuyanlardan kendi ruhuna “Fatiha” okumalarını istemektedir. Beyitlerde geçen ifadeler bize cöngün derleyicisinin Şâdi olabileceği ihtimalini vermektedir. Cönkte 129 manzum metin ve üç mensur dua bulunmaktadır. Manzum metinlerden bir kısmın şâiri belli iken kimin tarafından söylendiği bilinmeyen şiirler de bulunmktadır. Cönkte adı geçen kırk sekiz şâirden en fazla şiirine yer verilen Hüsnî olurken bunun yanında, Niyâzî, Üftâde, Yunus Emre, Sabrî, Cevrî, Halî, Kuloğlu,Fıtnat Hanım gibi şairlerin şiirlerine de yer verilmiştir. Cönkte yer alan özellikle şâiri belli olan şiirler üzerinde yapılan çalışmalar incelenmiş, şiirlerde görülen farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.Giriş bölümünde çalışmanın amacı, konusu ve yöntemi açıklanmış ve incelenen cönk hakkında genel bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde terim olarak cönk ve kökeni hakkında bilgi verdikten sonra alt başlıklarda cönkler üzerine genel bilgiler ve Türk halk edebiyatında cönklerin önemi başlıkları yer almaktadır. İkinci bölümde çalışmaya konu olan cönk tanıtılmış ve incelenmiştir. Bu bölümü takip eden alt başlıklarda ise cöngün şekil özellikleri, dil özellikleri hakkında genel hususlar, cönkte yer alan şiirlerin şekil ve tür özellikleri ve cönkte yer alan şairlerin biyografileri yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise Arap harfli cönk metni transkripsiyon alfabesi kullanılarak Latin harflerine aktarılmıştır. Sonuç bölümünde ise 42 Yu 7611 numaralı cönk hakkında genel değerlendirmelerde bulunulmuştur. Ekler bölümünde cönkten tıpkıbasım örnekleri verilmiştir.

Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi(BAP) tarafından SYL-2023-5871 proje kodu ile desteklenmiştir. Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinayon birimindeki hocalara ve tüm görevlilere şükranlarımı sunarım.Tez sürecimde, engin bilgi ve tecrübeleriyle yolumu aydınlatan, büyük bir titizlikle tezimi yöneten, beni her zaman ilgi ve höşgörüyle karşılayan değerli danışman hocam Doç. Dr. Meriç Harmancı’ya, çalışmayla ilgili bazı konularda kendisiyle fikir alışverişinde bulunduğum değerli arkadaşım Onur Kışla’ya, Selin Uysal’a, Zeynep Seleme’ye bu süreçte yanımda olan tüm dostlarıma ve eğitim hayatım boyunca benden desteklerini hiç esirgemeyen aileme ve eşime teşekkürü bir borç bilirim.

Ramazan KOYUNCU

Haziran,2024; İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iii**

ABSTRACT ..... **iv**

ÖN SÖZ ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vi**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **viii**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **ix**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Metnin Oluşturulmasında İzlenen Yöntem 2

2. CÖNK NEDİR? **3**

2.1.Türk Halk Edebiyatında Cönkler 3
2.1.1. Terim Olarak Cönk ve Kökeni 3
2.1.2. Cönkler Üzerine 4
2.1.3. Türk Halk Edebiyatında Cönklerin Önemi 8

3. ÇALIŞMAYA KONU OLAN CÖNGÜN TANITIMI VE İNCELENMESİ **9**

3.1. Cöngün Şekil Özellikleri 9

3.2. Cöngün Dil Özellikleri Hakkında Genel Hususlar 12

3.3. Cönkte Bulunan Şiirlerin Şekil ve Tür Bilgileri 14

3.4. Cönkte Yer Alan Şairlerin Biyografileri 22
3.4.1. Ahmedî 22
3.4.2. Ârif 23
3.4.3. Arşî 23
3.4.4. Azbî 23
3.4.5. Bâkî 24
3.4.6. Cesârî 25
3.4.7. Cevrî 25
3.4.8. Derviş Himmet 25
3.4.9. Fethî 26
3.4.10. Fıtnat Hanım 26
3.4.11. Hâlî 26
3.4.12. Hâtâyî 26
3.4.13. Hayretî 27
3.4.14. Hüsnî 27
3.4.15. İkbâlî 28

3.4.16. Kânî 28
3.4.17. Kelîmî 28
3.4.18. Kuloğlu 28
3.4.19. Levnî 29
3.4.20. Lisânî 29
3.4.21. Mahvî 29
3.4.22. Mecdî 30
3.4.23. Mevlâna 30
3.4.24. Nâhifî 30
3.4.25. Necâtî 31
3.4.26. Nesîmî 31
3.4.27. Nev'î 32
3.4.28. Niyâzî 32
3.4.29. Nûrî 32
3.4.30. Remzî 33
3.4.31. Rızâ 33
3.4.32. Rûhi 33
3.4.33. Rûsûhî 34
3.4.34. Rûşenî 34
3.4.35. Sabrî 34
3.4.36. Selâmî 34
3.4.37. Seyyîdî 35
3.4.38. Sezâyî 35
3.4.39. Şâhidî 35
3.4.40. Şemsî 36
3.4.41. Şems-i Tebrîzî 36
3.4.42. Üftâde 37
3.4.43. Vâlî 37
3.4.44. Vâsıf 37
3.4.45. Vuslatî 37
3.4.46. Yahyâ 38
3.4.47. Yunus 38
3.4.48. Zekâyî 39

4. TRANSKRİPSİYONLU METİN 40

5. SONUÇ 183

KAYNAKÇA 187

EKLER 194

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Cönkte Bulunan Şiirlerin Şekil ve Tür Bilgileri 14
Tablo 2. Cönkteki Şairlerin Yaşadığı Yüzyıl 18
Tablo 3. Cönkteki Şairlerin Memleketleri: 19
Tablo 4. Cönkteki Şairlerin Meslekleri 20
Tablo 5. Cönkte Bulunan Şiirlerdeki Vezinler 21
Tablo 6. Cönkte Yer Alan Nazım Biçimleri 22

KISALTMALAR LİSTESİ

C.	: Cönk
D.	: Divan
N.	: Nefes
vb.	: Ve benzeri
YTÜ	: Yıldız Teknik Üniversitesi

1. GİRİŞ

Cönkler; Türk edebiyatında şekil olarak uzunlamasına açılan bir defter görünümünü andıran, içinde kültürel birikimimize ait pek çok unsuru barındıran, araştırmacıların çeşitli şekillerde istifade edebileceği başucu kaynaklarıdır. Edebi ürünler onu yaratan bireyin ve toplumun duygu ve düşünceleri, sosyal ve kültürel yaşamı hakkında fikir verdiği için bu ürünlerin toplandığı cönkler de bu bağlamda kıymet taşır. İçerisinde barındırdığı unsurlar açısından temelde Türk halk edebiyatına ait unsurları ihtiva eden cönkler; anonim, tekke ve âşık edebiyatına ait manzum, mensur ve manzum mensur karışık olarak yazılmış eser örneklerinin yanında divan edebiyatına ait ürünleri, çeşitli duaları, halk hekimliğine dair ilaç tarifleri ve pratikleri, günlük notları, tarih kayıtları gibi çeşitli verileri de günümüze aktaran defterlerdir. Cönkler, bir taraftan içinde yer alan eserin yazıldığı dönemin dil özelliklerini barındırması diğer taraftan da cöngün oluşturulduğu dönemin dil özelliklerini taşıması bakımından Türk dilinin tarihi açısından da önemli eserlerdendir.

Cönklerin dil ve kültür bağlamında taşıdığı değer bizi cönk üzerinde bir çalışma yapmaya yönlendirmiştir. Çalışmanın konusu "Konya Karatay Yusuf Ağa Kütüphanesi Koleksiyonunda Bulunan 42 Yu 7611 Numaralı Cönk (İnceleme-Metin)" dir. Çalışmada, Arap harfleriyle yazılan bu cöngü transkripsiyon alfabesi kullanarak Latin harflerine aktarmak ve bu cöngün içinde var olan malzemeyi ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Bu cönkte gerek halk gerekse klâsik şiirin temsilcilerini görebilmekteyiz. Bununla birlikte hakkında yeteri kadar bilgi bulunmayan şâir ve onlara ait şiirler de çalışmamızda incelenmiştir. Cönkte yer alan 132 metinden 129 tanesi manzumdur. Bu manzum metinler farklı nazım türleri kullanıldığından şiirler aruz ölçüsü ve hece ölçüsü ile yazılmış, nazım birimi olarak beyitler ve bentler kullanılmıştır. Bazı şiirlerin orijinalinden farklı olarak dörtlük olması gerekirken beyit ya da beyit olması gerekirken dörtlük olarak yazılmıştır. Vezin hatalarına da rastlanmaktadır. Dil özellikleri incelediğinde eklerin kullanımında da yanlış kullanımların olduğu göze çarpmaktadır. Muhtemelen müelliften kaynaklı olan bu hatalar cönklerde sıkça

rastlanan durumlardandır. Cönkleri derleyen ya da kaleme alan müellifin eğitim seviyesi ile ilgilidir.

1.1. Metnin Oluşturulmasında İzlenen Yöntem

İncelediğimiz cöngün 1a-97a varaklar arası çevirisi yapılmıştır. İncelemesini yaptığımız cönkte tüm metinlere sıra gözeterek başlık üzerinde olmak koşulu ile numara verilmiştir. Başlığı olmayan metinlere de mahlastan yola çıkılarak önce metin numarası ve sonra da köşeli parantez içinde başlık ya da mahlas yazılmıştır. Şiirlerin vezinleri başlık altında gösterilmiştir. Ayrıca her şiire ya da metinde kullanılmış olan nazım şekillerine göre beyitlerin ya da bentlerin başlarına numara verilmiştir. Şairlerin mahlasları ise koyu punto ile gösterilmiştir.

Cöngümüzde bulunan şiirler daha önce yayımlanmış divanlar ile birlikte yapılan tezler ve bu alanda yapılan akademik çalışmalar da incelenerek aradaki farklılıklar karşılaştırılmış ve görülen nüsha farkları dipnot sistemi esas alınarak gösterilmiştir. Nüsha farkları cönkte ve divanda nasıl yer alıyorsa kelimenin ya da beytin sonunda kısaltma olarak cönkte yer alan şekli ‘‘C.’’ ve divanda yer alan şekli ‘‘D.’’ kısaltması şeklinde belirtilmiştir. Şiirlerin daha önce nerede yayımlandığını gösteren künye bilgisi de şiir başlığının yanında yer verilmiştir.

Cönkte bazı şiirlerde kelime hataları ya da yanlış yazımdan kaynaklı hatalar vezin ve anlam bütünlüğü esas alınarak köşeli parantez ‘‘[ ]’’ kullanılarak metin tamiri yapılmıştır. Şiirleri okuduğumuz zaman cümle dışı unsur, seslenme ya da klişe ifâde diye tabir edebileceğimiz kelimeler yine köşeli parantez ‘‘[ ]’’ içine alınmıştır. Arapça yazılan bir kaside ile bir beyit anlaşılamadığı için boş bırakılmıştır. Cönkte bazı şiirlerde tekrar eden mısraları göstermek için başlık kullanılarak ‘‘yine öyle’’ anlamına gelen eyżan kelimesine yer verilmiştir. Cönkte aynı zamanda vele hû eyżan şeklinde de karşımıza çıkmaktadır.

Cönkü incelerken tamlama kullanımından kaynaklı hatalar düzenlenmiş ve dipnotta gösterilmiştir. Ayrıca birkaç şiirde yazılmayan ya da yanlış gösterilen atıf vavları ise köşeli parantez içerisinde ‘‘[u]’’ yeniden yazılmıştır.

2. CÖNK NEDİR?

2.1.Türk Halk Edebiyatında Cönkler

2.1.1. Terim Olarak Cönk ve Kökeni

Cönk teriminin kökeni hakkında araştırmacıların farklı görüşleri bulunmaktadır. Cöngün Cava Malaya dillerinden gelip Fransızcaya "jongue", İngilizceye de "junk" olarak geçtiği araştırmacılar tarafından belirtilmiş; Çin denizlerinde bulunan gemilere verilmiş bir ad olduğu ifade edilmiştir (Gökyay,2019,s.69). Cönk üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında farklı cönk tanımlarıyla karşılaşmaktayız. TDK'nın sözlüğünde cöngün anlamının birden fazla olduğunu görebilmekteyiz. Bu anlamlarda birincisi şekil olarak yelkeni andıran büyüklükte olan gemilerken, edebi anlamı saz çalan şâirlerin gerek kendine ait eserleri gerekse derleme yaparak başka şâirlere ait olan eserleri içine alarak uzun bir şekilde açılmaya müsait deri cilt ile kaplanmış eserlerdir (Türk Dil Kurumu,1998). İslam Ansiklopedisi'nde ise cönk kavramı, eni dar olup uzun bir şekilde açılan yazma mecmulara verilmiş bir isim olarak karşımıza çıkmaktadır (Gökyay,1993).Sabri Koz, cöngü: "Çoğunlukla, halk edebiyatı ürünlerinden müteşekkil uzun bir şekilde açılan yazma eserlere verilen isimdir." şeklinde tanımlamıştır (Koz,1977,s.83). Doğan Kaya'ya göre cönk halk edebiyatı için yeri tartışılmaz olan seçkilerdir. "Çoğunlukla halk şâirlerinin şiirlerini barındıran folklorik malzemelerin bulunduğu deri ciltle kaplanmış mecmualardır."şeklinde tanımı verilmiştir. Bu defterler için zaman danadili ya da sığırdili, ifadesi de kullanılmıştır (Kaya,2018,s.269-274).Altınışık ise cöngü, şu şekilde tanımlanmıştır. ''Cöngü düzenleyen müelliflerin kendi ilgi alanına ya da edebi birikimine göre seçkileri istediği dilde yazmasıyla konu sınırlaması olmayan hem manzum hem de mensur her türden parçanın seçki içinde bulunduğu diğer kitaplardan farklı olarak uzun bir şekilde açılmaya müsait yazma ya da matbu şekilde oluşturulmuş eserlerdir.'' şeklinde tanımlamıştır (Altınışık,2019).Sakaoğlu, cönklerin Türk kültürünün tapusu olduğunu ve bizim adımıza atalarımız tarafından tescil edildiğini, yanlış bilinenin cönkler sayesinde düzeltildiğini, eksik bilginin cönkler sayesinde tamamlandığını ifade etmiştir (Sakaoğlu,1987,s.219). Ansiklopedik Halk Bilim/Halk

Edebiyatı Sözlüğünde cöngün anlamına göz atarsak şu tanımla karşılaşmaktayız ; "Muhtevasında âşık edebiyatına ait türlerin fazla olduğu defterlerdir" (Artun, 2014). Ülkütaşır yazdığı makalede cöngü, " Atasözü, koşma, hikâye, fıkra, destan, nefes, ilahi, hutbe, duâ gibi manzum ve mensur metinleri içine alan yazma mecmualardan oluşan eserlerdir'' şeklinde tanımlamaktadır (Ülkütaşır,1967). Cönk tanımını Köksal, şu şekilde tanımlamıştır." Muhtevası fark etmeksizin uzunlamasına (tûlânî) açılabilen enleri dar yazmalardan oluşan eserlerdir'' şeklinde ifade etmiştir (Köksal,2017). Onay'a göre cönk, ''kâğıtların kısa kenarlarından dikilerek oluşturulan defterdir." (Onay,1996). Müjgan Cunbur ise cöngün sırtının dar, eninin geniş olduğunu, uzunlamasına açıldığını, günümüzün blok notlarına benzeyip yazma şeklinde olduğunu ifade etmiştir (Cunbur,1974,s.69). Cönk tanımını Duygu Kayalık Şahin ise"Sosyal hayatın âdeta kaydının tutulduğu pratik hayatta insanların yaşamlarını yarayacak bilgilerin bulunduğu, tasavvufi bilgilerin verildiği, hastalıkların tedavisi için reçetelerin de yer aldığı manzum ve mensur kaleme alınan edebi, kültürel, folklorik malzemelerin bulunduğu defterlerdir*''* şeklinde ifade etmiştir (Şahin, 2015,s.9). Duymaz, cönk kelimesine karşılık sefine anlamının kullanıldığı ve bu sözden türetilen çeşitli terkiplerin kullanıldığını belirtmiştir (Duymaz,2016,s.15). Çünkü cönkler içinde türlü cevherlerin bulunabileceği mâhiyeti çok geniş eserlerdir. İncelenen tanımlardan hareket edersek cöngü; mürettibin ilgi alanına göre yazılan hem manzum hem de mensur olarak düzenlenen, içinde halk şâiri ve divan şâirlerinin ürünleri ile birlikte ninni, tekerleme, bilmece, atasözü, ilâhi, duâ, hikâye gibi halk edebiyatına ve kültürüne ait unsurları barındıran aşağıdan yukarı doğru uzun bir şekilde açılmaya müsait cildi deri görünümünden ibaret, daha çok yazmalardan müteşekkil defterlerdir şeklinde tanımlanabilmektedir.

2.1.2. Cönkler Üzerine

Şükrü Elçin, eski kütüphanelerde veya şahsi kütüphanelerde atadan kalan birçok yazma eserin olduğunu belirtmektedir (2004,s.5). Bu eserlere bakacak olursak cönk şekil olarak bir defteri andırmaktadır. Aşağıdan yukarı ve uzunlamasına açılan deftere cönk, sağdan sola veya soldan sağa doğru açılarak tertip edilenlere mecmua adı verilmiştir. Cönkler meydana getirilirken kesin bir kurala bağlı kalınmaz. Bu eserlerin kim tarafından yazıldıkları ve hangi tarihte kaleme alındıkları ne yazık ki çoğu zaman bilinmemektedir. Cönk ile mecmuayı karşılaştırdığımız zaman cönklerin Türk halk kültürüne daha çok katkı yaptığını söyleyebiliriz (Elçin,2004,s.5).Aksoyak

söz konusu eserlerin klasik metinlerden daha fazla malzeme ihtiva ettiğini belirtir (Aksoyak, 2016:7). Eski yazıyla yazılan eserlerin cönkler dâhil bir planı olduğunu belirten Aksoyak, bazen ciltleme kaynaklı hatalar ve sayfa kopukluklarından bunun bozulduğunu ifade etmiş ve cönklerde belli konularda eserlerin bir araya getirilmesinde cönk sahibinin zevki doğrultusunda bir plan oluşturduğunu eklemiştir. (Aksoyak,2016,s.7).İlâhi, naat dağınık da olsa belli şairlerin şiirlerini toplama gayreti aslında cönk sahibinin önceden tasarladığı bir plandır. Cönklerde âşıklara ait şiirlerin yanı sıra divan şiirine de ait unsurların olduğunu, buna ilave olarak, büyücülükle ilgili kısa notlar, ilaç yapımında kullanılan tarifler, duâ metinleri, yemek tarifleri cönk sahibinin tutmuş olduğu doğum ve ölüm seneleri borç hesaplamaları ile birlikte topluma mâl olmuş türküler, ilahiler, manilerin ve halk hikâyelerinin bulunması (Gökyay,1984,s.117) onun her şeyin yüklendiği bir gemiye benzetilmesini olağan kılar. Duran, cönkleri anlatırken cönklerin bilinen en önemli özelliği sahibinin tam olarak belli olmaması ve belli bir sistemle kaleme alınmaması şeklinde ifade etmiş ve bir cöngü açtığımızda nasıl bir malzeme ile karşılaşacağımızı çoğu zaman bilemeyeceğimizi söylemiştir (2016,s.42) Yavuz, yeterli eğitim alamayan müellifler tarafından kaleme alınan cönklerde imlâ probleminin çok sık karşımıza çıkmasından dolayı yanlış ya da eksik okumalar olduğunu, bu nedenle daha az ilgi gören cönklerin aslında bir folklor hazinesi konumunu taşıdığını ifade etmiştir (Yavuz,1988,s.117).Cönkleri anlatırken hikâye ve masallarla birlikte kalenderî, dîvânî, koşma, türkü destan vb. nazım şekillerini içeren eni dar boyu uzun olan; bununla birlikte uzunlamasına açılan, halk şiirine ilgi duyan, özellikle başka bir nüshası bulunmayan, toplayanın kendi şahsına ve zevkine göre malzeme bulunduran eserlerdir diye ifade etmektedir (Yavuz 1988,s.119). Cönkleri içerikleri bakımından sınıflandırırken dört grupta toplamıştır:

1.Baştan sona kadar bir şâirin divanını veya herhangi bir hikâyeyi içine alan cönkler.

2.Hem divan şiirini hem de halk edebiyatı ürünlerini içeren cönkler.

3.Sadece halk şâirlerinin şiirlerinin toplandığı cönkler.

4.Rüyâ tâbirleri, büyü, İslami mevzuları vb. içine alan cönkler.

Bizim de çalışmamıza konu olan cöngümüzde içerik olarak hem divan şiiri hem de halk edebiyatı ürünlerini barındırdığını görmekteyiz. Bir şiir mecmuası olan cönklerin adı unutulmuş şairleri ortaya çıkarmasında büyük önemi olduğunu

vurgulayan Yavuz, saz şâirlerinin şiirlerini hemen yazıya geçiremediği durumlarda ortadan kaybolduğunu ve bu şiirlerin de nesilden nesile aktarılma vazifesini cönklerin yaptığını, bu sayede elimize belki adı duyulmayan şâir ve onlara ait yeni şiirlerin ortaya çıkacağını belirtir (Yavuz,1988,s.121). Cönkleri içerik açısından ele alırsak dini metinler, ilâhiler ve halk şiirleri ilk sırayı almaktadır. ‘‘Dini metinlerde amaç “unutulmamak, akılda tutmak” iken şiirlerde ise beğeni önceliklidir.’’ (Sona,2016,s.76). Dini bilgiler özellikle dua, hutbe, tasavvuf öğretileri, âyet ve hadislerin açıklamaları ile birlikte namaz ve abdestin tarifleri manzum ve mensur olarak kaleme alınırken diğer cönk metinlerine göre daha dikkatli ve özenli oluşturulmuşlardır. İmlâ ve bilgi açısından güvenilir bulunduğu ve okunması kolay olduğu için harekeli nesihle kaleme alınmışlardır (Altınışık,2019,s.30).Aynı zamanda cönklerin içerdikleri bilgiler ve muhtevasına göre Türk edebiyatının yanı sıra dil, tıp sosyoloji, güzel sanatlar, mûsiki gibi birçok bilim alanına da kaynaklık ettiğini ifade edebiliriz (Şahin,2023,s.3).Cönklerde genellikle yaprak ve sayfa numarası bulunmamakla birlikte birçok cönke de sonradan sayfa numarası verilmiştir. Cönklerin ölçüsü birbirinden farklıdır, eni boy ölçüleri farklılık gösterir.Cöngü hazırlayan kişiye göre bu farklılaşır. Cönkler, şekil olarak genellikle dana dili şeklinde olur, defter şeklindeki cönklerin sayısı azdır. Cönklerdeki metinlerin sıralaması da yine onu oluşturan ya da onu yazana göre farklılık gösterir (Yıldız,2019,s.4). Cönklerin günlük iletişim sürecinde oluşan ve bununla gelişen yazılı metinler olduğunu ifade eden Duymaz, aslında cönklerin yaratımının sözlü metinlerin yazıya aktarılması ile olduğunu belirtir. (Duymaz,2016,s.18). Cönklerde yer alan metinlerin yaratım sürecinin doğrudan yazılı olmamakla birlikte unutulma kaygısı ile yazılı hale getirildiğni anlatan Duymaz, cöngün aslında bir kitaptan ziyade defter olduğunu vurgulayarak içinde yer alan bilgilerin halkın ortak faydalandığı ve halka ait ürünler olduğunu ifade eder (Duymaz,2016,s.19). Bu yüzdendir ki kültürümüzün en değerli hazineleri arasında yer almaktadır. Doğan Kaya cönklerin özelliklerini belirtirken cönklerin “besmele” ile başladığını, birden fazla kişi ile yazılabileceğini, yaprak sayısının 10 ile 300 arasında değişebileceğini, aralarında koparılmış sayfaların olabileceği ya da cöngü okuyanlar tarafından boş kısımlara yazılmış özel notların bulunabileceğini belirtmektedir (Kaya,2018,s.271). Gökyay, cönklerin her sayfası incelendiğinde birden fazla kişi tarafından kaleme alınabileceğini ifade etmekle beraber bazı cönklerde yazıların kolay okunamadığını, imlâlarının hatalı olduğunu söylemiştir. Bunun aksine imlası daha güzel cönklerin de

olduğunu belirtmiştir (1993,s.74) Cönklerdeki yazım şekilleri bazen bölgelere göre de değişiklik gösterebilmektedir. Büyük şehirlerde müellifin eğitim seviyesine göre daha okunaklı ve güzel hat ile yazılan cönkler bulunurken köylerde ise yazı ya da imlası bozuk cönklerle de karşılaşabilmekteyiz (Kaya,2018,s.272). Cönkleri kaleme alan müellifin az eğitim almasından kaynaklı olarak bazen bilgi yanlışları da karşımıza çıkmaktadır. Cönklerde şiir ve tür isimleri karıştırılabilmektedir. Koşma nazım şeklinin çoğu zaman gazel olarak adlandırıldığını görebilmkteyiz (Alptekin,1987).Gökyay, cönklerde şiirlerin belli edebiyat terimlerinin dışında şâirlerin adına ek olarak saygı ifade eden ‘‘fermâyed’’ gibi eklerin konduğu belirtmektedir (Gökyay,2019,s.89). Aynı zamanda şiirlerde adı başlıkta söylenmiş olan şâirin bir başka şiirinde adını tekrardan söylenmemesi için ‘‘velehû’’ yazıldığını ifade etmektedir. Cönklerde şiirler ya da parçanın sonunda sona erdiği anlamına gelen yazılar veya işaretler olduğunu ifade eden Gökyay, Arapça “tamamlandı, tamam oldu” anlamına gelen ‘‘temmet’’ yazısının olduğunu söylemektedir (2019,s.94) Cönklerde kullanılan yazı şekilleri genellikle talik, rikʾa, nesih şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Cöngün doğru okunup okunmamasında o yazılan yazı şeklinin karakteristik özelliklerinin bilinmesinden geçmektedir. Cöngü kaleme alan müellifin eğitim seviyesinin yüksek olması bize cönk okumada kolaylık sağlayacaktır. Cönkler, ince ve uzun daha az hacimli eserler olduğundan şâirler tarafından çoğu zaman koyunda ve kuşakta taşınmıştır (Köksal,2017,s.250-260). Aslında koyunda veya kuşakta taşınması cöngün önemini artırmaktadır çünkü kütüphanede okunmayı bekleyen değil elden ele dolaşan, içinde güzel şiirleri barındıran ve talibi çok eserler olmasından gelmektedir. Taşıması kolay ve kullanımı pratik olduğu için sahibine aynı zamanda bir yoldaş vazifesi de görmüştür (Köksal,2017,s.265). Cönkler yazılırken aynı zamanda renk çeşitliliğinin fazla olduğu (yeşil, mor, turuncu, kahverengi…) kâğıtlar kullanılmıştır. Bununla birlikte bazı cönklerde resimler ve minyatürlere de yer verilmiştir. Cönklerde kullanılan kâğıtlar genelde sağlamlık göstermektedir. Son dönem cönklerde işlemesi iyi olmayan kirli kaba kâğıtlı cönklere rastlanabilmektedir (Koz, 1977,s.85). Cönklerde bulunan kayıtlar cöngün kim ya da kimler tarafından yazıldığı yahut derlendiği, kaç yılda tamamlandığı kültürel açıdan da yeni bilgilere ulaşılması açısından da kayda değerdir (Altınışık, 2019,s.109).

2.1.3. Türk Halk Edebiyatında Cönklerin Önemi

Türk halk edebiyatının başucu kaynaklarından olan cönkler aynı zamanda kültür taşıyıcısı konumundadır. Nesilden nesile aktarılan bilgiler sayesinde geçmiş dönem halk bilim ürünlerine tanıklık etmektedir. Cönkler adeta bilinmeyen bir hazine gibidir. Cöngün aynı zamanda bir gemiye benzetilmesi içinde insanların faydalanabileceği her türlü bilgiyi barındırmasından gelmektedir. Cönklerde halk edebiyatı unsurları daha ağırlıkta olmasına rağmen divan şiirine ait unsurları da görmekteyiz. Belki de ilk defa duyduğumuz bir şâir ve onun bir şiiri bizlere yeni bir araştırmanın kapısını aralayacaktır. Cönklerde hem manzum hem mensur kısımlar yer almaktadır. Bilmeceler, atasözleri, tarih düşürmeler, tekerlemeler, yemek tarifleri ve ilaç tarifleri bize kolaylıklar sağlamaktadır (Gökyay,2019,s.97-117). İnsan hastalıklarına karşı uygulanacak tedavi yöntemlerinin cönklerde yer aldığını belirtilmektedir (Aksan,1999,s.16). Doğan Aksan, Türk milletinin şiire düşkün olduğunu, beşikten mezara kadar maniler, ninniler ve türkülerle hayatın her anında yaşamını etkileyen şiirlerle iç içe olduğunu halk şiirinin toplumun aynası olduğunu belirtmiştir. Cönkler halk zevkini yansıtmakta ve halka mâl olmuşlardır. Bu yüzden cönkler kültürün nesilden nesile bir aktarıcısı ve devamı niteliğindedir.

3. ÇALIŞMAYA KONU OLAN CÖNGÜN TANITIMI VE İNCELENMESI

3.1. Cöngün Şekil Özellikleri

Bu çalışmaya konu olan cönk Konya Karatay Yusuf Ağa Kütüphanesi Koleksiyonu'nda bulunan 42 Yu 7611 şeklinde kayıtlıdır. Cöngümüz 97 varaktan oluşmaktadır. Fiziksel olarak147×66-128×27 mm ebadında bordo meşin cildin üzerine yazılan eser; rik'a, talik, harekeli nesih hat ile yazılmıştır. Siyah ve bazı yerlerde bordo mürekkep kullanılarak oluşturulmuştur.1b-2a[talik], 2b-11b[harekeli nesih], 12a-20b[nesih], 21a-24b[rikʾa], 25a-43b[talik], 44a-51a[nesih], 51b-53b[talik], 54a[nesih], 54b-94b[talik], 95a-95b [harekeli nesih], 96a[talik], 96b-97a[nesih] sayfalar arası farklı yazı tipleri ile yazılmıştır. Cönkte bazı şiirlerin sonunda "tamâm" ifadesi yer alırken bununla birlikte bazı şiirler de "temmet"ifadesi ile tamamlanır. Hüsnî'nin şiirlerinin her birinden sonra "hu"ile bitmesi dikkate değerdir. Kullanılan satır sayısı sayfadan sayfaya değişiklik göstermektedir. Özellikle son varaklarda bazı şiirler derkenâra taşmıştır. Cöngün giriş kısmında ve son sayfasında yer alan kâğıtlar nohudî renkte iken diğer sayfalar ise farklı bir kâğıt ile kaleme alınmıştır. Eserin tüm sayfaları metin içi yaldızlı bir cetvel içine alınarak yazılmış, bu da cöngü daha estetik ve düzenli bir hâle getirmiştir. Cöngün kapak kısmında çeşitli şekiller çizilmiştir. Cönkte boş sayfa bulunmamaktadır. Cönge sayfa numaraları sonradan verilmiştir. Dil özellikleri açısından incelendiğinde belirli bir standartın olmadığı karşımıza çıkar, örnek olarak tamlama gruplarında kâtip hatasından kaynaklı bazı yazımlar göze çarpmakta ve gerekli anlamı veremediği için anlam hatası oluşmaktadır. Nazal n (ك) ile yazılması gereken birçok kelime nun ile yazılmıştır. Bu da bize cönk müstensih ya mürettibinin düzenli bir tahsil görmediğini tahmin ettirmektedir. Cönkte ilk akla gelen şâirler arasında Yunus Emre, Ârif, Niyâzî-i Mısrî, Hüdâyî, Sabri, Yahyâ, Hatâyî, Hâlî, Hüsnî, Necâti gelmektedir. Cönkte 48 şaire yer verilmiştir. Şiir sayısı bakımından da okuyucu için dolu dolu şiirler içermektedir. Cönkte 129 şiire yer verilmiştir. En çok şiir

Hüsnî'ye aittir.39 adet şiiri cönkte yerini almıştır. Hüsnî'nin divanında olmayıp cönkte yer alan şiir sayısı 3'ü na't-ı şerîf olmak üzere 13'tür. Hüsnî'nin şiirleri gazel nazım şekliyle yazılmıştır, fakat şiir başlıkları Nefes-i Hüsnî şeklinde verilmiştir. Cöngün zahriye kısmında Şâdî'ye ait 3 ayrı müfred yer almaktadır ve bu beyitlerde Şâdî mahlası bulunmaktadır. Şâdî bu cöngün sahibi ya da derleyicisi olabilir. Cöngün nerede kaleme alındığı da tam olarak belli değildir. Eserde duʿâ-yı taʿām, ezan tamam olunca okunacak duʿā ve salâten tüncînâ duâları yer almaktadır. Mevlevilikle ve aynı zamanda ehl-i beyt çevresinde yer alan şiirlerde yer almaktadır. Eser az bilinen şâirleri ve eserleri gün yüzüne çıkarmada önemlidir. Şiirlerde başlık bulunmaktadır. Cönkte şairlerin şiirlerinin sıralanışında düzenli bir uyum görülmektedir. Birden fazla şiiri bulunan birkaç şâirin şiirleri alt alta verilmiştir. Hâlî'nin şiirleri [41b-43a] Hüsnî'nin [44a-72b] varak arası şiirleri bir mecmua gibi sunulmuştur. Bununla birlikte neredeyse her şiirde mahlas geçmektedir. Eserde 2b-11a, 12a-13b,95a-95b varakları arasındaki şiirler "İlâhi-i Şerîf" başlığı altında verilmiştir. Cönkte nesir kısımları olarak yukarıda belirttiğimiz gibi dualar yer almaktadır. Bu dualar salâten tüncînâ [11a-11b], ezan duası [96b], yemek duası[97a] varaklarında bulunmaktadır. Onun haricinde cöngün tamamı manzum olarak kaleme alınmış ve birkaç şiir hariç beyit şeklinde oluşturulmuştur. 2 şiir muhammes, 2 şiir ise tercî-bend nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Müellif Cevrî'ye ait nazım şekli olan tercî-bend eseri bentler şeklinde yazması gerekirken beyit şeklinde yazılmıştır. Bunun yanında [24a-26b] varakları arasında Ârif adlı şairin şiirleri halk edebiyatında aruzla yazılan dîvâni nazım şekli ile kaleme alınmıştır. [28b-29a] varakları arasında Sabrî isimli şaire ait olan şiir müseddes nazım şekli ile yazılmıştır. Şiirlerde aruz ölçüsü kullanılmış, sadece birkaç şiir hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır. Cönkte Şâdi isimli şairin [1a] numaralı varakta tek beyitten olmak üzere 3 ayrı beyti, [29a] numaralı varakta ise 1 tane müfred beyti yer almaktadır. [26b] numaralı varakta divan edebiyatı nazım şekli olan kıt'a nazım şekli "Kıt'a-yı Ârif" başlığı altında verilmiştir. Cönkte atasözleri bakımından da zenginlik bulunmaktadır. Levnî'ye ait "Atalar Sözü Destanı" [21b-23b] numaralı varaklar arasında yer almıştır. Cönkte on iki imam övgüsü ve Alevî-Bektaşî sevgisini işleyen şiirlerde yer almaktadır. [61a] numaralı varakta yer alan Hüsnî'ye ait olan şiir "nutuk" nazım şekli ile kaleme alınmıştır. [79b-82a] numaralı varakta yer alan şiir Zülfikârnâme nazım türü ile kaleme alınmıştır. Cöngümüzün yazıları gayet okunaklı bir şekilde yazılmıştır. Bir yaprakta ağırlıklı olarak satır sayısı 10 iken son sayfalarda 15'e kadar çıkabilmektedir. Cönkte beş beyitlik "kaside" başlığı altında Arapça beyitler yer almaktadır. Cönkte

bestelenmiş ve günümüzde de icra edilen bazı şiirler bulunmaktadır. Örneğin[2b] numaralı varakta yer alan

"Bülbül-i nâlân olup çaġırırım Ḥaḳḳ dost

Bir güle ḫayrân olup çaġırırım Ḥaḳḳ dost"

dizesi ile başlayan Nâhifî mahlası ile kullanılan şiir bunlardan biridir.

[3a] da yer alan "İlâhî-i Şerif" başlıklı

"Behey bülbül nedir feryād vār eyle ḥakdan istimdād

Ḫudāyı yād et olma yād ḳul ol kim olasın āzād''

dizeleri ile başlayan şiir de meşhur ilahilerden biridir.

[5a] da yer alan "İlâhî-i Şerif" başlıklı

"Mevlām seniŋ ʿāşıḳlarıŋ dönerler hū deyü deyü

Seniŋ ʿaşḳıŋ ateşine dönerler hū deyü deyü''

dizeleri ile başlayan ilahi de Âşık Yunus'a ait olan günümüzün meşhur ilahilerinden biridir. Şiirlerin bazıları harekelendirilerek yazılmıştır. Şiirlerin okunmasında harekeler dikkate alınmıştır. Ancak bazı şiirlerde hareke olmadığı için şiirlerin imlâlarında dönem imlâ özellikleri dikkate alınmıştır. Cönkte bazı beyitler mükerrer söylenmiştir. Örnek verirsek [10b] numaralı varak 3.beyit, 9.beyitte tekrar etmiştir. Bazı şiirler ise yeniden yazılmıştır. [74a] numaralı varakta yazılan Hazret-i Mevlânâ Fermâyed başlıklı şiiri [75b] numaralı varakta mükerrerdir. Bu beyit ya şiirlerin fazladan yazılması cöngümüzün birden fazla kişinin kaleminden çıkma ihtimalini de kuvvetlendirmektedir. Hüsnî'nin şiirlerlerinde ve bazı şiirlerde iktibas sanatına yer verilmiştir. Ayetler göze çarpmaktadır. [46b] numaralı varakta yer alan

"Saçı velleyl okundı āyet içre

Yüzünde veḍḍuḥa var ġāyet içre" [Duha 1-3]

[53b] numaralı varakta yer alan;

"Yevm-i lā yenfeuʾ māl buna şāmil Ḥüsnī

Çünkü her nesneye bir vaḳit zevāl ʿarż etmiş" [Şuʾara 88]

Cöngün bazı varaklarında bulunan kayıtlar bize önemli bilgiler vermektedir. [4a] varağında Harrehu Seyyid Derviş Abdüʾl-Kerim bin Şeyh Salih yazmaktadır. Burada cöngü, Şeyh Salih oğlu Abdülkerim yazıya geçirdiğini ifade etmektedir.

3.2. Cöngün Dil Özellikleri Hakkında Genel Hususlar

1.Kapalı e şeklinde kullanılan ses: Eserde -i- harfi ile kaleme alınmıştır.

Sarāy-ı vahdete irse olurdı kalp ile agāh [3a]

Girü irfān-ıla irdüm nedāmet bahrına daldım [10a]

Gice gündüz avāredir aşkıŋ elinden elinden [12b]

2. Yuvarlak ünlüsü olan ekler: Günümüzde kullanımlarına göre düz şekilleri de bulunmakla birlikte ünlüler eserde yuvarlak şekilde kaleme alınmıştır.

Fażl-ı Yezdān himmet eyledi üstādımuz [26b]

Dāimā ẕevḳ u ṣafālardur bizim eglencemüz [27b]

Görmeseydüm bu günleri bāri [28b]

3.Eski Türkçe kullanılan işaret/kişi zamirleri: Günümüzde onu, ona, onda, ondan şekillerine dönüşmüştür.

Kim sever anı o kimse nācidir [44b]

Anıŋla sābit oldı külli eşyā… [45b]

Ciḥār u yār aŋa oldı muṣāhib [46b]

4. Nazal nun (ك) harfine karşılık nun(ن) kullanımından kaynaklı yazımlar cönkte çok sık bir şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Kaʿbe-i vaṣlın yolunda... [7a]

İntisāb-ı ẕāt-ı pākin… [7a]

Bu yoldan gözün ayırma... [95a]

5.Kaf harfinin (ق) yerine h (خ) harfinin kullanımından kaynaklı yazım cönkte bir yerde karşımıza çıkmaktadır.

Dost ḳoḫusı andan gelür… [16b]

6.Elif (ا) harfinin yerine ayın (ع) harfinin kullanımından kaynaklı yazım cönkte bir yerde karşımıza çıkmaktadır.

ʿIrż ile varamaz eşḳiyā eve… [22b]

7.P(پ) harfinin yerine be (ب) harfinin kullanımından kaynaklı yazım cönkte karşımıza çıkmaktadır.

هب heb[p] ḳabża-i ḳudrettedir… [19b]

8.Elif (ا) harfinin fazladan yazılması ya da kullanılmasından kaynaklı yazım cönkte karşımıza çıkmaktadır.

گلشآن muḥabbetde eger… [52b]

9. "Şol" işaret sıfatı günümüzde "şu" şeklinde kullanılmaktadır.

Şol ezel ki... [13a]

10. "-uban/-üben" şeklinde kullanılan zarf fiil eki: Türkçemizde bu eke karşılık "arak/-erek" kullanılmıştır.

Maġrūr oluben devlet-i dünyāya ṭayanma... [73b]

11.2.teklik emir eki olarak kullanılan "-gıl": Eserde karşımıza çıkmaktadır. bu ek günümüzde kullanılmamaktadır.

Güher ʿaḳl-ı maʿādinden çıḳargıl kānı ol… [84b]

12.İzafet kesresi ve/veya atıf vavı kullanımından kaynaklı yazımlar cönkte karşımıza çıkmaktadır.

Cönkte انبیآومرسلین yazılan kelime aslında مرسلین انبیآ yazılacaktı. [4b]

Cönkte احمدده امتي yazılan kelime aslında احمدده اممت yazılacaktı. [4b]

Cönkte جان باشی cān [u] başı şeklinde yazılıp atıf vavı kullanılmamışken aynı beytin diğer dizesinde ise bu sefer وجانه باش baş u cāna [56b]

Cönkte انفس راهی rāhi enfüs şeklinde yazılmışken انفس راه rāh-ı enfüs olarak yazılması gerekirdi. [70a]

13.Zarf-fiil ekinin ünlüsünün yuvarlak şekilde kullanılması: اکلنوب eglenüp [56b], کیوب giyüp [56b], یانوب yanup [56b]

14.Akuzatif (Belirtme) ekinin düz ünlülü kullanılması: سوزی sözi [69a], یوزی yüzi [69a], کوزی gözi [69a]

15.Şiir dışı klişe ifadeler cönkte [ ] parantez içerisinde gösterilmiştir.[Ey yā Resūllāh meded yā habiballāh meded] [4a]

3.3. Cönkte Bulunan Şiirlerin Şekil ve Tür Bilgileri

Tablo 1. Cönkte Bulunan Şiirlerin Şekil ve Tür Bilgileri

Varak Numarası	Şairin Mahlası	Metnin Cönkteki Başlığı	Şekil /Tür	Nazım Birimi/ Sayısı	Vezin
1a	Ṣādī	Beyit	Müfred	Beyit/1	-.--/-.--/-.--/-.-
1a	Ṣādī	Beyit	Müfred	Beyit/1	-.--/-.--/-.--/-.-
1a	Ṣādī	Beyit	Müfred	Beyit/1	.---/.---/.--
1b	ʿAzbī	Güfte-i ʿAzbī	Gazel	Beyit/5	-.--/ -.---/ -.--/ -.-
2a	Rusūhī	Şerh-i Mesnevī İsmail Efendi	Gazel	Beyit/5	-.--/ -.---/ -.--/ -.-
2b	Naḫīfī	İlāhī Şerīf	İlāhi	Beyit/5	-..- /-.- /-..- / -.-
3a	Hüdāyī	İlāhī Şerīf	İlāhi	Beyit/4	8+8 hece ölçüsü
3a-3b	Yunus	İlāhī Şerīf	İlāhi	Beyit/5	.---/.---/.---/.---
3b-4a	Niyāzī	İlāhī Şerīf	İlāhi	Beyit/4	-.--/-.--/-.--/-.-
4a-4b	İkbālī	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/6	-.--/ -.---/ -.--/ -.-
5a-5b	ʿĀşıḳ Yunus	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/5	8+8 hece ölçüsü
5b-6a-6b	Mevlāna	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/10	--./-.-./.--./-.-
6b	Sezāyī	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/4	-.--/ -.---/ -.--/ -.-
7a	Mahvī	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/5	-.--/ -.---/ -.--/ -.-
7b-8a	Vālī	İlāhī Mevlid	İlāhī	Beyit/10	-.--/ -.---/ -.--
8b	Rūşenī	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/4	..-- /..--/..--/..-
8b-9a	Nūrī	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/6	-.--/ -.---/ -.--
9b	Ḳuloğlu	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/4	8+8 hece ölçüsü
9b-10a	Üftāde	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/4	.--- /.---/.---/.---
10a-10b-11a	Hüdāyī	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/11	-.--/ -.---/ -.--/ -.-

11b	-	Selāten Tüncīnā	Dua	Mensur	-
11b-12a	Şems-i Tebrizī	Ḳaṣīde	Ḳaṣīde	Beyit/4	.--- /.---/.---/.---
12a-12b	Dervīş Himmet	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/5	8+8 hece ölçüsü
12b-13a	Niyāzī	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/8	-.--/-.--/-.-
13b	Āşıḳ Yunūs/Yūnus	İlāhī Şerīf	İlāhī	Beyit/5	10'lu Hece Ölçüsü
14a	-	Ḳaṣīde	-	-	-
14b-15a	Niyāzī	İlāhī	İlāhī	Dörtlük/5	-.--/-.--/-.-
15b-16a	Rızā	Naʿt-ı Resūl	Naʿt	Beyit /8	-.--/ -.---/ -.--/ -.-
16a-16b	-	İlāhī	İlāhī	Beyit/6	-..- /-..-/-..-/-..-
16b-17a-17b	Nūrī	-	Gazel	Beyit/8	--./.--./.--./.--
17b-18a	Yunūs/Yunūs	-	İlahi	Beyit/6	-
18b-19a	Ārif	Nefes-i Mātem	Nefes	Dörtlük/7	11'li Hece Ölçüsü
19b	Hüdāyī	-	İlāhī	Beyit/5	--.-/--.-/--.-/--.-
20a-20b	Seyyīdī	-	-	Beyit/13	.---/.---/.---/.---
21a	Ḫayretī	Gazel-i Ḫayreti	Gazel	Beyit/5	-.--/ -.---/ -.--/ -.-
21b-22a-22b-23a-23	Levnī	Levnī Hazretleri		Dörtlük	11'li Hece Ölçüsü
23b-24a	Zekāyī	Zekāi Dede	Gazel	Beyit/7	.---/.---/.---/.---
24b-25a	Vāṣıf	Vāṣıf Efendi	Muhammes	Bend/	..--/..--/..--/..-
25a	Vāṣıf	Eyzan	Muhammes	Bend	..--/..--/..--/..-
25a	Vāṣıf	Eyzan	Muhammes	Bend	..--/..--/..--/..-
25a-25b	Vāṣıf	Eyzan	Muhammes	Bend	..--/..--/..--/..-
25b	Vāṣıf	Eyzan	Muhammes	Bend	..--/..--/..--/..-
25b-26a	Remzī	Remzī Efendi	Gazel	Beyit/5	-.--/ -.---/ -.--/ -.-
26a-26b	Ārif	Ārif	Divānī	Dörtlük/3	--./-.--/--./-.--
26b-27a	Ārif	Ārif	Kıtʾa	Dörtlük/	-.--/ -.---/ -.--/ -.-
28a	Nesīmī	NesīmīHazretleri	Gazel	Beyit/5	.---/.---/.---/.---
28b-29a	Ṣabrī	Ṣabrī	Müseddes	Bend	.--/.--/.--/.-
29a	Ṣabrī	Eyzan	Müseddes	Bend	.--/.--/.--/.-
29a	Ṣabrī	Eyzan	Müseddes	Bend	.--/.--/.--/.-
29b	Yahyā	Yahyā	Gazel	Beyit/5	..--/..--/..--/..-
29b	-	Müfred	-	-	.---/.---/.---/.---
30a	Şemsī	Şemsī	Gazel	Beyit/5	--./-.--/.---/-.-
30b	Mecdī	Mecdī	Gazel	Beyit/5	.---/.---/.---/.---
31a	Selāmī	Selāmi	Gazel	Beyit/5	--./.---/.---/.--
31b-32a	Lisānī	Gazel-i Lisānī	Gazel	Beyit/7	-.--/ -.---/ -.--/ -.-

32b	ʿArşī	ʿArşī Fermāyed	Gazel	Beyit/5	-.--/ -.---/ -.--/ -.-
33a	Fıṭnat	Fıṭnat Ḫanım	Gazel	Beyit/4	--./.--./.--./.--
33b	Cevrī	Cevrī Fermāyed	Gazel	Beyit/7	--./.---/.---/.--
34a	ʿĀrif	ʿĀrif	Gazel	Beyit/5	..--/..--/..--/..-
34b-35a	-	Ahmedī Der Medh-i İmāman	Düvazdeh	Beyit/11	-..-/-.-/-..-/-.-
35b	Nevʾī	Nevʾī	Gazel	Beyit/5	.---/.---/.---/.---
36a	Necātī	Necātī	Gazel	Beyit/5	-.--/-.--/-.--/-.-
36b	Yahyā/Yahya	Yahyā/Yahya	Gazel	Beyit/5	..--/..--/..--/..-
37a	Yahyā/Yahya	Yahyā/Yahya	Gazel	Beyit/5	--./.--./.--./.--
37b-38a	ʿAzbī	-	-	-	-
38b	Cesāri	Ḳalenderī Cesāri	Gazel	Beyit/5	--./.--./.--./.--
38b	-	-	Kıt'a	Beyit/2	-.--/-.--/-.--/-.-
39a	Cesārī	Ḳalenderī Cesāri	Gazel	Beyit/5	--./.--./.--./.--
39b	Niyāzī	Niyāzī	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.--/-.-
40a	ʿĀrif	ʿĀrif	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.--/-.-
40b	Niyāzī	Gazel-i Niyāzī	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.--/-.-
41a	Lisānī	Semaʿi Lisānī	Gazel	Beyit/5	.---/.---/.---/.---
41b	Ḫālī	Ḫālī	Gazel	Beyit/5	..--/..--/..--/..-
42a	Ḫālī	Ḫālī	Gazel	Beyit/5	-.--/-.--/-.--/-.--
42b	Ḫālī	Ḫālī	Gazel	Beyit/5	-.--/-.--/-.--/-.-
43a	Ḫālī	Ḫālī	Gazel	Beyit/5	.---/.---/.--
43b	Kānī	Gazel-i Kānī	Gazel	Beyit/5	-.--/-.--/-.--/-.-
44a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/5	--./-.-/.--/-.-
44b-45a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī Naʿt-ı Resūl	Gazel	Beyit/11	-.--/-.--/-.-
45b-46a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī Naʿt-ı Resūl	Naʿt	Beyit/10	.---/.---/.---/.---
46b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī Naʿt-ı Resūl	Naʿt	Beyit/7	.---/.---/.--
47a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.--/-.-
47b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/5	-.--/-.--/-.--/-.-
47b-48a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.--/-.-
48a-48b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.--/-.-
49a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	--./.--./.--./.--
49b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/5	..--/..--/..--/..-
50a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/5	.--/.--/.--/.-
50b-51a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	.---/.--/.---/.--
51a-51b-52a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/9	..--/..--/..--/..-
52a-52b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/6	--./.---/.--./.--
53a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/5	-..-/-.-/-..-/-.-

53b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.-
54a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/5	.---/.---/.--
54b-55a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/9	.---/.---/.--
55a-55b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/9	-.--/-.--/-.-
56a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	--./.--./.--./.--
56b-57a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.--/-.-
57a-57b-58a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/11	.---/.---/.---/.---
58a-58b-59a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/11	--./-.--/.-.-/-.-
59b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/6	.---/.---/.--
60a-60b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/9	-.--/-.--/-.-
60b-61a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	..--/..--/..--/..-
61b-62a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/8	..--/..--/..-
62b-63a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	--.-/--.-/--.-/--.-
63a-63b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/9	-.--/-.--/-.-
64a-64b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/9	-.--/-.--/-.-
64b-65a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/9	--./-.-./.-../-.-
65b-66a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	--.-/--.-/--.-/--.-
66a-66b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.--/-.-
66b	-	Müfred	Müfred	Beyit/1	11'li Hece Ölçüsü
67a-67b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/10	..--/..--/..--/..-
68a-68b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	..--/..--/..--/..-
68b-69a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	.---/.---/.---/.---
69b-70a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/14	..--/..--/..-
70b-71a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/11	..--/..--/..--/..-
71b-72a	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/9	--.-/--.-/--.-/--.-
72b	Ḥüsnī	Nefes-i Ḥüsnī	Gazel	Beyit/7	--.-/--.-/--.-/--.-
73a-73b	Şemsī	Cenāb-Ḥażreti Şemsī	Gazel	Beyit/9	--./.--./.--./.--
73b-74a	Baḳī	Gazel-i Bāḳī	Gazel	Beyit/5	.---/.---/.---/.---
74a-74b	Mevlānā	Ḥażret-i Mevlānā Fermāyed	Gazel	Beyit/8	.---/.---/.---/.---
74b-75a	ʿArşī	Güfte-i ʿArşī	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.--/-.-
75a-75b	Mevlānā	Cenāb-ı Ḥażret-i Mevlāna	Gazel	Beyit/8	.---/.---/.---/.---
76a	Maḥvī	Maḥvī fermāyed	Gazel	Beyit/7	-.--/-.--/-.--/-.-
76b	-	Medh Hażret-i Faṭmatü'z-Zehra/Fāṭımatü'z-Zehrā	-	Beyit/6	-.--/-.--/-.--/-.-
77a-77b-78a	-	Çār-deh Maʾsūm	-	Beyit/21	.---/.---/.---/.---
78b	Bedīʾ-ī	Gazel-i Bedīʾī	Gazel	Beyit/7	.---/.---/.---/.---

79a-79b	Şāhidī	Şāhidi Fermāyed	Gazel	Beyit/9	--./.--./.--./.--
79^{b}-80^{a}-80^{b}-81^{a}-81^{b}-82^{a}	Rūhī	Zülfikārnāme-i Rūhī	-	-	-.--/-.--/-.--/-.--
82^{a}-82^{b}-83^{a}-83^{b}-84^{a}-85^{b}	Hatāī	Güfte-i Hatāī	Tercī-i Bend		-.--/-.--/-.--/-.--
85b-86a-86b	Fethī	Muhammes-iFethī	Muhammes	Beşlik/10	.---/.---/.---/.---
87^{b}-88^{a}-88^{b}-89^{a}-89^{b}-90^{a}-90^{b}-91^{a}-91^{b}-92^{a}-92^{b}-93^{a}-93^{b}-94^{a}-94^{b}	Cevrī	Tercī-i Bend-i Cevrī	Tercī-i Bend	Beyit/82	--./.--./.--./.--
95a-95b	Niyāzī	İlāhī Şerif	Gazel	Beyit/7	--./.---/--./.---
95b	-	İlāhī	İlāhi	Beyit/11	-.--/-.--/-.--/-.--
96b		Ezan Duası			
97a		Dua-yı taam			

Tablo 2. Cönkteki Şairlerin Yaşadığı Yüzyıl

Yaşadığı Yüzyıl	**Mahlası**
13.yüzyıl	Yunus Emre, Mevlânâ
14.Yüzyıl	Nesîmî
15.Yüzyıl	Rûşenî, Necâtî, Hatâyî
16.Yüzyıl	Arşî, Rusûhî, Hayretî, Bakî, Üftâde, Şemsî, Nev'î, Rûhî, Şâhidî, Derviş Himmet
17.Yüzyıl	Cevrî, Kuloğlu, Niyâzî, Şeyhülislam Yahyâ, Nurî, İkbâlî, Mahvî, Lisânî, Zekâyî
18.Yüzyıl	Cesârî, Azbî, Selâmî, Levnî, Fıtnat Hanım, Kânî, Nahifî, Vâlî
19.Yüzyıl	Hüsnî

Tespit edebildiğimiz kadarıyla şairlerin yaşadıkları yüzyılları tabloda göstermeye çalıştık, derleyici her yüzyıldan şâiri cönke almıştır. Şâir çeşitliliği bakımından zengin olan cöngümüzde yer alan; Vâsıf, Sabrî, Mecdî, Fethî, Remzî, Ârif, Hâli, Ahmedî, Vuslatî, Kelîmî, Rızâ adlı şairlerin kaçıncı yüzyılda yaşadığı veya aynı mahlaslı birden çok şâirin olması dolayısıyla tabloda yer vermedik.

Tablo 3. Cönkteki Şairlerin Memleketleri:

Memleketi	**Mahlası**
Ergiri (Arnavutluk)	Arşî
Bender	Cesarî
Ankara	Rusûhî
Kütahya	Azbî
İstanbul	Cevrî
Vardar Yenicesi	Hayretî
İzmir	Selâmî
Edirne	Levnî
İstanbul	Fıtnat Hanım
Yenice (Aydın)	Rûşenî
İstanbul	Bâkî
Bursa	Üftâde
Safranbolu	Kuloğlu
Tebriz	Şems-i Tebrizî
Mora	Sezâyî
Siroz	Hüsnî
Sivrihisar	Yunus Emre
Malatya	Niyâzî
İstanbul	Şeyhülislam Yahyâ
Bağdat	Nesîmî

Edirne	Necâtî
Erdebil	Hatâyî
Belh	Mevlânâ
Sivas	Nûrî
Malkara	Nev'î
Tokat	Kânî
İstanbul	Nâhifî
Bolu	Şemsî
İstanbul	İkbâlî
Diyarbakır	Vâlî
Bağdat	Rûhî
Bolu	Mahvî
İstanbul	Lisânî
Muğla	Şâhidî
Lefkoşa	Zekâyî

Tablo 4. Cönkteki Şairlerin Meslekleri

Sınıfı	**Mesleği**	**Mahlası**
İlmiye	Şeyhülislam	Yahyâ
	Kadı	Zekâî
	Müderris	Bâkî, Şems-i Tebrizî, Mahvî, Lisânî, Nev'i,
	Sipahi	Rûhî, Hayretî, Kuloğlu, Azbî
	Nişancı	Necâtî Bey
	Hükümdar	İkbâlî, Hatâyî
	Şeyh	Selâmî, Rusûhî, Üftâde, Rûşenî Hüsnî, Niyâzî, Nûrî, Arşî, Nesîmî, Mevlânâ
Kalemiye	Kâtip	Kânî, Cevrî, Cesârî, Sezâî
	Defterdâr	Nâhifî
	Beylerbeyi	Şemsî

Reaya	Ressam	Levnî
	Ev Hanımı	Fıtnat Hanım

Cönkte yer alan şairlerin meslek tablosunda çeşitlilik göze çarpmaktadır. Derleyici farklı meslek grupların şairleri seçkisine almış ve özellikle İlmiye sınıfındaki şâirlerin fazlalığı dikkate değerdir.

Tablo 5. Cönkte Bulunan Şiirlerdeki Vezinler

Sıra .	**Yer alan Vezin**		**Kullanılma Sayıları**
1.	Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün/ Fāʿilün	Remel	36
2.	Meʿfāilün / Meʿfāilün / Meʿfāilün/ Meʿfāīlün	Hezec	19
3.	Feʿilātün/ Feʿilātün / Feʿilātün/ Feʿilātün	Remel	19
4.	Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/Mefāʿīlü/Feʿūlün	Hezec	13
5.	Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün	Remel	7
6.	Mefāʿilün /Mefāʿilün/Feʿūlün	Hezec	6
7.	Müstefʿilün/ Müstefʿilün/ Müstefʿilün/ Müstefʿilün	Recez	4
8.	Mefʿūlü/ Fāʿilātü/Mefāʿilü/ Fāʿilün	Muzāri	4
9.	Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün	Remel	3
10.	Feʿūlün /Feʿūlün / Feʿūlün/Feʿul	Mütekârib	2
11.	Mefʿūlü /Mefāʿilün /Mefʿūlü/Mefāʿilün	Hezec	2
12.	Müfteʿilün/Fāʿilün/Müfteʿilün/Fāʿilün	Münserih	2
13.	Müstefʿilün/Müstefʿilün	Recez	1
14.	Müfteʿilün/Müfteʿilün/Müfteʿilün/Müfteʿilün	Recez	1
15.	Mefāʾīlün/Feʾūlün/Mefāʾīlün/Feʾūlün	Hezec	1
16.	16'lı Hece Ölçüsü		4
17.	11'li Hece Ölçüsü		4
18.	10'lu Hece Ölçüsü		1
	TOPLAM		**129**

Tablo 6. Cönkte Yer Alan Nazım Biçimleri

Sıra No:	**Cönkte Kullanılan Nazım Biçimleri**	
	Nazım Biçimi	**Kullanım Sayısı**
1.	Gazel	42
2.	Nefes	39
3.	İlahi	26
4.	Müfred	5
5.	Naʿt	4
6.	Müfred	5
7.	Kaside	2
9.	Destan	1
10.	Muhammes	3
11.	Terkib-i Bend	3
12.	Kıtʾa	1

Tabloda kullanılan nazım türlerini listeledik. En fazla kullanılan tür gazel ve nefes şeklinde sıralanmıştır.

3.4. Cönkte Yer Alan Şairlerin Biyografileri

3.4.1. Ahmedî

Cönkte 34b-35a varaklar arası On iki imamı öven (Ali'nin) redifli "düvâzdeh" adlı nefesi yazmıştır. Yapılan incelemelerde Ahmedî mahlaslı çok şâire rastladık fakat hangisi olduğunu tam olarak tespit edemedik.

3.4.2. Ârif

Cönkte on iki imam övgüsü şiiri ile birlikte nefes-i matem, kıt'a ve gazel nazım biçimleri ile eser vermiş olan Ârif hakkında tezkire ve biyografik eserlerde çok fazla Ârif mahlaslı şâire rastladık. Yapılan çalışmalardan hangi Ârif olduğunu tespit edemedik.

3.4.3. Arşî

Arşî'nin asıl adı ailesi ve memleketi hakkında bilgi yoktur. Arnavutluk sınırları içinde yaşayan Bektâşî tarikatına mensuptur. Tasavvuf terbiyesi ile eğitimini almış Bektâşîliğin Arnavutluk civarında yayılmasının öncülerinden biridir. Hurûfîlik düşüncesini benimsemiş ve üstün şâirlik yeteneğini kullanarak ve bu inancın gerektiği terimlerle birlikte şiirlerini kaleme almıştır. Arşî bir gazel şâiridir. Eserlerindeki üslubu ve Türkçeyi kullanış biçimi çok dikkat çekmiştir. Yer yer halk şiiri ifadeler de kullanmıştır. Gazelde âşıkane tarzı benimsemiştir. Şiirlerinde aruz veznine hâkimiyeti ve farklı aruz kalıplarını denemesi bu açıdan önemlidir. Şiirlerinde aynı zamandan örtülü bir dil kullanan Arşî beyitlerinde Hurufîlik inancının sembollerini gizlemiştir. Aynı zamanda gezgin bir şâir olan Arşî şiirlerinde farklı lehçelerden oluşan redifli gazellere de yer vermiştir. Arapça ve Farçsa bilgisi de ileri düzeyde olan şâir bu dillerle de manzumeler söylemiştir (Kahraman, 2023,s.19-32).

3.4.4. Azbî

Kütahya'da dünyaya gelen şâirin gerçek adı Mustafa'dır. Ne yazık ki ne zaman dünyaya geldiği ile ilgili kaynaklardaki bilgiler yeterli değildir. Medresede eğitim hayatını tamamladıktan sonra Kütahya'dan ayrılıp İstanbul'a gelmiş orduda görev almış ve çavuşluğa terfi ettirilmiştir (İsmail Paşa, 1947,s.225).Şiirlerinde Niyâzî Mısrî havası sezilmektedir ve onu örnek alarak eşine az rastlanır ve Türk edebiyatında ender görülen bir eserle Niyâzî Mısrî'nin divanında bulunan Türkçe şiirleri tahmis etmiştir (Erol, 2002,s.6). Divanında ondan etkilendiğini gösteren şiirleri görebilmekteyiz.

Bu ḳuş diliniŋ remzidir vücūdum anıŋ şehridir

Mışrī vücūdum mışrıdır Niyāzīdir sulṭān baŋa (58/4)

ʿAẕbī Ḥaḳḳ'dan ṭoluyum ḫaş bāġçenin gülüyüm

Niyāzīniŋ ķuluyum cānımdır mihmān baŋā (58/5)

3.4.5. Bâkî

İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Babası Mehmet Efendi Fatih Camisinde müezzinlik yapmıştır. Okuma arzusu onu hep medreseye yöneltti. Ders arkadaşları arasında önemli divan şâirleri yer almıştır. Beğendiği şâirlerin şiirlerine nazîreler yazıp kendini göstermeye çalışmış, dikkatleri hemen üzerine çekmiştir. Zâtî ile istişare edip şiirlerini ona sunmuştur. Hatta Zâtî çok beğenmiş olacak ki Bâkî'nin bir şiirini divânına almıştır. Kanûnî'nin çok himayesini görmüş, ona kasideler sunmuştur. Padişahın ölümü üzerine meşhur Kanûnî Mersiyesi'ni kaleme almıştır. Bâkî denince aklımıza gazel gelir çünkü o gazel türü ile özdeşleşmiştir. Şiirde yepyeni bir çağ açmıştır. Bâkî şiirlerinde İstanbul'u rengarenk tasvir etmiş tabiat izlenimleri onun dilinde farklılık bulmuş, devrindeki zenginlikler mısralarına yansımıştır. Divan şiirine İstanbul Türkçesini nakış nakış işlemiştir diyebiliriz. Tabiata ve zevke düşkünlüğü ile adeta Yahyâ ve Nedîm'e bir kapı aralamıştır. Divan şiirinde üstad kabul edilmiş, şiirlerine nazireler yazılmış şöhreti hep yaşamıştır (Çavuşoğlu, 1991,s.537-540).

Eserleri:

Divan: Kanûnî'nin isteği ile Bâkî Divanı müretteb bir divan haline getirilmiştir. İlerleyen yıllarda yeni yazılan şiirler de divana eklenmiştir. Divanın yüzden fazla nüshası vardır. Sabahattin Küçük tarafından tenkitli metni hazırlanmıştır.

Fezâ'ilü'l-Cihâd: Tercüme bir eserdir. Konu olarak İslam'da Allah yolunda yapılan cihatın önemine değinmektedir (Dadaş, 1995,s.35).

Me'âlimü'l-Yakîn: El-Mevâhibü'l Ledüniyye adlı eserden ilham alınarak yazılan bir siyerdir. Bâkî bu kitabı yazarken birden çok eserden faydalanmıştır. Eserde sade bir dil kullanmıştır (Tergip, 2010,s.1112).

Fezâil-i Mekke: Bâkî'nin Mekke'de bulunduğu 1579'da yazdığı tercüme bir eserdir Eser Mekke tarihini ve Osmanlı padişahlarının Mekke'ye hediye ettiği eserleri anlatmaktadır.

3.4.6. Cesârî

Gerçek adı Hasan olan şâir 18.yy'da yaşamıştır. Cesârî mahlası ile şiirlerini yazmıştır (Özmen,1995,s.293). Divanından hareketle şairin doğum yeri Bender, o zaman Osmanlı sınırları içinde bir kasaba iken günümüzde ise Moldova topraklarında bulunmaktadır. Yaşamını gurbette geçiren şâir âdeta bir gurbet hayatı ile şiirlerini dile getirmiştir. Cesârî memleketine olan özlemini ve sevgisini mısralarında dile getirmiştir. Tarikat ehli de olan şâir özellikle Bektâşi ve Mevlevi olarak da halk arasında tanınmaktadır. Şiirlerinde âşık havası geleneği de sezilmektedir (Özmen, 1998,s.293). Şâirin kullandığı mahlasın "Cesârî" ismiyle müsemma olması şairliğine güvenmesi ve sürekli diğer şairleri meydana davet etmesinin önemli olduğunu ifade eder (Akkuş, 2010,s.8). Birçok mesleği yapmasına rağmen ona asıl itibar kazandıran şâirliktir. İyi bir eğitim aldığı şiirlerinden belli olmaktadır. Cesârî sürekli yeniliği isteyen ve güzele ulaşma çabası içinde olan bir şairdir. Cesârî'nin divânından hareketle mektep terbiyesi aldığını, dini ilimlere vâkıf olduğu aynı zamanda mûsıki bilgisinin önemli olduğunu dile getirir (Akkuş, 2010,s.11).

3.4.7. Cevrî

17.yy'da yaşayan şâir İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Gerçek adı İbrahim olan şâir şiirlerini Cevrî mahlası ile yazmıştır (Mengi, 1994,s.189). Ailesi hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır (Ayan, 1981,s.4). Cevrî şâirliğin yanı sıra hattatlığa ilgisi dolayısıyla çok başarılı olmuştur. Hattatlığıyla şâirliğinin önüne geçmiştir Edebiyatımızda şâirlik yönünden zengin biridir diyebiliriz. Mevlevi bir şâir olan Cevrî Mevlâna'yı örnek almıştır (Mengi, 1994,s.189). Şiirlerinde kullandığı dil ağırdır. Kaleme aldığı eserlerden geçimini sağlayan Cevrî İstanbul'da vefat etmiştir. En bilinen eseri divânıdır (Ayan, 1981,s.7).

3.4.8. Derviş Himmet

Bolu'nun Dökmeci mahallesinde 1592 yılında dünyaya gelmiştir. İlim tahsil etmek üzere 1609 senesinde tahsil için İstanbul'a gelmiş ve eğitimden sonra medreselerde dersler vermiştir. Kaleme aldığı şiirlerde birkaç farklı mahlas kullanmıştır. Derviş Himmet en çok kullandığı mahlası olmuştur. Şâir, tekke edebiyatının önde gelen temsilcilerindendir. Şiirlerinde Yunus Emre'nin lirizmi sezilmiş bu etkilenme ile eserler kaleme almıştır. Şiirleri birçok bestekâr tarafından yorumlanmıştır. Eserleri

arasında Divançe ve Tarikatnâme adlı mesnevi yer almaktadır (Albayrak, 1998,s.57-58).

3.4.9. Fethî

Cönkte 85b-87b arası varaklarda Muhammes-i Fethî başlığıyla şiir yazan Fethî hakkında net bir bilgi bulunamamıştır. Kaynaklarda 15.yüzyıl ile 19.yüzyıl arasında 13 tane aynı mahlaslı şâir yer almaktadır. Yapılan incelemelerde cönkteki Fethî'nin hangi şâir olduğunu tam olarak tespit edemedik.

3.4.10. Fıtnat Hanım

İstanbul'da dünyaya gelen şâirin gerçek adı Zübeyde şiirlerinde mahlas olarak Fıtnat'ı kullanmıştır. Doğum tarihi ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Eldeki verilere göre 18.yy'da yaşadığı varsayılmaktadır. Bu yüzyılda yaşamış kadın şâirler arasında şiirleri ile başarılı bir yer edinmiştir. Klasik edebiyatta kadın şâirlerin söz söyleme yeteneği bakımından en üstünü olarak kabul edilmektedir (Akün, 1996,s.39-46). Namık Kemal, Fıtnat Hanım'dan "Hanımefendi hazretleri" diye bahsetmiş ve onun kadın şâirler açısından şöhret basamaklarının zirvesinde yer aldığını söylemiştir. Fıtnat şiirdeki başarısı kadar mensur eserler de kaleme almıştır.. Fıtnat Hanım'ın tek eseri müretteb divânıdır (Çeçen, 1996,s.8).

3.4.11. Hâlî

Cönkte "Gazel-i Hâlî" başlığı ile 4 şiiri bulunan şâir hakkında tezkire ve biyografik eserlerde yaptığımız incelemede birden fazla Hâli ile karşılaşınca hangisi olduğu noktasında tam bir birliğe varamadık.

3.4.12. Hâtâyî

1487 yılında Erdebil'de doğan Şâh İsmail aynı zamanda Safevilerin kurulmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Babasının adı Haydar annesinin adı Halime Begüm'dür (Macit,2017,s.27).Edebi bir kişiliğe sahip olan Şâh İsmâil'in şairliği hükümdarlığının gölgesinde kalmıştır. Kendi çağdaşları onu kılıç ve kalem sahibi olarak anmışlardır (Anıl,2010,s.256). Hatâyi, Azerî sahasının önemli şairlerinden biridir. İyi derecede Farsça bilmesine rağmen şiirlerini Türkçe kaleme alarak ve bir de kendi adıyla divan yazarak Türk şiir diline verdiği önemi göstermiştir. Azerî sahası edebiyatın gelişmesinde etkin rol oynayan Şâh İsmâil, Hatâyî mahlasını kullanarak birçok şiir

yazmıştır. Şâh İsmâil, Seyyid İmâmeddin Nesimî ile ivme kazanan Azerî sahası edebiyatını sürdürme gayretinde bulunmuştur. En çok etkilendiği şairlerden biri olan Nesîmî ile aynı damardan beslenen Hatâyî; Nesîmî, Şeyhî, Ahmet Paşa gibi birçok şâirin şiirlerine nazireler söyleyerek edebi anlamda ne kadar yetkin olduğunu ispatlamaya çalışmıştır. Hatâyî, Çağatay ve Osmanlı coğrafyasını etkileyen şâirlerle edebi olarak etkileşim içindedir. Bu etkileşim Çağatay sahasının büyük şairi olan Ali Şîr Nevâyî ile ivme kazanmıştır. Hatta Şâh İsmail'in kullandığı "Hatâyî mahlasını Ali Şîr Nevâyî mahlasına benzeterek" (Anıl, 2010,s.56) kullandığı kaydedilir. Şâh İsmâil'in; dîvânı, Deh-nâme ve Nasihat-nâme adlarıyla anılan üç önemli eseri bulunmaktadır. Hatâyî'ye asıl şöhreti kazandıran eseri divanıdır. Şairin ölümünden bir yıl sonra oğlu Tahmasb tarafından tertip edilen eser klâsik dîvân tertibine uymaktadır. Dîvânın yurt içinde ve yurt dışında bilinen yirmi beş nüshasının Muhsin Macit tarafından karşılaştırılarak hazırlanan son baskısında; on dokuz kaside, dört yüz kırk gazel, bir müseddes, iki mesnevi, on tuyuğ, bir kıta ve bir matla olmak üzere dört yüz yetmiş dört Türkçe şiir yer almaktadır. Bu şiirlerin dışında, bir tahmis ve dört gazelden oluşan Farsça şiirler de dîvâna eklenmiştir (Durdu, 2021,s.4).

3.4.13. Hayretî

Gerçek adı Mehmed olan şâir Hayretî mahlasını şiirlerinde kullanmıştır. Kelime olarak donup kalma anlamına gelmektedir. Vardar Yenicelidir. Yûsuf-ı Sîneçâk'ın kardeşidir. Şiirlerini halkın anlayabileceği sadelikte yazmış, içten ve samimi ifadeler taşımaktadır. Halk arasında ilgi görmüş olan şâir aslında asker kökenlidir. Şiirlerinde özellikle Belgrad ve Üsküp'ten bahseden şâirin aynı zamanda şehrengizleri de bulunmaktadır. Eğitimi hakkında eldeki verilerin sınırlığından dolayı bu bilgilere şiirlerinden ulaşılabilir (Musluoğlu, 2022,s.15). Şiirlerinden anlaşıldığı üzere onun iyi bir eğitim aldığı kaçınılmazdır. Mezhep olarak Caferî mezhebindendir. Bunu bir beyitte belirtmiştir. Özellikle Hz. Peygamberimiz'e ve dört büyük sahabeye hürmetini dile getirmiştir. Eserlerinde dini ve tasavvufi ifadeleri ustalıkla işlemiştir. Aynı zamanda duygu ve gönül şâiridir. Şiir mecmualarında şiirleri dikkat çekmiş ve şiirlerine 64 nazire yazılmıştır (Musluoğlu, 2022,s.19).

3.4.14. Hüsnî

Tezkire ve biyografik eserlere baktığımız zaman Hüsnî hakkında yeterli bilgiyi tam olarak alamamaktayız. Bu yüzdendir hangi yıllar arasında hayatını sürdürdüğünü tam

olarak bilinmemektedir. Şâirin asıl adı Hasan Hüsnî Efendi'dir. Öğrenimi noktasında pek bilgi olmamasına rağmen şiirlerinden anlaşıldığı üzere Nakşibendî tarikatına mensup olduğu düşünülmektedir. Kaynaklarda dîvânından başka bir esere rastlanılmamıştır. Şiirlerinde en çok tasavvufî ifadelere değinmektedir. Şiirleri sade bir dille kaleme almasının yanı sıra insanları doğru yola çağıran ifadeler kullanmıştır. Şiirlerinde söz sanatlarını ustalıkla kullanmıştır (Uçar, 2011,s.10-18).

3.4.15. İkbâlî

II. Mustafa 1664 yılında doğmuştur. Babası IV.Mehmet'tir. iyi bir eğitim görmüştür. Şiir ile ilgisinin yanında mûsikî ve aynı zamanda hattattır. İlk şiirlerinde mahlas olarak Meftûni adını kullanmış, ilerleyen dönemlerde şiirlerinde İkbâlî mahlasını tercih ederek şiirler yazmıştır. Hattatlığının başarılı olmasında ustalardan aldığı dersler önemlidir (İsen vd. 2012,s.178).

3.4.16. Kânî

Nazım ve nesir sahasında eserler vermiş olan Ebubekir Kânî, 1712 yılında Tokat'ta doğmuştur (Süreyya,1358,s.74). Ailesi hakkında yeterli bilgi bulunmayan şâir ilk eğitimini Tokat'ta almıştır (Naci,1308,s.261).İlim hayatında doğup büyüdüğü yer olan Tokat sınırları içinde yer alan Mevlevihâne onun hayatında önemli bir yerdedir (Bursalı Mehmet Tahir,1333,s.392). Kânî, yazmış olduğu eserlerde manzum eserlerden çok nesirleri ile tanınmış ve üne kavuşmuştur (Şehabettin Süleyman, 1318,s.232).

3.4.17. Kelîmî

Cönkte Kelîmî'ye ait başlık verilmeden Lâmelif redifli olan sadece tek dörtlükten oluşan bir şiir verilmiştir. Yaptığımız incelemelerde Kelîmî mahlaslı iki şâir tespit ettik. Bu şiirin hangi Kelîmi'ye ait olduğunu olarak tespit edemedik.

3.4.18. Kuloğlu

Kuloğlu'nun gerçek adı kimi kaynaklarda Süleyman kimi kaynaklarda ise Mustafa olarak geçmektedir. Erken yaşlarda sazı eline alıp şiirler söylemiştir. Kuloğlu, âşıklık geleneklerine bağlıdır. Gezgin hayatı yaşamış ve İstanbul'a gelerek yaşamını burada sürdürmüştür. Şiirlerinden anlaşılacağı üzere Kuloğlu Osmanlı ordularında ve donanmasında bulunmuş ve çeşitli savaşlara katılmıştır. Şiirlerinde konu çeşitliği

geniştir. Lirizm ile birlikte epik temalı şiirler kaleme alan Kuloğlu tarih bilincini de bize yansıtmaktadır. Bazı şiirleri tasavvufi ögeler içerirken divan edebiyatından etkilenmemiştir (Öztelli,1974,s.15-25).

3.4.19. Levnî

Gerçek adı Abdülcelil Çelebi olan şâir Edirne'de dünyaya gelmiştir. Levnî mahlasını tercih etmiştir. Mahlası (Levn) renkli anlamına geldiği için yaptığı meslek ile mahlası birbiri ile uyumludur diyebiliriz. Âşıklığın dışında güzel sanatlarda, minyatür, resim alanında da çok yetenekli olan Levnî minyatür sanatına çok düşkündür bu nedenle daha iyi eğitim alabilmek ve sanatını ilerletebilmek adına İstanbul'a taşınmıştır. Nakkaşhânede çok uzun yıllar çalışıp Levnî mesleğinin zirvesine çıkmış sanatçı olmuş ve herkes tarafından çok beğenilmiştir (Yalçın, 2003,s.154). Levnî'nin eğitim hayatı noktasındaki bilgiler tam olarak yeterli olmamakla birlikte eserlerindeki bakış açısı ve ifade kabiliyeti onun iyi bir eğitim almış olabileceğini göstermektedir. Güzel sanatlarda adından söz ettirmiş aynı zamanda kadar Âşık Ömer'in de resmini yaparak dikkatleri üzerine çekmitir. Levnî 1733 senesinde İstanbul'da rahmetli olmuştur. Levnî Türk edebiyatında Atalar Sözü Destanı ile üne kavuşmuştur. Dörtük tarzı yazılan eserde atasözleri şiir içinde verilerek farklılık sağlamıştır.

3.4.20. Lisânî

Kaynaklarda Lîsanî'ye ait bilgiler çok sınırlıdır ve bir eserinin olup olmadığı hakkında yeterli bilgiler mevcut değildir. Cönkte (akçasız redifli) 1 şiiri yer alan şairin hangi Lisânî olduğunu tam olarak tespit edemedik.

3.4.21. Mahvî

1637 yılında Bolu'da dünyaya gelen şair İsa-el-Bolevî olarak bilinmektedir. Mahlas olarak şiirlerinde "Mahvî" adını seçmiştir. Tasavvuf eğitiminin yanı sıra sarf, nahiv, belagat ve mantık gibi dersler de almıştır. Hocalarından aldığı icazetle camilerde irşad vazifelerinde bulunmuştur. Fatih, Beyazıd ve Süleymaniye Camilerinde görev yapmıştır. İlerlemiş yaşına rağmen Hac vazifesinde bulunmuş, İstanbul'a dönüş yolunda 1715 yılında Şam'da vefat etmiştir. Muhiddin İbnü'l Arabî türbesine defnedilmiştir. Eserleri arasında; Vahdet-i Vücûd, Nizamü'l Edviye, Devâ-i Emrâz bulunmaktadır (Kızılcık, 2020,s.202-203).

3.4.22. Mecdî

Cönkte 30a numaralı varakta Mecdî mahlaslı bir şiir bulunmaktadır (olsa redifli şiir). Edebiyatımızda Balıkesirli Abdülaziz Mecdî Efendi, Bolulu Mecdî Efendi ve Edirneli Mehmet Mecdî olarak karşımıza 3 ayrı şâir olarak çıkmaktadır. Divanları tarayarak yaptığımız incelemelerde bu şiirin hangi Mecdî'ye ait olduğunu tespit edemedik.

3.4.23. Mevlâna

Mevlânâ 6 Rebî'ül-evvel 604 / 30Eylül 1207 yılında Afganistan toprakları içinde bulunan Belh kasabasında gözlerini dünyaya açmıştır (Eflâki,1986,s.278). Gerçek adı Muhammed Celâledin'dir. Halk arasında hep Mevlâna olarak tanınmıştır. Kendisinine verilen isimler içinde en çok Mevlâna ismini kullanmıştır. Bu isim Konya'da halk arasında çok hızlı bir şekilde yayılmıştır (Yıldırım,2006,s.15). Mevlânâ Anadoluyu da yansıtan mahlaslarla da tanınmıştır. Sultan-ı Rûm, Ârif-i Rûm" bunlardan sadece birkaçıdır (Seyhan,2007,s.7).Mevlânâ'nın mürşidleri Konya'ya gelip ilim ve tasavvuf noktasında rehber olmuşlardır (Yeniterzi,1997,s.6). İlim ve tasavvuf yolunda en önemli dersleri almış, âdeta ilimde bir zirve olup âlimlere kılavuz olmuştur. Halkın gönlünde kâmil insan mertebesine erişmiştir (Can, 2003). Ömrünü ilim öğrenmeye ve öğretmeye adayan Mevlâna Aralık ayının on yedisinde Rabbine kavuşmuştur. Onun ölümüne üzülmekten ziyade sevinme maksadında halkın gönlünde ''şeb-i arus'' ile ifade edilmektedir (Yeniterzi, 1997,s.12). Onun özünde hep tasavvuf ve insanı iyiliğe çağıran ve doğru yoldan ayrılmamak yatmaktadır. Eserlerini Farsça kaleme almıştır. Mesnevi ve Divan-ı Kebir en önemli eserlerindendir (Can, 2003).

3.4.24. Nâhifî

17.asrın ortalarında İstanbul'da doğmuştur (Sâlim Efendi,2005,s.653). Kendisi de kaleme aldığı eserlerde gerçek adının Süleyman olduğunu belirtmektedir (Nahîfî, 2007). Türk edebiyatının en üretken yazarlarından olan Nahîfî, tasavvufi ögeler ve dini eserler kaleme almıştır (Ateş, 2015,s.24). Şiirlerinde anlam bakımından derin tasavvufi ögeleri barındırmakla birlikte kültürel zenginlikleri kullanmış birçok divan şâirine tahmisler yazmış, nazire yazmada ustalıkla anılır olmuştur (Uzun, 2006) Ona asıl şöhreti kazandıran Mesnevi'nin tercümesini manzum olarak kaleme almasıdır (Ateş, 2015,s.26). Nahîfî, birçok şâir gibi Yunus Emre'yi örnek almış ve ondan

esinlenerek ilâhiler kaleme almıştır. Bu ilahilerin çoğu bestekârlar tarafından yeniden yorumlanmıştır.

3.4.25. Necâtî

Necâtî Bey 15.yy Klasik divan şiirinin en önemli ustalarından biridir. Edebiyat tarihi ve biyografik eserlerde ailesi hakkında pek bilgi olmamasına rağmen tezkirelerde Edirneli olduğu belirtilmektedir. Asıl adı İsa'dır. Kendisinden sonra gelen birçok önemli şâire öncülük etmiş ve divan şiirinin oluşmasında rolü çok büyük olmuştur (Kaya, 2006,s.477-478). Necâtî'nin en başarılı olduğu ve sanatını en iyi gösterdiği nazım şekli gazeldir. Atasözü ve deyimleri şiirlerinde kullanan şairin Türkçenin şiir dilini güzelleştirdiği düşünülmektedir. Sade ve akıcı bir söyleyiş O'nun en önemli özelliğidir (Yılmaz,2011,s.15).Divanda yer alan gazel sayısı 650'yi bulmaktadır. Divanı da diğer türler için de zenginlik içermektedir (Oker, 2023,s.1).

3.4.26. Nesîmî

Hayatı hakkında kesin bilgi olmamasına rağmen 14.yy'ın sonları ile 15.yy'ın başları arasında hayatını sürdürmüştür. Gerçek adının Seyyid İmammeddin olarak kayıtlı olduğunu kaynaklar belirtmektedir. Bu mahlasın ise Bağdat'ın Nesim kasabasında doğduğu için aldığını ifade edebiliriz (Canım,2000). Nesîmî, klâsik edebiyatın kurucuları arasındadır. Divan şiirine uzun soluk getiren onun attığı tohumlar sayesindedir. Nesîmî'yi tam olarak anlamadan diğer yüzyıllara geçmek bizim için eksik bir basamak olacaktır. Nesîmî, Klâsik şiirde âdeta bir Yunus Emre çığrı açmıştır. Halkla en çok bütünleşen halka yaklaşmadaki bağı çok kuvvetli bir şâirdir (Kabaklı,1968,s.261).Nesîmî'nin şiiri, divan şiirinin mümtaz ürünleridir diyebiliriz. Onun şiirindeki söz-ses uyumunu başka ozanlarda bulmak oldukça güç denebilir (Eyüboğlu, 1991,s.112). Dili çok sade ve anlaşılır olan Nesîmî, Azeri Türkçesini kullanmadaki başarısı ile Fuzûli'ye âdeta bu sahanın kapılarını açmıştır (Bilgin,2007,s.4). Nesîmî'nin ölümü üzerinde öğrendiğimiz bilgiler arasında sürekli ihtilaflı olanlar olmuştur.Dolayısıyla bu konuda net bilgiler elde bulunmamaktadır. Onun tasavvufi felsefesini kendine göre yorumlayanlar sözleri ve serlerinin içindeki gizli anlamı keşfedemeyenler ölümüne sebep olmuşlardır. Şiirlerini tasavvufi anlamlarla örüntülemiş Ene'l Hak sözü bu doğrultuda kıymete değerdir (Sertkaya, 2006,s.152).Şâir, Türkçe ve Farsça divanı edebiyat dünyamıza kazandırmıştır (Usluer, 2009,s.67-68).

3.4.27. Nev'î

Dünyaya Malkara'da gözlerini açan Nev'i'nin gerçek adı Yahya'dır. Dönemin ünlü simaları ile arkadaşlık kuran Nevʾî kısa sürede kendisini geliştirmiştir. İleri derecede tasavvuf terbiyesi alan şâir, devrin padişahı III.Murad'ın yakın ilgisini görmüştür. Dünya nimetlerine değer vermeyen Nevʾî ihtiyaç sahiplerine ömrünün sonuna kadar yardım etmiştir. Kaynaklar şâirin ilim ve faziletli bir kişi olduğu noktasında hem fikirdirler. Şiirlerinde tasavvufi unsurlar hâkimken aynı zamanda Arapça ve Farsçayı da iyi bir derecede kullanmaktadır. Sanat yapma ve gösteriş içinde bulunma eğiliminde değildir. Gazellerindeki dil sade ve akıcı bir şekilde devam etmektedir. 16.yüzyıl için önemi büyük bir değerdir (Sefercioğlu, 2007,s.52-54).

3.4.28. Niyâzî

1618 tarihinde Malatya'da dünyaya gelmiş gerçek adı Mehmet olan şâir Niyâzî-i Mısrî olarak tanınmaktadır (Kavruk,2004,s.15).Ailesi de tasavvufi bir yaşam ile iç içe olmuştur. Kendi hatıralarında amcasının isminin Yusuf olduğunu ve dört kardeş olduklarını dile getirmektedir (Erdoğan,2008,s.46). Niyâzî tasavvufi ve dini bir yaşam ile iç içe olmuştur ve hayatını bu şekilde şekillendirmiştir (Aşkar, 2011,s.69). Vaazlarda hep hakkı anlatan ve insanları hakka yönleniren mücadelesi olmuştur. O kâmil insan mertebesi için çalışmıştır (Ülgen, 2013,s.12). İlahileri asırlarca dilden dile söylenmiş ve dimağlarda tatlı bir iz bırakmıştır (Kara,2006). Mısrî'nin şiirlerinin yarısından çoğu bestelenmiştir. Yunus Emre gibi onun şiirleri de yeniden yorumlanıp bestelenmiştir (Erdoğan,2008,s.116). Şâirin en çok okunan ve tanınan eseri divanıdır. Dîvânında en çok tasavvufi gazeller göze çarpmaktadır (Kavruk,2004,s.34)

3.4.29. Nûrî

Sivas'ta 1595 senesinde dünyaya gelmiştir. Nûri mahlası ile şiir yazan şâirin adı Abdulahad olarak bilinmektedir. Halk arasında ise Evhadüddin adıyla çağırılmaktadır. Eğitimini İstanbul'da almıştır. Kendini tasavvufi noktada eğitmiştir (Türer,2011,s.498).Eserlerini incelediğimiz zaman tasavvufi ögeler ağırlıktadır. Aynı zamanda İstanbul'da Fatih, Bayezid ve Ayasofya camilerinde kürsü şeyhliği vazifesinde bulunmuş, halka dini ve tasavvufi dersler vermiştir (Coşkun,2001,s.6). Abdulahad Nûrî'nin şiirlerini herkesin anlayabileceği şekilde kaleme almıştır. Kaynak taraması ile otuzun üzerinde eseri bulunduğu belirtilirken bunlardan yalnızca

on dört tane eserinin nüshası bulunmuştur. 1651 yılında İstanbul'da vefat etmiştir (Kahveci, 2015,s.32).

3.4.30. Remzî

Cönkte 25b-26a varakları arası (üç günde bir) redifli şiiri ile yer alan Remzi'nin hayatı hakkında tarihte Remzi mahlaslı çokşair olmasından dolayı yeterince bilgi alamadık ve şâirin hangi Remzi olduğunu tam olarak tespit edemedik.

3.4.31. Rızâ

Cönkte Naʿt-ı Resûl başlıklı bir şiiri bulunan Rızâ'nın tezkiresinde ve diğer biyografik eserlerde yaptığımız incelemede Rızâ mahlaslı çok şâir olduğundan cönkteki şâirin kimliğini tespit edemedik.

3.4.32. Rûhi

Asıl adı Osman olan şair Bağdat doğumludur. Şaire Bağdâdî ya da Bağdatlı denmesinin sebebi onu Rûhî mahlasıyla şiir yazan diğer şâirlerden ayırmaktır. Şiirlerinden anlaşıldığı üzere baba mesleği olan sipahilik yaptığı ve askerlik alanında ileri bir dereceye ulaştığı anlaşılmaktadır. Askerlik görevinden ayrılınca gezgin bir hayat yaşayarak şâirlik yeteneği farklı bir boyutta gelişme göstermiştir. Şiir konularında ise sosyal hayat ve eleştiri ağırlıklı yazmıştır. Aynı zamanda tasavvufi noktada da kendini aşan şair, Esrar Dede'nin aktarımına göre Mevlevî olduğu, seyahati sevdiği, İstanbul'a gelip Galata Mevlevihanesi'de kaldığı daha sonra Mevlâna-türbesini ziyaret edip oradan Hicaz ve Şam'a gittiğini söylemektedir. Rûhî, vahdet-i vücûd anlayışını benimsemiş ve şiirlerini bu doğrultuda meydana getirmiştir. Şiirlerinde samimilik ve lirizm ön plandadır, dili ustalıkla ve herkesin anlayabileceği bir şekilde kullanmış, toplumun eksik yönlerini teşhis etmiş ve insanoğlunun maddiyata olan hırslarını hicvedici bir üslupla ifade etmiştir. Arapça ve Farsçayı kullanmadaki başarısı çok kıymetlidir. Eserlerini sade bir dille herkesin anlayabileceği şiirler kaleme almıştır. Rûhî'nin bilinen eseri dîvânıdır. Onun asıl en önemli eseri ve birçok şâirin nazire yazdığı terkib-i bendidir. Terkib-bendi alanında eşsiz kabul edilir. Bu eseri onun gözlem gücünü ortaya koyması ve toplumun aksayan yönlerini ele alması bakımından kıymete değerdir (Ak, 2008,s.205-206).

3.4.33. Rûsûhî

16.yy'da Ankara'da dünyaya gelen şâirin eldeki bilgilerle ne zaman dünyaya geldiğini bilememekteyiz. Tasavvuf dersleri almış, Arapça ve Farsçayı öğrenmiş ve bu dille şiir yazabilecek kadar bilgisini ilerletmiştir. Daha sonra Ankara ve çevresinde bulunan Bayramiyye tarikatına girerek şeyhlik makamına kadar yükselmiştir. Aynı zamanda Halvetiyye tarikatından da icazet almıştır. Daha sonra hastalığı sebebiyle ve tadavisi için Konya'ya gitmiştir. Burada Mevlevi şeyhleri ile tanışarak onlardan etkilenmiş ve Mevleviliği benimsemiş tarikat âdabı eğitimini tamamlayarak İstanbul'a gelmiş ilim hareketleri ile ilgilenerek bu dönemin tasavvuf çevrelerince saygı duyduğu bir şahsiyet haline gelmiştir. 1610 senesinde şeyh unvanıyla Galata Mevlevihânesinde görev yapmıştır. Rusûhî'ye asıl ün kazandıran ise Mevlâna Celâleddin Rûmi'nin Mesnevî'sine yazmış olduğu şerhtir ve bundan dolayı "Hazret-i Şârih" diye de anılan Ankaravî birçok âlimin eserini şerî etmesiyle de dikkat çekmiştir. Mesnevî şârihliği alanında çok büyük öneme sahiptir (Yetik, 1991,s.212-213).

3.4.34. Rûşenî

Gerçek adı Ömer olan şâirin eldeki kaynakları incelediğimiz zaman hayatı ile ilgili yeterli bilgiyi bulamamaktayız. Şiirlerinde Rûşenî mahlasını kullanmaktadır. Rûşenî'nin divanından hareketle divanda yer alan şiirlerine göz atılınca onun şâirlik yönünün kuvvetli olduğu ve klasik şiiri çok iyi bildiği karşımıza çıkmaktadır. Mevlânâ'nın Mesnevî'sinden faydalanarak dini-tasavvufi konuları didaktik bir tarzda telif-türcüme mesnevilerinde ele almıştır. Bunların yanında münacat ve naatları samimi bir eda ile Allah sevgisi işlenmiştir (Uzun, 1994,s.81-83).

3.4.35. Sabrî

Cönkte 28a-29a numaralı varakta şiiri bulunan Sabrî'nin hangi Sabrî olduğunu tam olarak tespit edemedik. Daha önce yapılan tez çalışmalarında Sabrî dîvânında cöngümüzde yer alan şiir yer almamaktadır.

3.4.36. Selâmî

İzmir'de dünyaya gelen şâirin gerçek adı Mustafa Selâmi'dir. Osmanlı son devrinin şairlerindendir (Yılmaz & Akkuş, 2011,s.299). Babası eğitim hayatında önemli bir rol üstlenmiştir. İlerleyen yıllarda Selâmî, tasavvuf eğitimini ilerletmek için

Buhara'da ders almıştır. Eğitimden sonra İstanbul'a gelip dersler vermiş halk tarafından çok beğenilmiştir 1798 kendi adına dergâh kurulmuş ve burada şeyhliğe getirlmiştir (Tanman,2009,s.350).Selâmî 1813 senesinde hakkın rahmetine kavuşmuş ile Eyüp Sultan'da defnedilmiştir. Şâirin divanı yanı sıra Mevlid-i Şerif adlı eseri bulunmaktadır. Şâirin bir mevlid türü ile ilgili bir eseri de bulunmaktadır (Köksal, 2011,s.68).Selamî, Nakşibendî tarikatına mensup olup şiirlerinde Bektaşîlik ve Mevlevîlikten söz etmesinin yanı sıra toplumu kuşatıcı dizeler de kaleme almıştır (Kayya, 2001,s.9).

3.4.37. Seyyîdî

Cönkte 1 şiiri bulunan Seyyîdî hakkında yaptığımız araştırmalarda bir bilgiye rastlayamadık. Fakat Pervâne Bey Mecmuasında Cem Sultan'ın bir gazeline nazire olarak yazdığı gazel yer almaktadır (Gıynaş,2014,s.237). Bu bilgiler ışığında 15.veya 16.yüzyıl şâiri olarak ele alabiliriz.

3.4.38. Sezâyî

Sezâyî'nin asıl adı Hasan'dır (Konur, 2009,s.79). Pek çok kaynak onu sadece Moralı olarak belirtir. Sezâyî'nin hayatı hakkında en güvenilir bilgileri Sezâyî'nin bazı kimselere yolladığı mektupların ölümünden sonra bir araya toplandığı Mektubât-ı Sezâyî'nin baş sayfalarında "Tecüme-i Hâl-i Hazret-i Sezâyî" başlığı altında görebilmekteyiz. Sezâiyye tarikati mensupları ve Sezâyî'nin yakınları tarafından derlenen bu eserin, Sezâyî'nin hayatı hakkında verilen bilgilerin doğruluğu bakımından en güveniliri diyebiliriz (Pektaş, 1998,s.12). Sezâyî 18 Ramazan 1151 (30 Aralık 1738) tarihinde vefat etti, belirttiği vasiyet ile beraber Küçükpazar Süleymaniye mahallesinde cadde üzerinde bulunan dergâhta medfundur (Yazıcı, 1998,s.548). Sezâyî'nin gerek şiirlerinde gerekse mektuplarında en dikkati çeken nokta nasihat etmeyi âdeta kendine meslek edinmesidir. Şüphe yok ki binlerce müride tarikatın âdab ve erkânını öğretmenin yanında irşad vazifesi de onda bu şahsiyet özelliğini oluşturmuştur (Pektaş, 1998,s.22).

3.4.39. Şâhidî

Cönkte Şâhidî'ye ait 79a-79b numaralı varakta 1 şiiri bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucu Şâhidî'nin hangi Şâhidî olduğunu tam olarak tespit edemedik. Kaynaklarda dört tane aynı adla yer alan şair bulunmaktadır. Cönkteki tasavvufi ve

hikemi bir şekilde yazılan şiirin sahibinin Muğlalı Şâhîdi ya da Mısırlı Şâhidi olma olasılığı yüksektir.

3.4.40. Şemsî

Gerçek adı Ahmet olup Bolu'da dünyaya gelmiştir. Şiirlerinde Şemsî mahlasını tercih ederek bu doğrultuda eserler kaleme almıştır (Afyoncu, 2010,s.547). Şemsî soyunun Halid b. Velid'den geldiğini ifade etmektedir (Uluçam, 1999,s.583). Türkçe bir divanı bulunmaktadır. Dini meselelere ait ögeleri inceleyen manzum bir eserinin yanı sıra Osmanlı Devletini anlatan eserleri de mevcuttur (Afyoncu, 2010,s.529).

3.4.41. Şems-i Tebrîzî

Şems-i Tebrizî olarak tanınmaktadır 582(1116) yılında Tebriz'de dünyaya gelmiştir (Ceyhan, 2010,s.511). İlim hayatına Tebriz'de devam etmiştir. Şems tasavvuftan ilk nasibini kendi ifadesiyle şöyle dile getirmektedir. "Tebriz vilayetinde şeyhinin olduğunun sepet örerek geçimini sağladığını ondan çok ilmi dersler aldığını kendisinde gizli bir cevherin olduğunu bunu kendi şeyhinin bile farkına varamadığı için dolayısıyla da kimse farkına da varamamıştır. Bu gizli hazineyi görmemişti. O gizli hazineyi Mevlâna'nın gördüğünü ifade etmiştir." (Eflâki,1973,s.319). Şems, Sultan Veled'e kimsenin görmediği bilgileri anlatmıştır (Şems-i Tebrizi, 2016,s. 14).Şems-i Tebrizi'nin ilme olan düşkünlüğü birçok mutasavvıf tarafından da dile getirilmiştir. Mevlânâ Şems'in ilminden bahsederken İsâ'nın nefesi gibi mübârek, kuvvetli olduğunu, kimya ilminde eşsiz olduğunu hikemiyatta ve ilâhiyatta ileri derecede olduğunu ifade etmiştir (Eflâki II,1977,s. 84).Şems'in şehir şehir gezmesindeki amaç kendisine gerçek bir mürşid aramaktı, o tekkesi bulunan şeyhlerden olmak dileğinde değildi (Önder, 1973,s.65-66).

İbtidâ-nâme'de Mevlânâ ile Şems'in karşılaşması Hz. Musâ ile Hızır'ın karşılaşmasına benzetmektedir (Maraşlıoğlu,2019,s.22). Şems'e göre sünnetlere uyarak hâl ve hareketlerimizde samimiyet sergileyerek hakikate ulaşabiliriz (Özköse, 2007).

Eserleri:

Makalât: Arapça ve Farsça kaleme alınmış mensur olarak yazılmış Mevlâna ve Şems arasındaki konuşma sohbet ve sorulardan oluşturulmuş bir eserdir (Şems-i Tebrizî, 2016,s.9).

3.4.42. Üftâde

Milâdi 1490 yılında Bursa'da dünyaya gelmiştir. Tezkirelerde gerçek adının Mehmed olduğu halk arasında Üftâde olarak tanındığı kayıtlıdır (Vassaf, 2015,s.576). Üftâde doğunca ailesi tarafından görülen rüyalarda ilim yolunda yürüyeceği yorumlanmıştır (Şemsettin,1997,s.61). Ailesinden ve mahallesinde bulunan camiden aldığı eğitim çok kıymetlidir (Kemikli, 2015,s.675). Bursa Ulu Cami'nde müezzinlik yapmıştır (Kara, 2014,s.9).1580 yılında vefat etmiştir. Türbesi Bursa kuzgunluk mahallesindedir.

3.4.43. Vâlî

XVII. yüzyıl sonları ile XVIII. yüzyılın başlarında yaşayan Vâlî hakkında kaynaklardaki bilgi sınırlıdır. Hayatı hakkındaki bilgiler divanında yer almaktadır. Aslen Diyarbakırlıdır. Vâlî-i Âmidî olarak şöhret saldığından bahseder. Şiirlerinden yola çıkarak hayatını iki dönemde ele almak mümkündür. Gençlik yıllarında eğlenceyi ve zevk ü sefayı ele alan şiirler yazarken olgunluk dönemi şiirlerinde ise çektiği sıkıntıları ve hastalıkları dile getirmektedir. Şâirin hayatının ne kadarının Diyarbakır'da geçirdiği tam olarak bilinmemektedir. Şiirlerinde zaman zaman ağır ifadeler kullanmakla beraber genelde sade bir dille yazmayı tercih etmiştir. Şairin bilinen tek eseri dîvânıdır (Koncu, 1998,s.36-40).

3.4.44. Vâsıf

Cönkte 24b-25b numaralı varaklar arası şiiri bulunan ve özellikle "Beni de böyle kabul et erenler şahı" vasıta beyti ile yer alan Vâsıf Efendi adlı şairin hangi Vâsıf olduğunu tam olarak tespit edemedik.

3.4.45. Vuslatî

Şâir hakkında kaynaklarda yeteri kadar bilgi bulunmamaktadır. Adı Hasan'dır. Şâir şiirlerinde hem Vuslatî hem de Vuslat mahlasını kullanmaktadır. Şiirlerinde tasavvufî konuları işleyen şair eserlerinden anlaşıldığı üzere manevî ilimlere vâkıftır. Eserlerinden anlaşıldığı üzere Halvetiyye tarikatına mensuptur. Dili sadedir. Şiirlerinde Yunus Emre ile birlikte Niyâzî-i Mısrî ve Eşrefoğlu Rûmî'den etkilenmiştir. Bilinen tek eseri dîvânıdır (Tanıdır, 2002,s.5-8).

3.4.46. Yahyâ

1552 yılında İstanbul'da dünyaya gelen Yahyâ Efendi şâirliğinin yanı sıra din adamı aynı zamadanda Farklı âlimlerden ders alarak çeşitli tarihlerde yirmi yıl kadar şeyhülislâmlık görevinde bulunmuştur. Kaynaklar onun sanatı ve ilmi ile hep zirvede olduğunu belirtmektedirler. Bulunduğu makamın hakkını gözeten gönül ehli, insanları doğru yöne yönlendiren herkesten saygı gören cömert bir kişiliğe sahiptir. Tezkirelerde gazellerinin öneminden söz edilir. Birçok şâir manzumlerinde ondan övgüyle söz etmiş Yahyâ'nın gazellerine tahmis ve nazireler yazarak eserler kazandırmışlardır. Bazı şiirlerinde Bâki'yi de örnek almıştır diyebiliriz. Şiirlerinde samimi ve içten bir söyleyişi seçmiştir. Bazı şiirleri günümüzde yeniden yorumlanmış ve müzik dünyasına kazandırılmıştır. En bilinen eseri dîvânı'dır (Kaya,2013,s.245)

3.4.47. Yunus

Türk edebiyatının en güçlü ve en sevilen şâirlerinden biridir. Mustafa Tatcı'nın ifadesine göre Yunus Emre'nin destâni hayatı iki kaynağa dayanır. Birinci kaynak Uzun Firdevsî'nin (v. 918/1512) Hacı Bektâşî Velî Vilâyetnâmesi ve en çok değinildiği ikinci kaynak ise on yedinci yüzyıl tezkirecilerimizden olan İbrâhim Hâs'ın Tezkiretü'l Hâs isimli menâkıbnâmesidir (Eren, 2019:8). Vilâyetnâme'ye (Gölpınarlı, 2020,s.47-48) göre:

"Yunus, fakir bir köylüdür. Ekincilik yaparak geçimini sağlar. Kıtlık döneminde arpa ve buğday ihtiyacı için Hacı Bektâş-ı Velî'nin huzuruna gelmiş ve ondan buğday talep eder. Yunus Emre'nin buğday talebine karşılık ona nefes vermeyi teklif eder fakat Yunus Emre "bana buğday lazımdır"diyerek nefes teklifini kabul etmez. Bunun üzerine Hacı Bektâş-ı Velî, Yunus'a istediği kadar buğdayı verir. Kendisine verilen buğdayı alan Yunus yola koyulur, fakat yolda birden aklına gelir ki buğday iki güne bitse de nefes bir ömür tükenmez hazinedir. Hemen geri döner ardından Bektâş-ı Veli'ye buğdayı alıp nefesi vermesini rica eder. Yunus'a dönüp şöyle der: 'O iş artık bu şekilde meydana gelmez Bizler o kilidi açmak için anahtarı Tapduk Emre'ye teslim ettik, nasibini gidip oradan bulsun .'"

Yunus'un destanî hayatı kendi çağı ile sınırlı kalmamış, ilerleyen zamanlarda sûfi çevrelerde hikâye ve şiirleri söylenmiştir. Yunus Emre hep hakkı aramış ve Hakça söylemiştir. Öğretileri şiirlerinin içinde gizlemiştir (Tatçı,2013,s.602).

3.4.48. Zekâyî

Mustafa Zekâyî (öl.1227/1812) özellikle Oruç Baba adıyla tanınmış bir Halveti şeyhidir. Diğer tasavvuf ehli şâirler gibi şiiri, halkı aydınlatan bir araç olarak görmüştür. Fakat Mustafa Zekâyî Efendi bu hususu belirtirken bazı noktalara çok dikkat etmiştir. İnsanın bir mürşide ihtiyacı olduğunu belirtirken didaktik ögeleri klasik şiirin edasında dile getirmiş, divan şiirinden vazgeçmemiştir. Dîvânının dört yazma nüshası bulunmaktadır (Köseoğlu, 1997:2).

4. TRANSKRİPSİYONLU METİN

1a **[1]**

BEYT

Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilün

1. İş bu mecmūʿa[1] ḳırāʾat eyleyenler dāʾimā

Fātiḥā iḥsān ide bī-çāre **Şādī** rūḥuna

[2]

BEYT

Fāʾiātün/ Fāʾiātün/ Fāʾiātün/ Fāʾilün

1. Defter-i aʾmālimi gördükte yārān aġlayup

Fātiḥā iḥsānını ḳılsın ḳırāʾat **Şādī'ye**

[3]

BEYT

Mefāīlün/ Mefāīlün/ Feūlün

1. Gelip bu demde etdim bu duʿāyı

İlāhī maġfiret ola bu **Şādī**

1b **[4]**

GÜFTE-İ ʿAZBĪ (Erol,2002).

Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilün

1. Lā-fetānıŋ remzi eyler genc-i esrār-ı fütūḥ

ʿAlleme'l-esmāyı aŋlar rehber-i ism-i bedūḥ

[1] Cönkte ''mecmūʿaya'' yazılmış vezin gereği ''mecmūʿa'' okunmuştur.

2. Ḳaşı İncil zülfü Tevrāt gözü Furḳan dil Ẕebūr
Dört kitabı vech-i ādem ʿārife eyler şürūḥ

3. Ey cemālu'llāhı münkir uyma ol iḳrāra gel
Ḥaḳḳı isbāt oldı[2] Ḳurʾānda nefaḫtu minhe rūḥ

4. Ey zevālsiz sevdiğim ʿayn-i kemāldir her işiŋ[3]
Devletiŋ olsun cihānda pādişāhım ber-ṣabūḥ

5. Gördi meyḫānede dilberle beni ḫoş ʿ**Aẕbī'yim**
Andan örgendi şurūṭ-ı tövbeyi benden Nasūḥ[4]

[5]

[KELĪMĪ][5]

Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilün

Yārimiŋ ḳaddi elif ben bendesiniŋ lāmelif
Bu muḳarrer bir elif lām olur çün lāmelif
Ey **Kelīmi** ol elif- ḳadd ḳāmetim lām eyledi
Bir elif lām olur ammā nice olur lāmelif

[6]

ŞĀRİḪ-İ MESNEVĪ ʿİSMĀİL EFENDİ

Faʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

2a

1. Mevlevīnin rūḥuna oldı ġıdā bu nāy u def

[2] oldı C. : oldu D
[3] işiŋ C. : cünbişiŋ D.
[4] gördi meyḫānede dilberle beni ḫoş ʿ**Aẕbīyim** C. :gördü dilberle beni meyḫānede ḫoş ʿ**Aẕbīyim**
[5] Başlıksız olan şiir Kelīmī'ye aittir.

Festemi'nin taʾni ḫizbüʾl-münkerīni teḫāf

2. Bunların inkār u ṭaʾnı kizbe manend oldı pes

Ḳul lehum in yentehū yuġfer lehüm mā ḳad selef

3. Ehl-i vecdiŋ buldığı ẕevḳi ne bilsün ehl-i ḫar

İnnehüm misleʾl ḫımāri yā külūne min ʿalef

4. Bu semāʿa dediler baʿzı ḥelāl baʿzı ḥarām

[Arapça beyit]

5. Gel **Rusūḫī'**niŋ sözin ṭut gir semāʿa ʿāşıḳ ol

Key tekūne beyne ehliʾl ʿaşḳı min ehliʾş şeref

[7]

İLĀHĪ ŞERĪF

Müfteilün /Fāilün /Müfteilün /Fāilün

2b

1. Bülbül-i nālān olup çaġırırım Ḥaḳ dost

Bir güle ḫayrān olup çaġırırım Ḥaḳ dost

2. Derdi dīlimden eger ister isen bir ḫaber

ʿAşḳ ile şām u seḥer çaġırırım Ḥaḳ dost

3. Ẕikr ü ṣafā dert ile ben diyem iḫlāṣ ile

Ḳabrim içinde bile çaġırırım Ḥaḳ dost

4. Ẕikr ü ṣafā baŋā pes ġayrıya etmem heves

Ta kesilince nefes çağırırım Ḥaḳ dost

5. Ceẕbe-i şevḳ ü viṣal buldı **NAḪĪFĪ** kemāl

Yūnus [u] Mısrī misāl çağırırım Ḥaḳ dost

[8]

İLĀHĪ ŞERĪF (Tatçı & Yıldız,2005).

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

3a

1. Behey bülbül nedir feryād var eyle ḥakdan istimdād

   Ḫudāyı yād et olma yād ḳul ol kim olasın āzād

2. ʿAcebdir ḥikmeti Mevlā kimi ednā kimi aʿlā

   Kimi Mecnūn kimi Leylā kimi Şīrīn kimi Ferhād

3. Ḫiṭāb-ı irciʿī irse gönül maḳṣūdunı[6] bulsa

   Sarāy-ı vaḥdete irse[7] olurdı ḳalb ile agāh

4. **Hüdāī**ʾ yalvar Allāh'a yüzüŋ ṭut ulu dergāha

   İren bir ḳalbi aŋa hep bulur maḳṣuda istiʿdād

[9]

İLĀHĪ ŞERĪF

16'lı Hece Ölçüsü

1. ʿĀlemler nūra ġarḳ oldı Muhammed doġdığı gice

   Müʾmin münāfıḳ farḳ oldı Muhammed doġdığı gice

[6] maḳṣūdunı C. : maṭlūbunı D
[7] İrse C. : girse D.

3b

2. Ursuŋ nūrı yire indi ṣuyun rengi nūra döndi

   Hep ṣusuzlar ṣuya ḳandı Muhammed doġdığı gice

3. Ananıŋ raḥminden düşdi kāfirlerin ʿaḳlı şaşdı

   Biŋ bir kilise geçdi yire Muhammed doġdığı gice

4. Ḥūrī ḳızları geldiler ḳundaġın ile ṣardılar

   Yanına yüzler sürdiler Muhammed doġdığı gice

5. **Yunūs** ider ey ḳarındāşlar aḳar gözden ḳanlı yaşlar

   Secde ider ṭaġ [u] ṭaşlar Muhammed doġdığı gice

[10]

İLĀHĪ ŞERĪF (Erdoğan,2008).

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Ṭoġdı ol ṣadr-ı risālet başdı ʿarş üzre ḳadem

   Ṣaldı ol nūr-ı nübüvvet pertev-i fevḳaʾl-ümem [ey yā Resūl][8]

4a

2. Calınup ṭabl-ı beşāret geldi şāh-ı enbiyā

   Ġulġula doldı cihāna ḳondı ol ṣāḥib-ʿalem

3. Gelmeyeydin[9] ʿāleme sen ḫalḳ olınmazdı cihān

   Dostluġuna yaratıldı ey nebiyü'l-muḥterem[10]

[8] Cönkte ''ey yā Resūl'' yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği şiirin yapına dâhil olmadığı için parantez içine alınmıştır.
[9] Cönkte gelmeyeydin yazılmış gelmeyeydiŋ olmalıydı.

4. Yā Resūlallāh şefāʿat bu **Niyāzī** bendene Allah

Şol zamānıŋ ki baş açıḳ yalın ayaḳ ḳan aġlayam

[Ey yā Resūlallāh meded yā ḥabiballāh meded][11]

[11]

İLĀHĪ ŞERĪF

Fāʿilātün / Fāʿilātün/Fāʿlātün/Fāʿilün

1. Şermsār etme Ḫüdāyā rūz-ı maḥşerde beni

Ḫürmetine Aḥmediŋ yandırma dūzaḫta beni

4b

[Harrehū Seyyid DervīşAbdü'l -Kerim bin Eş-şeyh Sālih][12]

Muʿterīfem ben günāhıma mıḳırram cürmüme

Enbiyā ü mürselīn[13] içre ḫacīl itme beni

2. Ümmetī Aḥmedde benden ʿāsī vü mücrim mi var

Müstaḥiḳḳ zecr ü ḫaṭāya benden aḥsen ferd mi var

Sen ʿināyet etmez isen hīç baŋa raḥat mı var

Enbiyā ü mürselīn īçre ḫacīl itme beni

3. Şimdilik **İkbālīyā**ʿamīk ü ḥayrete Allāh

Lüṭf edip al destimī Yā Rabbī düşdüm ġurbete

Diler isen ḳoy-ı caḥīme diler isen cennete

Enbiyā ü mürselīn īçre ḫacīl itme beni

---

[10] Bu beyit cönkte 3.mısrada yer alırken divanda 5.beyit olarak yer almaktadır.
[11] Cönkte yazılan bu ifade şiirin yapısına doğrudan dâhil olmadığı için parantez içine alınmıştır.
[12] Cönkte yazılan bu ifade şiirin yapısına doğrudan dâhil olmadığı için parantez içine alınmıştır.
[13] Cönkte ''enbiyā ü mürselīn'' yazılmış anlam gereği ''enbiyā-yı mürselin'' okunmuştur.

5a **[12]**

[FERD]

Fāʿilātün / Fāʿilātün/Fāʿlātün/Fāʿilün

[Kenz-i ʿaşḳıŋ maḥzenī olmuşuz **Sezāyī** ġalibā]

[Hīç ʿimāret istemez bu göŋlümüŋ vīrānesī]

[13]

İLĀHĪ ŞERĪF

8+8 Hece Öçüsü

1. Mevlām seniŋ ʿāşıḳlarıŋ dönerler hū deyü deyü
   Seniŋ ʿaşḳıŋ ateşine dönerler hū deyü deyü

2. Oḳurlar Ḥaḳ kitābıŋdan hem ḳorḳarlar ʿaẕābıŋdan
   Açarlar cennet bābından gīrerler hū deyü deyü

3. Fetvā verir müftī ḳāḍī bilmezler nedir ʿaşḳıŋ dādı
   Rūz-ı maḥşerde ṣırātı geçerler hū deyü deyü

4. Göŋüllerden şekki çıḳar yoḳdur münkirlerde iḳrār
   Devr eder gökde melekler dönerler hū deyü deyü

5b

5. ʿ**Āşıḳ Yūnus** döne döne ʿaşḳ odına yāna yāna
   ʿĀşıḳlar gelür meydāna hū deyü deyü [dönerler]

[14]

İLĀHĪ ŞERĪF

Mefʿūlü /Mefāīlü / Mefāīlü/ Feʾūlün

1. Şemʾ-i rūḥuŋa ismimi pervāne düşürdüm
   Evrāḳ-ı dīli āteş-i sūzāne düşürdüm
   Bir ḳatre iken kendimi ʿummāna düşürdüm
   Semāʿ u ṣafā cāna ṣafā rūḥa ġıdādır

2. Diŋle sözümi sana direm özge edādır
   ʿĀşıḳ olana lāzım olan ʿaşḳ-ı Ḫüdādır
   ʿĀşıḳıŋ nesi var ise maʿşūḳa fedādır
   Semāʿ u ṣafā cāna ṣafā rūḥa ġıdādır

6a

3. Ey ṣūfī bizim ṣoḥbetimiz cān-ı ṣafādır
   Ḥaḳḳıyla ezel etdügümüz ahde vefādır
   Bir curʾamızı nūş ide gör derde devādır
   Semāʿ u ṣafā cān-ı ṣafā rūḥa ġıdādır

4. ʿAşḳ ile gelin eyleyelim ẕevk ü ṣafāyı
   Ẕevk ile ṣafālar sürelim hū ile hāyı
   Çalalım ḳudüm debredelim def ile nāyı
   Semāʿ u ṣafā cāna ṣafā rūḥa ġıdādır

5. ʿAşḳ ile geliŋ ṭālib-i cüyende olalım
   Şevḳ ile ṣafālar sürelim zinde olalım
   Ḥażret-i Mevlanā'ya geliŋ bende olalım
   Semāʿ u ṣafā cāna ṣafā rūḥa ġıdādır

6b

[15]

İLĀHĪ ŞERĪF (Pektaş,1998).

Fāʿilātün / Fāʿilātün/Fāʿlātün/Fāʿilün

1. Ḥażret-i Ḥaḳḳıŋ ḥabībi sevgili bir dānesi
   Olduġuŋ çün oldı ʿālem ḥüsnüŋüŋ dīvānesi

2. Ẕāt-ı pāküŋdür sebeb bu ʿālemüŋ īcādına
   Olmasa teşrīfüŋ olmaz dü cihān kāşānesi

3. Yā Resūlallāh viṣāliŋ bezmine şāyeste ḳıl
   Tā göŋül olsun şarāb-ı ʿaşḳınıŋ mestānesī

4. Kenz-i[14] ʿaşḳıŋ maḥzeni olmuş **Sezāyī** ġālibā
   Hīç ʿimāret istemez bu göŋlümüŋ vīrānesī

[16]

İLĀHĪ ŞERĪF

Fāʿilātün / Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

7a

1. Derd-mendem mücrimem dermāna geldim Yā Resūl
   Sāʾilem muḥtācıŋam iḥsāna geldim Yā Resūl

2. Kaʿbe-i vaṣlıŋ yolunda saʾy idüp ġarīb düşdüm
   Ġayri nem var cānımı ḳurbāna geldim Yā Resūl

[14] Kenz C. : genc D.

3. Nār-ı ḥasret cāna geçdi cān atup cānım saŋa
Şevḳ ile dīdārını seyrāne geldim Yā Resūl

4. İntisāb-ı ẕāt-ı pākiŋ ʿafv-ı cürmüme sebeb
Āsitān-ı raḥmet-i raḥmāna geldim Yā Resūl

5. İtme **Maḥvī** bendeŋi red ey şefāʾat menbaʿı
Sen gibi iḥsānı çoḳ sulṭāna geldim Yā Resūl

[17]

İLĀHĪ MEVLĪD (Koncu,1998).

Fāʿilātün / Fāʿilātün/Fāʿilün

7b

1. Ey Ḫüdā'dan lüṭf u iḥsān isteyen
Mevlūd[15]-i pāk-i Resūlallāh'a gel [yā hū]
Cennet içre ḥūrī ġılmān[16] isteyen
Mevlūd-i pāk-i Resūllāh'a gel

2. Naʾt-ı pākin cān u dilden diŋle sen
Maḥż-ı nūr-ı Ḥaḳḳ'dır ol ẕāt-ı ḥasen
Oldıġınçün[17] dünyāda ṣaġ u esen
Mevlūd-i pāk-i Resūllāh'a gel

3. Fikr edüp dünyādan elbet göçmegi
Cennetde āḫir ṣırāṭı geçmegi [yā hū][18]

[15] Mevlūd C. : mevlid D.
[16] ḥūrī ġılmān C. : ḥūr u ġılmān D.
[17] oldıġınçün C. : olduġuca D.

8a

Ḥavẕ-ı kevserden dilerseŋ içmegi

Mevlūd-i pāk-i Resūlallāh'a gel

4. Ol Resūlüŋ doġduġı şeb bī-gümān

Leyle-i Ḳadr'e müşābihdir hemān

Bulmaḳ isterseŋ ceḥennemden emān [Ḥaḳḳ dost]

Mevlūd-ipāk-i Resūllāha gel yā Ḥabīb

5. Meclis-i mevlūde ey **Vālī** müdām amān

Ol Resūle vir ṣalāt ile selām

Cennetī ʿaʿlāda isterseŋ maḳām yā Allāh

Mevlūd-ipāk-i Resūlallāh'a gel Ḥaḳḳ dost

[18]

İLĀHĪ ŞERĪF

Feʿilātün / Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilün

8b

1. Çün doġup tutdı cihān yüzüni ḥüsniŋ güneşi

Kim ola sevmeye bu vech ile sen[19] māhveşi

2. Barmaġından aḳıdup āb-ı revān baḥş-ı revān

Nice yüz biŋ kişiden refʾ idiser[20] sin ʿaṭası

3. Sen emire ḳul olan her ne ḳadar müdbir ise

[18] Bu beyit divanda yer almamaktadır.
[19] Cönkte ''ser'' yazıyor ancak anlam gereği ''sen'' olmalı
[20] ''ser''sin yazılmış anlam gereği sensin olmalı

Bende-i maḳbūl olur misl-i Bilāl-i Habeşī [yā Resulallāh]

4. Veḍḍuḥā verdine velleyl oḳuram sünbülüŋe

Rūşenī virdi budur külli ġadātın ve ʿaşī

[19]

İLĀHĪ ŞERĪF (Coşkun,2001).

Mefʾūlü/Mefāʾīlün/Mefʾūlü/ Mefāʾīlün

1. Yanmaḳdan uṣanmazam pervāne miyem bilmem

Hīç ṣonunı[21] ṣaymazam [Mevlām] dīvāne miyem bilmem

9a

2. Her şām ü seher zārım[22] gūş eylemez ol yārim

Baḳmaz baŋa hünkārım bī-gāne miyem bilmem

3. Dil- ḫāne ḫarāb oldu yıḳılup[23] türāb oldu

Her cānibi bāb oldu vīrāne miyem bilmem

4. Ḳalbimde ocaġım var bu sīnemde[24] dāġım var

Ateşde duzaġım var hep yane miyem bilmem

5. Bulup demi eşbāhı hem vire mi dil şāhı

Bu dünyāda ben daḫi uṣlane miyem bilmem

6. **Nūrī** dem-i dehşetde baḥr-i ġam-ı filḳatde[25]

[21] ṣonunı C. : ṣonunu D.
[22] zārım C. : Zārem D.
[23] yıḳılup C. : yıḳıldı D.
[24] sīnemde C. : sīnede D.

Ḳaʾr-ı yem-i ḫayretde dürdāne miyem bilmem

[20]

İLĀHĪ ŞERĪF

8+8 Hece ölçüsü

9b

1. Gözüm nūrı faḫr-ı cihān yetiş yā Muhammed yetiş
   Gün gibi ʿāleme doġan yetiş yā Muhammed yetiş

2. Bizim aḥvālimiz yegdir ʿAlī'yi sen bize gönder
   Ḳanadlı Düldül'e bindir yetiş yā Muhammed yetiş

3. Yeşil ṣancaḳlI ile aḳ ṣaḳallı pīrler ile
   Cümle peyġamberler ile yetiş yā Muhammed yetiş

4. Ey **Ḳuloġlu** cānlar cānı derdimizin ol dermānı
   İki cihānıŋ sulṭānı yetiş yā Muhammed yetiş

[21]

TEMMET İLĀHĪ (Toysal,2009).

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. İlāhī yari ḳıl baŋa ki senden ġayrı yārım yoḳ
   Ne yüz ilen[26] varam saŋa günāhdan ġayri kārım yoḳ

10a

2.[27] Ne dervīşem ferāġatda ne tāc u taḥt-ı devletde

[25] ''filḳat'' yazılmış anlam gereği ''firḳat'' olmalıdır
[26] Ne yüz ilen C. : Ne yüzle D.
[27] Bu beyit divanda 4.beyit olarak yer almaktadır.

Hemān bu dār-ı[28] ġurbetde ġarīb oldum aŋarum yoḳ

3. Girü irfān-ıla irdüm[29] nedāmet baḥrına daldım

Ḥayāl-i ʿaşḳa dūş oldum ṣabā gibi ḳarārım yoḳ

4. Benim ʿāṣi yüzi ḳara[30] ġarīb **Üftāde** bī-çāre

Ṭuṭuşmışam ki bir nāra yanımca bir yanarum yoḳ

[22]

İLĀHĪ ŞERĪF (Tatçı & Yıldız,2005).

Fāʿilātün / Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Nefse uyup rāh-ı Ḥaḳ'dan ṭaşra caymaḳ yol mıdır

Kibr-i ʿucb[31]ile adın dervīşe[32] ṭaḳmaḳ yol mıdır

Maṭlabıŋ[33] aʿlā iken ednāya baḳmaḳ yol mıdır

Yār-ı bāḳī var iken ednāya[34] baḳmaḳ yol mıdır

10b

2. Niçe bir olmaz hevālar niçe bir ṭūl-i emel

Gel berü şimden gerü ey derd-mend inṣāfa gel

Sālike lāyıḳ mıdır[35] hiç Zeyd ü ʿAmr ile cedel

Her taṣarruf cümle Ḥaḳḳ'ın sen ḫalḳa[36] baḳmak yol mıdır

3. Cümle Ḥaḳḳ'ıŋ ḳulıdır[37] küçük büyük erkek dişi

[28] Hemān bu dār-ı ġurbetde C. :Bū fāni dār-ı ġurbetde
[29] Girü irfānla irdüm C. :Yine bir menzile irdim D.
[30] Kara C. : Kare D.
[31] Anlam gereği kibr ü ʿucb olmalıdır
[32] Dervīşe C: dervīş D.
[33] Anlam gereği matlabuŋ olmalıdır
[34] ednāya C. : aġyāra
[35] ḫalḳa C. : ġayra D.
[36] ḫalḳa C. : ġayra D.
[37] Cümle Ḥaḳḳ'ıŋ ḳulıdır C. : Hep Ḥaḳḳ'ıŋ ḳullarıdır D.

Ḫiẕmet-i Mevlā'da olmaḳdır[38]ḳul olanıŋ işi

Aŋladıŋ mı Rabbinī ey kendüyi[39] bilmez kişi

Ḥāżır iken Ḫāliḳ'ıŋ eṭrāfa baḳmaḳ yol mıdır

4. Dūr ider Ḥaḳḳ'dan seni ḥubb-i sivādan[40] ḳıl ʿalef

Gör ne vech ile sülūk itmiş bu yollarda ḫalef

11a

Naḳdī -i[41] ʿömri[42] eyleme nefsiŋ hevāsında telef

Vech-i Bāḳi var iken aġyāra[43]baḳmaḳ yol mıdır

[Nice bir olmaz hevālar nice bir ṭūl-i emel]

[Gel berü şimden girü ey derdmendi inṣāfā gel]

5. Nice bir emmārelikde eyleye nefsiŋ ḳarār

İşüdüp fırrū ilaʾllāh işiŋ etme firār

Tevbe ḳıl ẕenbe[44]**Hüdāī** eyle Ḥaḳḳ'a iʿtiẕār

Her murādı Ḥaḳḳ virir sen ḫalḳa[45] baḳmaḳ yol mıdır

11b **[23]**

[SALĀTEN TÜNCİNĀ DUʿĀSI]

Allāhümme ṣalli alā seyyidinā Muḥammedin Ṣalāten tüncīnā bihā min cemīʾil ehvāli vel āfāt ve taḳḍilenā bihā cemīʾil ḥācāt ve tuṭahhirunā bihā min cemīʾis seyyiʾāt ve terfeʾunā bihā ʿındeke aʾlāʾd-deracād ve tübelleġuna bihā aḳṣaʾl ġayāt min cemīʾil ḫayrāti fiʾl ḥayāti ve baʾdel memāt

[38] dil özelliği olarak almakdır, olmakdur olmalı ancak müstensih esre ile gösterdiği için olmakdır şeklinde okunmuştur.
[39] kendüni C. : kendüyi D.
[40] sivādan C. : sivā
[41] Müstensih nakdī yazmıştır ancak anlam gereği nakd-i ʿömr olmalıdır ve metin o şekilde kurulmuştur.
[42] ʿömri C. :ʿömrü D.
[43] aġyāra C. : maḫlūḳ D.
[44] tevbe ḳıl ẕenbe C. : ḳo sivāyı ṣıdḳ ile gel D.
[45] ḫalḳa C. : ġayra D.

[24]

ḲAṢĪDE

Mefāʿīlün / Mefāʿilün / Mefāʿīlün / Mefāʿilün

1. Biḥamdillāh direm Allāh alup ʿaḳlımı fikrullāh
   Dilimde ẕātıŋ[46] esmāsı baŋa ins[47] oldı ẕikrullāh

2. Ne sūde ḳapınuŋ geldim didim Yā Rābbī ġaffāram
   Seniŋ[48] ḳapıŋ durur iken yā varam kime yalvaram

3. Bu tevḥīdden murād olan kemāl-i ẕāta irmekdir
   Görünen kendi ẕātıdır degildir ṣanma ġayrulāh

[Sübḥānallāh Sübḥānallāh Ḥaḳḳ Lā ilāhe illallāh]

12a

4. Gönül āyīnesin ṣūfī ide gör ḳalbinī ṣāfī
   Açıla saŋa bir ḳapı ʿayān olur cemālullāh

5. **Şems-i Tebrīz**[49] bunı bilür eḥad ḳalmaz fenā bulur
   Bu ʿālem külli maḥv olur hemān bāḳī ḳalur Allāh

[25]

İLĀHĪ ŞERĪF

[46] dil bilgisi kuralları gereği zatuŋ olmalı.
[47] anlam gereği üns olmalı müstensih ins yazmıştır.
[48] seniŋ kabıŋ yerine; senüŋ kapuŋ olmalıdır.
[49] debrīz olarak yazılmıştır. Ancak şair ismi olduğu için Tebriz ismi düzeltilerek metne eklenmiştir.

8+8 Hece Ölçüsü

1. Yine bir sevdāya düşdüm ʿaşḳıŋ elinden elinden
   Yine ʿummān olup ṭaşdım ʿaşḳıŋ elinden elinden

2. Seḥerlerde aġlayayım hem cigerim daġlayayım
   Ṣular gibi çaġlayayım ʿaşḳıŋ elinden elinden

3. Āteş-i derd ile yandım iki cihāndan uṣandım
   Güyā kim Mecnūn'a döndüm ʿaşḳıŋ elinden elinden

12b

4. Özümi ʿummāna ṣaldım aŋa ġavvāṣ olup daldım
   Birlikte ḥayrete ḳaldım ʿaşḳıŋ elinden elinden

5. **Dervīş Himmet** bī-çāredir hem cigeri pür yāredir
   Gice gündüz āvāredir ʿaşḳıŋ elinden elinden

[26]

İLĀHĪ ŞERĪF (Erdoğan,2008).

11'li Hece Ölçüsü

1. Ey ġarīb bülbül diyārım[50] ḳandadır [amān][51]
   Bir ḫaber vir gülʿiẕārın[52]ḳandadır [yā hū]
   Sen bu ilde kimseye yār olmadıŋ [amān]
   Var seniŋ elbetde yārin[53] ḳandadır [yā hū]

2. Bir enīsin[54] yoḳ ʿaceb ḫayretdesin [amān]

[50] diyārım C. : diyāruŋ (cönkte diyārım yazılmasına rağmen anlam gereği diyāruŋ olmalı).
[51] [amān] kelimesi cönkte yer alırken divanda yer almamaktadır.
[52] gül-iʿẕārın C. : gül-iʿẕāruŋ D.
[53] yārin C. : yāruŋ D.

Rāhatı terk eyleyüp[55] miḥnetdesin [yā hū]

13a

Gice gündüz durmayup[56] ḥasretdesin

Yā seniŋ[57] ley ü nehārıŋ[58] ḳandadır [yā hū]

3.[59] Urdı günden güne feryādıŋ seniŋ [amān]

Āh u efġān oldı muʿtādın[60] seniŋ [yā hū]

ʿAşḳ içinde kimdir[61] üstādınŋ seniŋ[62] [amān]

Yā seniŋ[63] ṣabr u ḳarārıŋ[64] ḳandadır [yā hū]

4. Gökde uçarken seni indirdiler [amān]

Çār ʿunṣur bendelerīne urdılar [yā hū]

Nūr iken adıŋ **Niyāzī** ḳoydılar[65] [amān]

Şol ezel ki iʾtibārıŋ ḳandadır.

[27]

İLĀHĪ ŞERĪF (Tatçı,1991).

10'lu Hece Ölçüsü

13b

1. Ayırma beni senden yaradan [amān amān]

---

[54] Cönkte ''enīsin'' yazılmış 'enisiŋ'' olmalıdır.
[55] eyleyüp C. : eyledüŋ D.
[56] durmayup C. : bilmeyüp D.
[57] Seniŋ C. : senüŋ D.
[58] nehārıŋ C. : nehāruŋ D.
[59] Bu beyit cönkte 5.beyit olarak yer alırken 3.beyit şeklinde divanda tertib edilmiştir.
[60] muʿtadın C. : muʿtadun D.
[61] kimdir C. : kimdür D.
[62] seniŋ C. : senüŋ D.
[63] yā seniŋ C. : bu senüŋ D.
[64] ḳarārıŋ C. : ḳarāruŋ D.
[65] ḳoydılar C. : ḳodılar D.

Düşüp ölürem ben bu yaradan [amān]

2.[66] Aġlama derim şol gözlerime [amān]

Ḳanlu yaş aḳar aḳdan ḳaradan[67] [amān amān]

3. Öldügüm için ġam mı çekerim [amān amān]

Alsun cānımı bir gün yaradan[68] [amān amān]

4. Varam yüz sürem şeyḫ eşigine[69] [amān]

Bir ḫırḳa giyem[70] yüz bin pāreden [amān amān]

5. ʿ**Āşıḳ Yūnus'uŋ** budur himmeti[71] [amān amān]

Alup yārimi çıḳam aradan[72] [amān amān]

[28]

ḲAṢĪDE

[Burada 5 beyitlik Arapça bir kaside bulunmaktadır ve Arapça olduğu için okunmamıştır.]

14a

[29]

İLĀHĪ (Erdoğan,2008).

Fāʿilātün /Fāʿilātün/ Fāʿilün

[66] Bu beyit cönkte 2.beyit olarak yer alırken divanda 4.beyit olarak yer almaktadır.
[67] Ḳanlu yaş aḳaraḳdan ḳaradan C: ḳan yaş aḳıdur ag u ḳaradan.
[68] Alsun cānımı bir gün yaradān C. . Ala cānımı yine yaradan.
[69] Varam yüz sürem şeyḫ eşigine C. : Varam ḳul olam şeyḫ işigine D.
[70] Bir ḫırḳa giyem C. : ʿAba dikinem D.
[71] ʿĀşıḳ Yūnus'uŋ bu devr-i himmeti C. :Emrem Yūnus'un murādı budur D.
[72] Alup yārimi çıḳam aradan C. : İre yārine çıḳa aradan.

14b

1. İster iseŋ bulasın cānānı sen
   Ġayra baḳma senden[73] iste sende bul
   Kendi[74] mirʾātında[75] gözle anı sen
   Ġayra baḳma senden[76]iste sende bul

2.[77] Men ʿaref sırrına ir ḳo ġafleti
   Gör ne remz eyler bu insān ṣūreti
   Ḥaşr ü neşr ile ṭāmu[78] cenneti
   Ġayra baḳma senden iste sende bul

15a

3.[79] Ẕāt-ı Ḥaḳḳa aŋla ẕātıŋdır seniŋ[80]
   Hem ṣıfatı hep ṣıfatıŋdır seniŋ
   Sen seni bilmek necātıŋdır[81] seniŋ
   Ġayra baḳma senden iste sende bul

4.[82] Kenz-i maḫfī āşikār hep sendedir
   Yaz u ḳış leyl ü nehār hep sendedir
   Bil ki[83] ʿālemde ne var hep sendedir[84]

[73] senden C. : sende D.
[74] kendi C. : kendü D.
[75] mirʾātında C. : mirʾātuŋda.
[76] senden C. : sende D.
[77] Bu dörtlük cönkte 2.dörtlük olarak ter alırken divanda 4.dörtlük olarak yer almaktadır.
[78] ṭāmu C. : ḳamu D.
[79] Bu dörtlük cönkte 3.dörtlük olarak yer alırken divanda 6.dörtlük olarak yer almaktadır.
[80] Ẕātı Ḥaḳḳa aŋla ẕātıŋdır seniŋ C. : Ẕāt-ı Ḥaḳḳ'ı aŋla ẕātuŋdur senüŋ D.
[81] necātıŋdır C. : necātuŋdur D.
[82] Bu dörtlük cönkte 4.dörtlük olarak yer alırken divanda 3.dörtlük olarak yer almaktadır.

Ġayra baḳma senden iste sende bul

5. Ṣūreti terk eyle maʿnā bula gör

Ḳo ṣafāyı baḥr-ı ẕātı bula gör[85]

Ey **Niyāzī** şarḳ u ġarba dala gör[86]

Ġayra baḳma senden iste sende bul

[30]

NAʿT-I RESŪL

Fāʿilātün / Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

15b

1. ʿĀṣīyem cürm ü günāhım ḥadden efzūn lā-yuʾad

Ḳıl meded eyle şefāʿat ey şefiüʾl-müẕnibīn

Sen şefāʿat kānısın iḥsānına[87] yoḳdur ʿaded

Ḳıl meded eyle şefāʿat ey şefiüʾl-müẕnibīn

2. Şānına levlāk oḳındı raḥmeten lilʿālemīn

Hem seniŋçün yaradıldı nüh felek arż u hemīn

Ümmet oldı cān ile hep enbiyā ü mürselīn[88]

[Ḳıl meded eyle şefāʿat ey şefiüʾl-müẕnibīn][89]

3. Sende ḫatem oldı nübüvvet ey Resūl-i Kibriyā

Hem seniŋle faḫr ider ins ü melek arż u semā

Çāresiz ḳalmışlarıŋ derdine sendendir devā

---

[83] Bil ki C. : iki D.
[84] sendedir C. : sendedür D.
[85] ẕātı bula gör C. : ẕāta ṭala gör D.
[86] dala gör C. : ṭola gör D.
[87] ‘‘ihsānına’’ yazılmış ‘‘ ihsānıŋa’’ olacak.
[88] Enbiyā-yı mürselīn olacak cönkte ‘‘enbiya ü mürselīn’’ yazılmıştır.
[89] Cönkte nakarat bölümü yer almamamaktadır. Tarafımızca eklenmiştir.

[Ḳıl meded eyle şefāʿat ey şefiüʾl-müẕnibīn][90]

16a

4. Nefsī nefsi denilen günde kelāmıŋ ümmeti
   Cān ile ümmet olanlar buldı Ḥakḳ'dan raḥmeti
   Münkirūn.ẕilletde ḳaldı bulmadılar rifʿatı
   [Ḳıl meded eyle şefāʿat ey şefiüʾl-müẕnibīn][91]

5. Rū- siyahi bu **Rıżā** iḥsānıŋ ister yā Resūl
   Derd-mend ü mübtelā iḥsānıŋ ister yā Resūl
   ʿĀciz ü kemter gedā iḥsānıŋ ister yā Resūl
   Ḳıl meded eyle şefāʿat ey şefiüʾl-müẕnibīn

[31]

İLĀHĪ (Tanıdır,2002).

Müfteʾilün/ Müfteʾilün/ Müfteʾilün/ Müfteʾilün

1. ʿĀşıḳa iḥsān olunur feyż-i Ḫüda[92] vaḳt-i seḥer
   Ṭālibe furṣat bulur[93] bezm-i ṣafā vaḳt-i seḥer

2. Sür yüzün[94] ṭuta elin uġraya iḥsāna yolın[95]
   Olmaya güç ṭıfl-ı[96] dilin feth ü ṣenā[97] vaḳt-i seḥer

[90] Tarafımızca eklenmiştir.
[91] Tarafımızca eklenmiştir.
[92] feyż-i Ḫüda C. : luṭf u ʿaṭā D.
[93] Cönkte bulunur yazılmıştır.
[94] Cönkte yüzüni yazılmıştır.
[95] yolın C. : yoluŋ D.
[96] ṭıfl C. : ḳufl D.
[97] feth ü senā C. :fethi saŋa D.

16b

3. Ferʾa bakup etme ġurur aṣlına itmekdir[98] ʿubūr

   Hep uyanıḳ [vu]ḥūş u tuyūr ʿarş u semā vaḳṭ-i seḥer

4. Kim ki uyanıḳ buluna ol gide dostuŋ iline[99]

   Her ne ki var ʿafv oluna cürm ü ḫaṭā vaḳt-i seḥer

5. ʿAḳl-ı maʾāş bunda ḳalur dost ḳoḫusı andan gelür

   Dertliye[100] çāre bulunur ʿarż-ı recā vaḳt-i seḥer

6. Vaḳt-i Bilāl-i Ḥabeşī refʿ ola firḳat ateşi

   Doġdı[101] ḥaḳāyıḳ güneşi baḥr-i ʿalā vaḳt-i seḥer

[32]

1. Ey dil zen-i dünyānıŋ āline mi aldandıŋ

   Āline mi aldandıŋ fendīne mi inandıŋ

17a

2. Ḳardaş bu yalancınıŋ āline mi inandıŋ

   Fendīne mi dayandıŋ şemʿ-i rūyuna yandıŋ

3. Bilmem saŋa bu dünyā bāḳī mi ḳalur ṣandın

   Bu meclīs-i fānīde sāḳī mi ḳalur ṣandıŋ

4. Ḳanı o ḳalem ḳaşlar ḳanı o güler yüzler

[98] itmektdir C. : itmekle D.
[99] dostuŋ iline C. : tostuŋ yoluna.
[100] dertliye C. : derd-i dile.
[101] doġdı C. : toġdı D.

Ḫāk oldı sīm-tenler ṣu oldu siyeh gözler

5. Dünyāya naẓar ḳılsaŋ biŋ başlı bir ejderdir
Her başda dehān içre her loḳması ādemdir

6. Tiryāki anıŋ semdir her bir demi mātemdir
Fikr eyle maʿnāyı fehm eyle neʿālemdir

7. Ey **Nūrī** o yār-ı cānıŋ ṣanma ki ḳalur furṣat
Yel gibi geçer ʿömrüŋ sel gibi ider sürʿat

17b

8. Biŋ yıl yaşasaŋ daḫı gelmez saŋa bir sāʿat
Ey göz nice bir uyḫu ey dil bir nice ġaflet

temmet

[33] (Tatçı,1991).

1. Bir gice Muḥammed'e Çalab'dan geldi Burāḳ[102]
Seni okur Züʾl-Celāl ne dursuŋ ḳıl yaraḳ

[Ṣalli ʿAlā Seyyidinā Muṣṭafā]
[Seyyideʾl Kevneyn Ḥabīb-i Ḫudā]

2. Durdı Miʿrāc ḳaṣdına yöneldi[103] abdestine
Secde ḳıldı dostuna demedi yaḳın ıraḳ

[102] Bir gice Muḥammed'e Calab'dan geldi Buraḳ C. : Muḥammed'e bir gece Çalab'dan indi Buraḳ.
[103] yönedi C. : yürüdi D.

3. Bir ḳadem ṭaşa başdı ṭaş ḳoyup bile aġdı[104]

Dur yā mübārek dedi şöyle ḳaldı muʿallaḳ

4. Ṭaş eydür gelür misiŋ bir ḳadem başar mısıŋ[105]

Resūl eydür gelirem iẕin virir ise[106] Ḥaḳḳ

18a

5. Çün dost dosta bulışdı[107] biŋ bir kelām söyleşdi[108]

Ümmet içün çalışdı ḳabūl eyledi ol Ḥaḳḳ[109]

6. Ṭoḳsan biŋ yıllıḳ yola bir anda varup gele

Yunūs eydür kim ola faẖr-ı ʿālem muḥaḳḳaḳ

[Ṣalli ʿAlā Seyyidinā Muṣṭafā]

[Seyyideʾl Kevneyn Ḥabīb-i Ḫudā]

[34]

NEFES-İ MĀTEM

11'li Hece Ölçüsü

1. Şu gibi çaġlasın aḳsın aġlasın

Sīnesin daġlasın yansın aġlasın

Ac vü ṣusuz bu dem ḳansın aġlasın

Seniŋ ʿāşıḳların İmām Ḥüseyin

18b

2. Şeb-i ġamda bülbül gibi zār ile

[104] Bir ḳadem ṭaşa başdı ṭaş ḳoyup bile aġdı C. : ḳadem bir ṭaşa basdı taş ḳopdı bile vardı D.
[105] ṭaş eydür gelür misin bir ḳadem başar mısın C. : ṭaş eydür gelesini bir ḳadem başasını D.
[106] iẕin verirse C. : buyurursa D.
[107] buluşdı C. : ḳavuşdı D.
[108] söyleşdi C. : danışdı D.
[109] ḳabūl eyledi Ḥaḳḳ C. : oldur Resūl-ı Mutlaḳ.

Siyehler bezensün bu efkār ile
Ḳanlı yaşlar döküp sūz-ı nār ile
Seniŋ ʿāşıḳların İmām Ḥüseyin

3. Ḳadrini bilmeyenʿāşık uyansın
Māteme girmeyen āteşe yansın
Deşt-i Kerbelāda ḳana boyansın
Seniŋ ʿāşıḳların İmām Ḥüseyin

4. Kerbelā ʿibreti bir ʿaẕīm ʿibret
Sad hezār o Yezīd laʿīne laʿnet
Ḥaşre dek çekerler ḥüzünle ġayret
Seniŋ ṣādıḳların İmām Ḥüseyin

19a

5. ʿĀşıḳlarıŋ cevr ilen ṣaġlamasun mı
Derūnuŋ derd ile dāġlamasun mı
Peyġamber aġladı aġlamasun mı
Ġarīb ʿāşıḳlarıŋ İmām Ḥüseyin

6. Kimi bu derd ile Mecnūn'a döner
Kimi zehri kendi özüne ṣunar
Bu māh-ı mātemde odlara yanar
Pervāne ʿāşıḳlar Ḥasan Ḥüseyin

7. ʿ**Ārif** ḳuluŋ ʿāşıḳlarına bende

Ṣādıḳ ḳullarına bendedir bende

Şefāʿat isterler Ḥaḳ dergāhında

Seniŋ ʿāşıḳlarıŋ İmām Ḥüseyin

19b

[35]

Müstefʿilün/Müstefʿilün

1.[110] Olmayıcak senden ʿaṭā

Ḳul neylesin Yā Rabbenā

Dāʾim işi sehv ü ẖaṭā

Ḳul neylesin Yā Rabbenā

2. [111] Kim ġamda kim rāḥatdadır

ʿĀlem buna ẖayretdedir

Hep ḳabża-i ḳudretdedir

Ḳul neylesin Yā Rabbenā

3.[112] Kim ki ezel dedi belā

Andan ırak oldı belā

Allah ü yefʿal mā-yeşā

Ḳul neylesin Yā Rabbenā

[110] Tatçı, Mustafa & Yıldız, Musa. (2005). Dîvân-ı İlâhiyât. Üsküdar Belediyesi.
[111] Bu dörtlük cönkte 2.dörtlük olarak yer alırken divanda 3.dörtlük olarak yer almaktadır.
[112] Bu dörtlük cönkte 3.dörtlük olarak yer alırken divanda 5.dörtlük olarak almaktadır.

4.[113] Enteʿl Azizʿel[114] müsteʿān

Enteʿr –Raūfu küllü ān

İḥsānına ḳaldıḳ hemān

Ḳul neylesin Yā Rabbenā

5. Uçup[115] ḳafesden ʿandelīb

Ḳoma **Hüdāī'**yi ġarīb

Et gülşen-i[116] vuṣlat naṣīb

Ḳul neylesin Yā Rabbenā

20a **[36]**

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1. Elā ey ʿāşıḳ-ı raḥmet Ḫudā virsün ʿaṭālardan

Duḫūl-i cennet istersin ki geçsen bu hevālardan

2. Ki vaḥy idüp buyurmuşdur ki ʿİsa'yā teʿālaʾllāh

Ḫiṭāb-ı cümleye şāmil naṣuḥ ol bu edālardan

3. Diler misin ki yā ʿİsā saŋa iki ḳanat virem

Uçasın bes meleklerle havā üzre semālardan

4. Bu kez ʿĪsā didi yā Rab nice dilemeyem fażluŋ

Ki rūz [u] şeb lisānımda saŋa ḥamd ü senālardan

5. Mülāzım eyle beş şeyʾe seni ʿālā kılam çün kim

[113] Bu dörtlük cönkte 4.dörtlük olarak yer alırken divanda 6.dörtlük olarak yer almaktadır.
[114] Azizʿel C. : Kerümüʾl D.
[115] Uçup C. : uçsa D.
[116] ''gülşeni'' olarak yazılmıştır.

Bunu iden ḳıyāmetde ḫalāṣ olur ḫaṭālardan

6. Birisi buŋa şefḳatde güneş gibi olup nāfiʿ
Eger insān eger ḥayvān idüp mesrūr żiyālardan

7. İkincisi seḫāvetde aḳar cārī gibi olsun
Faḳīr ü baya raḥm ile idüp iḥsān nevālardan

20b

8. Üçüncisi yer gibi olsun tevāżuʿ itmede ḫalḳa
Bunı iden ḳıyāmetde olur ʿāliyy-ül ʿalālardan

9. Bu dördüncisi anuŋ ḥalīm ol lāf-ı güẕāf itme
Ḫayır söyle ṣaḳın zinhār kelām-ı nā sezalardan

10. Beşincisi eger ayıp görseŋ taḫsin eyle anı
Hemān setr eyle keşf etme ki ʿibret al gecelerden

11. Eyā Rab eylegil merġūb tuḫfe bu nev ẓuhūrumsun
Oḳıyanlar bunı dāʾim ḫalāṣ olsun melālardan

12. Diyārbekr şehrine hediye virmişim anı
ʿAmel ḳılan bulur tevfīḳ geçüben māsivālardan

13. Murādım ki bu baḫīrden oḳuyup işidenler çün
Niyāzımdır unutma sen bu **Seyyid'i** duʿālardan

[37]

ĠAZEL-İ ḤAYRETĪ (Musluoğlu,2022).

Fāʿilātün / Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

21a

1. Ey birāder terk-i ʿār itmek isterseŋ ʿāşıḳ ol
   Gizlü rāzuŋ āşikār itmek dilerseŋ ʿāşıḳ ol

2. Her cefāyı ḫoş görüp her zaḥmeti rāḥat bilüp
   Her belāyı iḫtiyār itmek dilerseŋ ʿāşıḳ ol

3. Raḫt u baḫtun tārumar edüp dükānuŋ ey refīk
   Kār [u] bāruŋ zār-ı rāz itmek[117] dilersen ʿāşıḳ ol

4. Çār dīvārın beden bünyādınuŋ idüp ḫarāb
   Cān ʿaşāsın üstüvār itmek dilersen ʿāşıḳ ol

5. Bir miḥakk-i maʿdenīdür ʿaşḳ-ı pāk iy **Ḥayretī**
   Ḳalbiŋi sende ʿayār itmek dilersen ʿāşıḳ ol

[38]

ḌURŪB-I EMṢĀL-İ LEVNĪ ḤAŻRETLERİ

11'li hece ölçüsü

21b

1. Ṭut atalar sözin ḳalb-i selīm ol
   Gönülden gönüle yol var dimişler

[117] İtmek C. : etmek D.

Gider yavuzluġun ṭabʿ-ı ḥalīm ol

Ṣarp sirke ḳabına żarar dimişler

2. Çün bildiŋ alçaġa aḳmaḳtadır ṣu

Kāmiliŋ cāhile naṣīhatıdır bu

Aḳrānı gözet olma abes-gū

Bir veh iḳrār eyle īmān demişler

3. Çārşū-yı dehirde niçe ṭoz ḳopar

Ol vaḳti gözeten çoḳ taḳye ḳapar

Helāl-zāde gelür pāzārı yapar

Ḥarām-zāde bāzār bozar demişler

22a

4. Eger ṣorar iseŋ bu merdi kime

Müşkilini ṣaḳla kimseye dime

Kül kömür ye nāmerd loḳmasın yeme

Bir gün hep başına ḳaḳar dimişler

5. Her kāra uzatma elin etegin

Yelḳovana döner āḫir emegin

Nitekim göldeki şaşḳın ördegin

Başın ḳor ḳıçın dalar demişler

6. Meydān-ı ʿaraṣatda aṣdım bir ḳoyun

Meydān-ı hünerde gel sen de ṣoyun

Felegiŋ ḍarbına kār etmez oyun

Ḳatı zor oyunu bozar demişler

22b

7. ʿArż ile varamaz eşḳıyā eve

Uṣlu gez kim seni ʿākiller seve

Bunda begim at var atdan da deve

Deveden de büyük fil var demişler

8. Hiç baḳma ʿālemiŋ kesb ü kārına

Bir nefesiŋ virmem dünyā varına

Bugünkü fırṣatı ḳoyma yārına

Yar yıḳıldığı gün tozar demişler

9. Doyar mı cān u dil būs-ı kenāra

Hicrān-ı ʿaşḳıla dil pāre pāre

Nem giderse gitsün visāl-i yāre

Biŋ arzū hezār dīnār demişler

10. ʿĀdetu'lah budur ezel-i azālda

Ḳul ḳula sebebdir ey dil-i nāşāde

Ki elim ḥizmetle irer murāda

Bal ṭutan parmaġıŋ yalar dimişler

23a

11. Ṭamaʿ-ı ḫāmıŋı terk eyle erken

Gitmesin dirseŋ eliŋden yelken

Deve āhū gibi boynuz ararken

İki ḳulaġından çıḳar demişler

12. Mürşid-i kāmil hiç bulmayanlar

Pīrler naṣiḥātin kim almayanlar

Hem sözünüŋ ṣebātı olmayanlar

Dipsiz kile boş anbār demişler

13. Güneş balçıḳ ile ṣıvanmaz ey dil

Bī-zebānda olsa bellidir kāmil

Kendi rāzın begenmez gidi cāhil

Kendi çalıp kendi oynar demişler.

23b

14. İsterseŋ diliŋden ġıll [ü] ġişş gide

Metāʿ-ı rāzıŋı açma ḥasūda

Ḳıyma müşterīye az al fāʾide

Alanda ṣatandan umar dimişler

15. **Levnī** naṣiḥatī pīrleriŋ böyle

Ḍurūb-ı emṯāli naẓm ile söyle

Meydān-ı hünerde aġırlıḳ eyle

Aġır başan yeyni ḳalḳar demişler

[39]

ZEKĀĪ DEDE (Köseoğlu,1997).

Mefāīlün/ Mefāīlün/ Mefāīlün/ Mefāīlün

1. Düşüp sevdā-yı vaṣl-ı yāra dūr oldum mekānımdan
   Cüdāyım mürġ-i āvāre gibi ben āşiyānımdan

2. Belā vādilerinde ʿāḳıbet pā-māl-i hecr oldum
   Beni ʿaşḳıŋ ayırdı serv-i ḳadd-i ḫānümānımdan

3. Ṣabā lutf eyleyüp vaḳt-i seḥerde hātırım ṣorsa
   Peyām-ı ʿāḳıbet ayırsa bāri nev-cevānımdan

24a

4. Baŋa raḥm itmeyüp firḳat-i meyle aġlayup gitseŋ[118]
   Ḫayāliŋ gitmedi bir dem[119] bu çeşm-i ḫūn-feşānımdan

5. Yanarsam[120] baʿd- ezīn şemʿ-i cemāle ıżṭırāb itmem
   Efendim gerçi bī-zār eyledim āh [u] figānımdan

6. Taḥammül ʿaşḳa müşkil ḥasrete ṣabr eylemek müşkil
   Uṣandırdı beni telḫ-i muḥabbet[121] ṭatlı cānımdan

7. Cefā-yı derd-i cān-sūz-ı firāḳıŋ n'idügün bildim
   Zekāī bir daḫı ayrılmam ol rūḥ-ı revānımdan

[40]

VAṢIF EFENDİ

Feʾilātün /Feʾilātün/ Feʾilātün /Feʾīlün

[118] gitseŋ C. : gittiŋ D.
[119] Ḫayāliŋ gitmedi bir dem C. :Ḫayāliŋ gitmedi bir laḥẓa.
[120] yanarsam C. : yararsam D.
[121] muḥabbet C. : miḥnet D.

24b

Yaradup baŋa Ḫudā bir rehber-i āgāhı

Bende-i ḫalḳa- begūş itdi dil-i gümrāhı

Cān u dilden bu yola oldum ānıŋla rāhī

ʿĀbid ü fāsıḳa Mevlānā'nıŋ açıḳdır rāḥı

Beni de böyle ḳabul etdi erenler şāḥı

Ne şekil ağlamayam iŋlemeyem itmeyem āh

Bilürüm kimsede yoḳ bende olan cürm [ü]günāḥ

Ṣanırum ʿāciz eder daḫl [ü] ṭaʿnı baŋa āh

Görüp ālūde beni etme ḥaḳāretle nigāh

Beni de böyle ḳabul etdi erenler şāḥı

Derdi olan olur elbette ḥekīme muḥtāc

Ḫasta diller verir eczā-yı eṭıbbāya revāc

Derdime olur o derdden de hem olursa ʿilāc

Merd-i ʿaşḳam neye lāzım baŋa bu ḫırḳa bu tāc

Beni de böyle ḳabul etdi erenler şāḥı

25a

EYŻAN

Oldı mādem ki erenler ḳapısı cilvegehim

Bāb-ı Mevlā'ya çıḳar doğru benim şāh-rehim

Doğrudur Ḫaḳḳ'a özüm degme keç külehim

Urma urma yüzüme keşret-i cürm ü günehim

Beni de böyle ḳabul etdi erenler şāḥı

EYŻAN

Ṣofı giymiş ḳoca destār-i siyāhı ṣūfi

Maḥv-ı tenden ḳabarup ḳoltuġu şişmiş ṣofı

Olmaz erbāb-ı ḥaḳīḳat bu ḳuru pof pofı

Var ṭaʿaṣṣubla zāhid ṣatmaġa yaḳaṣın ṣūfī

Beni de böyle ḳabul etdi erenler şāḥı

EYŻAN

Var mıdır ʿadline Mevlānıŋ ṭāḳat ü tāb

Münkir-i ʿafv-ı ilāhī misin ey ḫāne- ḫarāb

25b

Gönenip zühdüne zāhid bize ʿarż ile ḫitāb

Ḥaḳḳ'dan etmez misin ayā bizi tekdīre ḥicāb

Beni de böyle ḳabul etdi erenler şāḥı

EYŻAN

Eyleyüp maḥż-ı kerem bende-i bīçāresine

Merhem-i şefḳat u luṭf urdı diliŋ yāresine

Feyż ü himmet ile ḳıldı meded āvāresine

Bakmayup ḥāṣılı **Vaṣıf** yüzümüŋ ḳaresine

Beni de böyle ḳabul etdi erenler şāḥı

[41]

REMZĪ EFENDİ

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Perçemiŋ ṭaġıtma ey şāh-ı cihān üç günde bir

Tār ü mār olmāḳ revā mı ʿaḳl u cihān üç günde bir

2. Bir ḥaramīdir ṣabā bādı görünmez neyleyim

Durmaz alır būy-ı zülfünden nişān üç günde bir

26a

3. Cevriŋ eyyāmından ey dilber cemāliŋ ḥaḳḳı çün
   Hīç görmez gözüme sensiz cihān üç günde bir

4. Gel ṣoyun gir ḳoynuma ʿuryān olup bir gün dedim
   Dedi behey inṣafsız yeter hemān üç günde bir

5. **Remzī** meclisde dilber germ oluban dedi kim
   Borcum olsun saŋā berse nihān üç günde bir

[42]

ʿĀRİF

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. ʿAşḳ ḫāli fehm olunmaz hiss-i ḥayvānī ile
   Pūteden tā geçmeyince sırr-ı sübḥānı ile
   Ḫall olup lübb olmadan oluna[122] rūḥāni ile
   Aŋlaşılmaz ḫālimiz rāzı bil inanı ile

26b

2. Fażl-ı Ḥaḳḳıŋ varlıġıdır bizde ayrı ġayrı yoḳ
   Sen de hem bendesin hiç ġayrı yoḳdur ayrı yoḳ
   Mā-ḥaṣal bu ʿālemiŋ ḳaṭʾa saŋa bir ḫayrı yoḳ
   Ara bul kendiŋi ḳalma fiʾl-i şeyṭānī ile

3. Çünkü geldiŋ ʿālem-i mülke şehādet etmeğe

[122] olunur yazıyor.

Ḥaḳḳı bāṭıldan seçüp Ḥaḳḳa ʿibādet etmege

ʿ**Ārif**anı derk edüp hep terk-iʿ ādet etmege

Kāmil olmaḳdır nihāyet ʿavn-i Rabbānī ile

[43]

(ḴIṬʿA-YI ĀRİF)

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Maḥrem sırr-ı Ḫudā’ yüz kimse bilmez rāzımuz

Fażl-ı Yezdān ile himmet eyledi üstādımuz

Gösterüp her ẕerrede ḫūrşīd-i ʿaşḳıŋ mihrini

Pertev-i feyż-i ḥaḳiḳatdür bizim ʿirfānımuz

27a

[44]

ʿ**ĀRİF**

Fāʾilātün/ Fāʾilātün/Fāʾilātün/ Fāʾilātün

1. Bāde-i cām-ı ṣafālardur bizüm eglencemüz

Sāḳī-yi enver- liḳālardur bizüm eglencemüz

Muṭrib-i nāzik-edālardur bizüm eglencemüz

Dāʾimā ẕevḳ u ṣafālardur bizüm eglencemüz

Hem daḫi ʿahde vefālardur bizüm eglencemüz

2. Bī-vefāya meylimüz yoḳdur ezelden tā ebed

Ḳadrini ʿāşıḳlaruŋ kim bilmeyenden yoḳ meded

Biz tevekkeltü ʿaleʾllāh āyetin itdük sened

Dāʾimā ẕevḳ u ṣafālardur bizim eglencemüz

Hem daḫi ʿahde vefālardur bizim eglencemüz

3. Ehl-i daʿvāya enīs olmaḳ degüldür şānımuz

Biz muḥabbet eyliyüz ḫāk olmadur ʿunvānımuz

27b

Līki ʿirfān arasında oḳunur dīvānımuz

Dāʾimā ẕevḳ u ṣafālardur bizim eglencemüz

Hem daḫi ʿahde vefālardur bizim eglencemüz

4. ʿĀlem-i kesretde bulduḳ çünki rāh-ı vaḥdeti

Oldı rehber fażl-ı yezdān ile pīrüŋ himmeti

Erdi semʾa müjde-i lā taḳnatū min raḥmetī

Dāimā ẕevḳ u ṣafālardur bizim eglencemüz

Hem daḫi ʿahde vefālardur bizim eglencemüz

5. ḪAce-i ʿaşḳıŋ öŋünde biz Müselmān olmuşuz

Bende-i ʿaşḳız ezelden ʿārif-i cān olmuşuz

Naḳş-bendüz gerçi kim naḳḳāşa ʿirfān olmuşuz

Dāimā ẕevḳ u ṣafālardur bizim eglencemüz

Hem daḫi ʿahde vefālardur bizim eglencemüz

28a

[45]

(ḲUDDİSE SIRRIHŪ NESİMĪ ḪAZRETLERİ)

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Mecāzī yār yār olmaz ḥaḳiḳī yāre ʿaşḳ olsun
   Deġül efsāne bī-hūde hemān dīdāre ʿaşḳ olsun

2. Beni abdāl idüp ʿaşḳıŋ bıraḳdı baş açıḳ böyle
   Nideyin curʾadānı men bilen esrāra ʿaşḳ olsun

3. Beni Manṣūr veş zülfüŋ diler kim eyleye berdār
   Hemān bu müşkil içinde ḳurulmuş dāre ʿaşḳ olsun

4. Cemāliŋ Kaʿbedür güyā müselsel zülfüŋ örtülmüş
   Ṭavāf-ı ḥacc ise oldı der ü dīvāre ʿaşḳ olsun

5. **Nesīmi** bunca yıllardur ki derdüŋden esīr oldı
   Yaŋılup dimediŋ bir kez be hey āvāre ʿaşḳ olsun

[46]

ṢABRĪ

Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūl

1. Dem-bedem ḳılsa dil nola zārı
   Künc-i ġamda ḳoduŋ bu bīmārı

28b

   Terk idüp ʿāşıḳ-ı dil-figārı
   Saŋa düşmezdi ʿömrüŋ varı
   Kendüŋe yār idindüŋ aġyārı

Görmeseydüm bu günleri bāri

2. Gün yüzüŋden cüdā behey ẓālim
Geçdi miḥnetle hep meh ü sālim
Oldı sensiz mükedder aḥvālim
Ḳatı müşkil durur benim ḥālim
Kendüŋe yār idindüŋ aġyārı
Görmeseydüm bu günleri bāri

3. Yine aʾdā seniŋle yār oldı
Yine işüm fiġān ü zār oldı
Dār-ı dünyāya başuma dar oldı
Rūz-ı rūşen gözüme tār oldı
Kendüŋe yār idindüŋ aġyārı
Görmeseydüm bu günleri bāri

EYŻAN

29a

4. Nice birdür dil ʿayān olsun
Nice bir dīdelerüm ḳan olsun
Görmezem lāyıḳ-ı iḥsān olsun
Sende aġyār eve mihmān olsun
Kendüŋe yār idindüŋ aġyārı
Görmeseydüm bu günleri bāri

EYŻAN

5. **Ṣabrī** veş niçün olmayum nālān

Aksine döndü yine bu devrān

Dost eyledi seni düşman-ı zamān

Ḳadrini bilmez iken ol nādān

Kendüŋe yār idindüŋ aġyārı

Görmeseydüm bu günleri bāri

[47]

YAḤYA

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

29b

1. Yine maḥzūn edecek ḫāṭırımı şād itme

Yine vīrān olacaḳ göŋlümi abād itme

2. ʿAḳabince bilürem cevr ü cefā eylersin

Bāri ʿālemde vefā adını bünyād itme

3. Bu meseldür ki şehā ādeme eylük yaramaz

Ne cefā eyler iseŋ eyle baŋa dād itme

4. Yā İlāhī ġam-ı cānān ila şād olmaz isem

Bend-i ġamdan dil-i dīvānemi azād itme

5. Aġlayup rāzıŋı **Yaḥya** gibi fāş itme müdām

Severin bir gül-i ḫandānı diyü ad itme

[48]

Müfred

Mefāīlün/ Mefāīlün/ Mefāīlün/ Mefāīlün

1. Derūnī āşinā ol ṭaşradan bīgāne resmin ṭut
   ʿAceb zībā revişdür ʿāḳil ol dīvāne resmin ṭut

[49]

ŞEMSĪ (Akkaya,1992).

Mefʿūlü / Fāʿīlātü / Mefāʾīlü / Fāʾīlün

30a

1. Bülbül terāne[123] başladı evvel-i bahārdur
   Şeydālıġum benim [yine] bī-iḫtiyārdur

2. Şu gibi aġdı pāyine her serv- ḳāmetüŋ
   Dīvāne göŋlümüz ne ʿaceb bī-ḳarārdur

3. Şaḳlanma māh-ı nev gibi göster cemāliŋi
   Görmege gün yüziŋi bu ḫalḳ intiẓārdur[124]

4. Ḳaçma[125] ki bu cihānda güzelden murād olan
   Furṣat deminde ʿāşıḳa būs [ü] kenārdur[126]

5. Ṭut **Şemsī**'nüŋ naṣiḥatini olma bī-vefā
   Gider[127]güzellik[128] demi bu rūzgārdur

[123] terāne C. : fiġānā D.
[124] intiẓārdır C. : intiẓārdur D.
[125] ḳaçma ki bu cihānda C. : ḳaçma ki devr-i cihānda D.
[126] būse-i kenārdır C. : būs-ı kenārdur D.

[50]

ĠAZEL-İ MECDĪ

Mefāīlün/ Mefāīlün/ Mefāīlün/ Mefāīlün

30b

1. Güzeller ʿāşıḳıŋ ḥālini bilse ehl-i ḥāl olsa
   Kemāl ile mülāyim olsa bir ṣāḥib-kemāl olsa

2. Sirişk-i dīdemi pāyine īsār etmege cānā
   Muḥabbet mācerāsını bilür bir ḥoş-nihāl olsa

3. Cem'e baş egmeyüp faġfur-ı Çīn'e ser-füruġ ḳılmaz
   Maḥalleŋ itleriyle ḳangı ʿāşıḳ hem-sifāl olsa

4. Miyānıŋla kelāmından söz açıldı kemān eyler
   Ḫayāl-engīz güftārım oḳınsa ḳıl u ḳāl olsa

5. Elif-ḳāmet dehānı mīm zülfi lām dildāra
   Gönül virmek olurdı **Mecdi**yā anda meʾāl olsa

[51]

GAZEL-İ SELĀMĪ (Akkaya,2001).

Mefʿūlü / Mefāʿilü / Mefāʿlü /Feʿūlün

31a

[127] gider C. : geçer D
[128] güzellik C: güzelligüŋ D.

1. Biz bende-i evlād-ı güzīn-i nebevīyüz[129]

   Ser-bende-i zer silsile-i Muṣṭafavīyüz[130]

2. İhdā iderüz mūyuna biŋ cānımız olsa

   Ṣādıḳ[131] ḳulıyuz rāh-ı muḥabbetde ḳavīyüz[132]

3.[133] Ḳanlar ṣaçarız ʿaşḳına biz ʿāl-i ābānıŋ

   Mātem-zedeyüz çākeriyüz merd-i ḳavīyüz[134]

4. Keşf itmeziz aġyār olana ḥālimiz ammā

   Her[135] demde ciger ḫūn ederiz ḥüznüŋ eviyüz[136]

5. Ṣad-pāre olursa tenimüz yine **Selāmī**

   Her pāresi söyler ʿalevīyüz ʿalevīyüz[137]

[52]

ĠAZEL-İ LİSĀNĪ

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

31b

1. Kendine dost bulamaz dünyāda insān aḳçasız

   Āşinālık eylemez ādeme yārān aḳçasız

2. Öyle bildüm bu cihānı öldügüm vaḳti bile

[129] nebevīyüz C. : nebevīyiz D.
[130] Muṣṭafavīyüz C. : Muṣṭafavīyiz.
[131] ṣādıḳ C. : kemter D.
[132] ḳavīyüz C. : ḳavīyiz D.
[133] ḳanlar ṣaçarız ʿaşḳına biz ʿĀli Ābānıŋ C. : ḳanlar dökeriz taʿziye-i ʿAli Abāya D.
[134] merd-i ḳavīyüz C. : Murtażavīyiz D.
[135] her C. : ser D.
[136] eviyüz C. : eviyiz D.
[137] ʿalevīyüz C. : ʿulvīyiz D.

Ruḥuŋ içün oḳumazlar saŋa Ḳurʾān aḳçasız

3. Gözlerinden yaş yerine ḳan döküp ḳan aġlasın
Eylemezler yine hiç derdiŋe dermān aḳçasız

4. Ṭālib olsun bir kişi kim iḥtiyācı yoġ iken
Vüzerālar bile vermez aŋa fermān aḳçasız

5. Ne ulu devlet o cāna kim Ḫüdāya ḥamd ider
Geçine sulṭān gibi ʿālemde her an aḳçasız

32a

6. ʿAḳlım irmez gerçi ammā böyle iẕʿān eylerüm
Hiç bir iş bitmez cihānda bu ne seyrān aḳçasız

7. Ey **Lisānī** kimseye dimem şudur ḥālim benüm
Her ne isterseŋ virür ol ġanī Sübḥān aḳçasız

[53]

(ʿARŞĪ FERMĀYED) (Kahraman,2023).

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

32b

1. Sāḳiyā ālāt-ı bezm-i ʿişreti āmāde ḳıl
Faṣl-ı güldür sāġarı āl destüŋe pür-bāde ḳıl

2. Ṣun peyāpey luṭf idüp cām-ı şarāb-ı ḫoş-güvār
Dām-ı ġamdan bu dil-i meftūnumı āzāde ḳıl

3. Pāk idüp āyīne-i ṭabʿ-ı melāli jengden
Vir cilā şevḳ-i mey-i nāb ile ḳalbi sāde ḳıl

4. Ḳurtulup zühd ü veraʿḳaydından olsun dil emīn
Mest ü medhūş it der-i mey-ḫānede üftāde ḳıl

5. ʿ**Arşi**yā pīr-i muġanuŋ ṭut[138] ḳulaḳ irşādına
Ḫalḳa-i rindāne kendüŋ sāḥib-i seccāde ḳıl

[54]

FIṬNAT ḪĀNIM (Çeçen,1996).

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/Feʿūlün

33a

1. Güller ḳızarır şerm ile ol ġonca gülünce
Sünbül ḫam olur reşk ile kākül bükülünce

2. ʿAnḳā daḫi olursa düşer pençe-i ʿaşḳa
Ṣayd-ı dile şehbāz-ı nigāhıŋ[139] süzülünce

3. Her tārı birer mār olur genc-i ḥüsünde
Ruḥsārına zülf-i siyehiŋ şāne bulunca

4. Cān virmek ise ḳaṣdıŋ[140] eger ʿaşḳıla **Fıṭnat**
Ḫāk-i der-i dildārdan ayrılma ölünce

[138] ṭut C. : dut D.
[139] nigāhıŋ C. : nigāhuŋ D.
[140] ḳasdıŋ C. ḳasduŋ D.

[55]

CEVRĪ FERMĀYED (Ayan,1981).

Mefūlü/ Mefāīlü /Mefāīlü /Feūlün

33b

1. ʿĀḳil sözi maṭbūʿ u pesendīde güherdir
   Ammā dil-i ʿārifde olan özge ḫaberdir

2. Biz ʿākil ü ʿārif [sözüni] itmezüz inkār
   Ol ẕevḳini idrāk idene şīr ü şekerdir

3. Cāhil sözini diŋlemeziz ʿilmi de olsa
   Bazār-ı ḥaḳiḳatde anıŋ sūdı żarardır

4. Cāhil ne bilür nükte-i taḥḳīḳ ü mecāzı
   ʿĀlim de bu maʿnāda giriftār-ı haṭardur

5. Biz ehl-i diliz ʿālimde vü cāhilde nemüz var
   Ol[141] nev-i diger şahs-ı beşer nev-i digerdir

6. İnsān ki bu ʿirfānı eger etmese[142] taḥṣīl
   Dānişle Felātūn-ı cihān[143] olsa da ḫardır

[141] Ol C. : dil D.
[142] etmese C. : itmeye D.
[143] cihān C. : zaman D.

7. Ne ʿālim ü ne ʿārif ü ne vāḳıf-ı ḥāliz

Cevrī gibi her ḥāl ile beyhūde-maḳāliz

[56]

ʿĀRİF

Feʾilātün /Feʾilātün /Feʾilātün /feʾilün

34a

1. Diŋle ey nūr-ı baṣar pend-i pederden ḫaber al

Dönme pervāne gibi şemʾ-i hünerden ḫaber al

2. Dalma deryā-yı hıyanetlüge zāhid gibi sen

ʿĀşıḳ ol ʿāşıḳ iseŋ sende güherden ḫaber al

3. Olma gel ġūlyabānī gibi sen zīşt-ṣıfat

Vechiŋ üzre yazılan ḫatt-ı süverden ḫaber al

4. Saŋa yerden göge dek hep bunu pend eylerler

Gözüŋ aç caŋ ile gel baḥr ile berden ḫaber al

5. ʿ**Ārifā** bülbüli gülşende ḳo efġān itsün

Gülşen-i ʿaşḳa girüp sen gül-i terden ḫaber al

[57]

AḤMEDĪ DER MEDḤ-İ İMĀMĀN-I DÜVAZDEH KERREMALLAHU

Müfteilün / Fāʾilün / Müfteilün / Fāʾilün

34b

1. Baġladı meclisde ṣaf medhüŋ ider çeng ü def

Ey dürr-i baḥr-ı necef şāhı selām ʿaleyk

2. Şehper ile şehberīn yaʿnī Ḥasan ile Ḥüseyin
Oldı bular nūr-ı ʿayn şāh selām ʿaleyk

3. Zeyn ile Zeynel-ibād mebde-i mülk-i maʾād
Sālik-i ṣāfī- nihād şāh selām ʿaleyk

4. Bāḳır olupdur imām oldur imāmü't tamām
Bendesidir ḥāṣ u ʿām şāh selām ʿaleyk

5. Caʿfer-i Ṣādıḳ yaḳīn zīnet-i ḫuld-i berīn
Ḫace-i sālār-ı dīn şāh selām ʿaleyk

6. Mūsī-i Kāzım ki ṣāḥib-i tāc u kemer
Dīdemize nūr ü fer şāh selām ʿaleyk

7. Şeh ʿAlī Muṣa Rıżā Sāfīʾ-i rūz-ı cezā
Pertev-i nūr-ı Ḫudā şāh selām ʿaleyk

35a

8. Hemdür şāh-ı Nāḳī yaʿni imām Tāḳī
Pür-nūr-ı cihāndır şāh-ı selām ʿaleyk

9. Asker-i ṣāḥib-livā ʿāleme ẓıll-i Ḫüdā
Ol ḳamu derde devā şāh selām ʿaleyk

10. Mehdī-i ṣāhib-zamān mālik-i mülk ü cihān
ʿĀleme rūh-ı revān şāh selām ʿaleyk

11. Aḥmedī'niŋ cānısın dīn ile imānısın
Sever-i sulṭānısın şāh selām ʿaleyk

[58]

NEVʿĪ (Tulum &Tanyeri,1977).

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

35b

1. Bugün[144] aḳ sāde giymişsin yine var mah peykerlik[145]
Güzellenmişin ey āfet nedir bu tāzelik terlik

2.[146] Tıraş olmak[147] ne lāzım nesneye gel al göŋül nakdin
Benim çoḳ sevdigim zer-gerlik it lazım mı berberlik

3. Saŋā meftūn u şeydā[148] olmadıḳ bir dil mi var[149] cānā
Bu zībālıḳ bu ġarrālıḳ bu raʿnālık bu dilberlik

4. Beni öldürmege şemşīr-i ġamzeŋle revā gördüŋ
Efendim[150] saŋa gelmişdir mürüvvet bende-perverlik

5. Teʿalluḳ resmini gel ṣafḥa-i dilden tırāş eyle

[144] Bugün C. : Yine D.
[145] Peykerlik C. :Sükkerlik D.
[146] Cönkte bu beyit 2.beyitken divanda 3.beyit olarak verilmiştir.
[147] Olmak C. : itmek D.
[148] Şeydā C. : maġbūn D.
[149] Var C: ḳor D.
[150] Efendim C. : efendi D.

Ḫalās ol ḳayd-ı ʿālemden[151] budur **Nevʿī** dilāverlik[152]

[59]

NECĀTĪ

Fāʾilātün /Fāʾilātün / Fāʾilātün / Fāʾilün

36a

1. Tāzedür berg-i gül -i terden ʿiẕārı ġoncanuŋ
   Ṣad hezār olsa nola ʿuṣṣāḳ-ı zārı ġoncanuŋ

2. Dāġlarla gül gül itsün sīne-i pür-sūzımı
   Tā ki ḳalsun bende birḳaç yādigārı ġoncanuŋ

3. Sevdüm aŋı kesret-i aġyārdan [havf] itmeyüp
   Başum üzre yeri var biŋ olsa ḫārı ġoncanuŋ

4. Gül gibi ʿāşıḳlara yüz virmese hem-dem nola
   Yılda bir açıldıġıdur iʿtibārı ġoncanuŋ

5. Ey ṣoran keyfiyet-i hāli **Necāti'den** bugün
   Şimdi olmış bülbül-i ḫayrān zārı ġoncanuŋ

[60]

YAḤYĀ (Kavruk,2001).

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

36b

---

[151] ʿālemden C. : nefsüŋden D.
[152] di-lāverlik C. . ḳalenderlik D.

1. Sāḳī-idevr bize sāġar-ı ʿişret mi virür
   Gine cevr-i felek[153] ehl-i dile ruḫsat mı virür

2. Neşʾemizden[154] bilürüz ʿaşḳımızıŋ pāklıġin
   Bāde ṣāf olmayıcak ʿādeme ḥālet mi virür

3. Kūyına ölmege varsam ider aġyār hücūm
   İşigi itleri ben ḥastaya rāḥat mı virür

4. Ḫırḳa vü tāc ile zāhid kerem it sıḳletin ḳo
   Ādeme cübbe ve destār kerāmet mi virür

5. Nefs-i hod-rāydan ey dil bu teġāfül nice bir
   ʿĀḳil olan kişi hiç düşmene furṣat mı virür

6. Būse-i laʾl-i lebüŋ ḫaṭṭına taʿlīk eyler[155]
   ʿÖmr-i Yaḥyā bize ol vaʿdeye mühlet mi virür

[61]

YAḤYĀ (Kavruk,2001).

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/Feʿūlün

37a

1. Ṣun sāġarı sāḳī bize[156] mestāne disünler

[153] cevr-i felek C: cūdur felek D.
[154] neşʾemizden C. : neşvemizden D.
[155] Eyler C. : itmiş D.

Uṣlanmadı gitdi gör o dīvāne disünler

2. Peymānesini her kişi doldurmada[157] bunda
   Şimden girü bu mescīde mey-ḥāne disünler

3. Dil ḫānesini yıḳ ḳoma taş üstüne bir taşı
   Sen yap anı iller aŋa vīrāne disünler

4. Gönlünde senüŋ ġayr u sivā ṣūreti neyler
   Lāyıḳ mı bu kim Kaʾbeye büt-ḫāne disünler

5. **Yaḥya'**nuŋ olup sözleri hep esrār-ı maḥabbet
   Yārān işidüp söyleme efsāne[158] disünler

37b[159]

[62]

1. Saŋa yerden gökden büyük naṣīḥat
   Gördügüŋ ört görmedigin söyleme
   Erenlerden pīrden budur vaṣiyyet[160]
   Gördügüŋ ört görmedigin söyleme

[156] bize C. : bana D.
[157] doldurmada C. : toldurmada D.
[158] efsāne C. : yabāne D.
[159] Ergun, Sadettin Nüzhet. (1956). On Dokuzuncu Asırdan Beri Bektāşī-Kızılbaş Alevī Şairleri ve Nefesleri. İstanbul Maarif Kütüphanesi.
[160] vaṣiyyet C.: emanet D.

[[161] Kendi bilgisine gidene laʿnet]

2. ʿĀşıḳım öŋünde rāh olam dirseŋ

Evc-i āsmāne şāh olam dirseŋ

Selāmet şehrine şāh olam dirseŋ

Gördügüŋ ört görmedigin söyleme

38a

3. Bu yola yol ile giden velīdir

Bu yola ṣıdḳla giden bellidir

Allah bir Muḥammedʿ Alī yoludur

Gördügüŋ ört görmedigin söyleme

4. Yalancıya hem-dem olma yılandır

Yalancınıŋ her bir sözi yalandır

Erkān-ı evliyā şāh-ı merdāndır

Gördügüŋ ört görmedigin söyleme

5. ʿ**Azbiyā** küstāḫlıḳ sende ʿayāndır

[162]Sen ü ben diyenler dāim şeyṭāndır

ʿAhde ṣāḥib[163]-ḳadem ehl-i īmāndır

Gördügüŋ ört görmedigin söyleme

[63]

KALENDERĪ CESĀRĪ (Akkuş,2010).

[161] Cönkte sadece bu mısra yer almaktadır. Nefeste bu mısradan sonra yer alan kısımlar şu şekildedir:
Kizbe tevil olmaz ḥaḳtır bu ṣaḥbet
Kimseye dil olma ey ehl-i hüccet
Gördügüŋ ört görmedigin söyleme

[162] Sen ü ben diyenler dāim şeyṭāndur C. : Sen ben deme dāim hāli şeyṭandır D.

[163] sāhib C. : sābit N.

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/Mefāʿīlü/ Feʿūlün

38b

1. Tiryākīlere itme şamata sesi sevmez
   Keyf ehl-i olan kimseler aṣlā sesi sevmez

2. Perr-i meges āvāzı ḳomaz dīde-i ḫāba
   Ey nūr-ı baṣar ḥalet-i rüʾyā sesi sevmez

3. Ṣayyād olan ādem ide mi sīt u ṣadālar
   Pervāz ider murġ-ı dil ʿanḳā sesi sevmez

4. Olduŋsa eger ʿilm-i ledün sırrına vāḳıf
   Keşf itme rumūzātı o maʿnā sesi sevmez

5. Üç ḳatre düşürdüm gene ʿummāna **Cesārī**
   Bir kimsenüŋ ismi bu muʿammā sesi sevmez

Temmet

[64]

Fāʾilātün / Fāʾilātün / Fāʾilātün /Fāʾilün

1. Vaḳt olur ki ʿaşḳ ile dil yāra ḫizmetkār olur
   Vaḳt olur ki yār içün aġyāra ḫizmetkār olur
   Yār içün aġyāra minnet ittigimʿayb eylemeŋ
   Bir gül içün bāġ-bān biŋ ḫāra ḫizmetkār olur

[65]

KALENDERĪ CESĀRĪ

Mefʿūlü/Mefāʿīlü/Mefāʿīlü/Feʿūlün

39a

1. Her dilber olan ʿāleme seyrān ola gelmiş
   ʿĀşıḳlar aŋa vālih u ḥayrān ola gelmiş

2. Gāh cevr ü cefā gāhçe bir ʿahde vefālar
   Vaʿde-i muḥabbetde hezārān ola gelmiş

3. Kim itmez ise pādişāh emrine iṭāʿat
   Ḳatline anıŋ mūcib-i fermān ola gelmiş

4. Ḫoş ẕevḳ ü ṣafādır güzeli sevmeyi ʿammā
   Āh neyleye kim āḫiri hicrān ola gelmiş

5. Vallāhi **Cesārī** güzeli sevmemek olmaz
   Ḳānūn-ı ezel ādet ü erkān ola gelmiş

[66]

ĠAZEL-İ NİYĀZĪ (Erdoğan,2008).

Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilün

39b

1. Ey göŋül gel ġayrıdan geç ʿaşḳa eyle iḳtidāʾ
   Zümre-i ehl-i ḥaḳīḳat anı ḳılmış muḳtedā

2. Cümle mevcūdat u maʿlūmāt ʿaşḳ emrindedür[164]

[164] emrindedür C. : aḳdem dürür D.

Zīrā ʿaşḳıŋ evveline bulmadılar ibtidā

3. Hem dahi cümle fenā bulduḳda ʿaşḳ bāḳī kalur
Bu sebebden dediler kim ʿaşḳa yoḳdur intihāʾ

4. Dilerem senden Ḫudā'ya ide tevfīḳiŋ refīḳ
Bir nefes göŋlüm seniŋ ʿaşḳuŋdan etme gel cüdā

5. Māsivā-yı ʿaşḳınuŋ sevdāsını gönlümden al
ʿAşḳuŋı eyle iki ʿālemde baŋa āşinā

6. ʿAşḳ ile tamuda olmaḳ cennetīdir ʿāşıḳuŋ
Līk Cennetde olursa tamuda[165] ʿaşḳsız aŋa

7. Ey **Niyāzī** mürşīd isterseŋ yolda ʿaşḳa uy
Enbiyā vü evliyā ʿaşḳı olupdur reh-nümā

[67]

ĠAZEL-İ ʿĀRİF

Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilün

40a

1. Levḥ-i ḥüsnüŋde ezel yazdı şehā didi ḳadīm
Raḳḳa-i menşūr ile Bismillāḥirraḥmānirrāḥīm

2. Oḳudum Elḥamdüliʾllāh-i bā ki Yā Rabbüʾl-ālemīn
İstivā-yı [166]cīmini ḳıldı ṣırāṭʾül-müstaḳīm

[165] tāmuda C. : ṭamudur D.

3. Zümre-i eddālīn ḳafʾu mīmʾü rā da göreli
Ẓāhir oldı dīde-i ecnās-ı şeyṭāni racīm

4. ʿAlleme'l esmāya Mevlā Ādemʾi ḳıldı emīn
Kaʾ[nun] içün ḥalḳ olupdur heşt cennātüʾn-nāʿīm

5. On sekiz biŋ ʿālemüŋ cāmīʿdür insān zāhīdā
Müminüŋ ḳalbi yanında zerredür ʿarş-ı ʿazīm

6. Subḥa-yi zerḳ-i riyā ile olmaz işüŋ
Cehd idüp aŋla ne sırdur nūn dāl ʿayın mīm

7. Lām mīm olmazsa ḫurūf içre kişi
[…] ʿ**Ārifā** olmaz ʿalīm [...]

[68]

ĠAZEL-İ NİYĀZĪ (Erdoğan,2008).

Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilün

40b

1. Ẓulmet-i ḥecrinde bīdār olmuşam yā Rab meded
İntiẓār-ı ṣubh-ı dīdār olmuşam yā Rab meded

2. Gülşen-i vaṣluŋ nesīmin irgürüp bād-ı ṣabā
ʿAndelīb-i bāġ-ı gülzār olmuşam yā Rab meded

[166] ‘‘Üstüvā” yazılmış ancak anlam gereği ‘‘istivā’’ okundu.

3. Ḳalmışam zindān-ı cism içre bugün tenḥā ġarīb

Bu ḳafesde rūz-ı şeb zār olmuşam yā Rab meded

4. Ol[167] şarābı kim Ġanī ṣundun[168] bize bezm-i elest[169]

Ol zamāndan mest ü medḫūş olmuşam yā Rab meded

5. Vaḥdet ilinde seniŋle[170] yār idim nʾoldu baŋa

Kesret içre bend-i aġyār olmuşam yā Rab meded

6. Bu **Niyāzī** düşdi varlıḳ çāhına[171] Yūsuf gibi

Al elim ḳurtar ki nā-çār olmuşam yā Rab meded

[69]

SEMĀʿĪ-İ LİSĀNĪ

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

41a

1. Cemālüŋ gün gibi dehre żiyāʾ lā-şekk ü lā-şübhe

Virür sükker lebüŋ rūḥā ġıdā lā şekk ü lā şübhe

2. Ḥaḳīḳat ey ṭabībüm hīç bīmār-ı ʿuşşāḳa

Lebüŋ ābı gibi olmaz devā lā şekk ü lā şübhe

3. Gelüp bezme ḳadem baṣṣaŋ bizümle hem-ḳadeh olsaŋ

Olur erbāb-ı ʿaşḳ içre ṣafā lā şekk ü lā şübhe

[167] Ol C. : Şol D.
[168] ṣundun C. : ṣunduŋ D.
[169] bize besm-i elest C. : baŋa rūz-ı elest D.
[170] seŋinle C. : seŋünle D.
[171] çāhına C. : cāhına D.

4. Kimüŋle eyleseŋ ülfet suʾāl itmek degil ḥācet
Virür bir bir ḫaber bād-ı ṣabā lā şekk ü lā şübhe

5. Dilerseŋ mīve-i bāġ-ı cemālüŋden zekāt virmek
Lisānī gibi hīç olmaz gedā lā şekk ü lā şübhe

[70]

ĠAZEL-İ ḪĀLĪ

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

41b

1. Şükür ey bu deme [ki] izz u saʿādet demidür
Ki yine dilber ile ʿālem-i vuṣlat [172]demidür

2. Sāḳīyā meyle yine göŋlümüzi germ eyle
Yanalım yaḳılalım şevḳ ile ṣoḥbet demidür

3. Dilberi mihr ü vefā eylese ʿuşşāḳa nʾola
Her biri şād ü ferāh olsa meserret demidür

4. Dile öldür dile dirgür ḳuluŋum pādişāhum
Ḥāṣılı luṭf senüŋ lüṭf ü mürüvvet demidür

5. Atma yā ḳaşuŋ ile oḳ gibi yabana şehā
Ḫālīʾyi yanuŋa alsaŋ nʾola şefḳat demidür

[71]

[172] Cönkte ʿālem ü vuṣlat şeklinde yazılmıştır. Ancak anlam gereği ʿālem-i vuṣlat şeklinde olmalıdır.

ĠAZEL-İ ḪĀLĪ

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

42a

1. Laʿl-i şīrīnüŋ ki cānā āb-ı ḥayvāndur baŋa
   Ben nice cān virmeyem ser-çeşme-i cāndur baŋa

2. Kaʿbe-i kūyuŋ ṭavāf itmek dilerken yüz sürüp
   Nūr-ı ruḫsāruŋ senüŋ ḫā[r]-ı muġaylāndur baŋa

3. Ḳays gibi serseri düşdüm beyābān-ı ġama
   Ḥāne-i vīrāne-i dil beyt-i [173]aḫzāndur baŋa

4. ʿĀşıḳ-ı dīdārıŋam bāġ-ı İremdür meskenüm
   Kūyuŋuŋ her kūşesi ṣaḥn-ı gülistāndur baŋa

5. **Ḫālī**-yi āşüfteyem şem-i ḥüsn-i cemālüŋsüz senüŋ
   Ravża-i rıḍvānda olsa bāġ-ı zindāndur bana

[72]

ĠAZEL-İ ḪĀLĪ

Mefāīlün /Mefāīlün /Feʾūlün

42b

1. Cüdā olmaġa yer yoḳ senden ey dost
   Meger kim gide cānum tenden ey dost

[173] Cönkte beytʾül yazılmıştır. Ancak anlam gereği beyt-i okunmuştur.

2. Şükür dīdāruŋ ile dil müşerref

O miskīne bu ʿizzet ḳanda ey dost

3. Yüzüŋle lāʾliŋi görmezse çeşmim

Hemānān-ı cüdādur tenden ey dost

4. Ṭurup sulṭān-ı ʿaşḳuŋ bendesine

Ne dilerseŋ dile dir benden ey dost

5. Olur **Ḥālī** gibi sermest u evgār

Mey-i lālʾüŋ içen bundan ey dost

[73]

ĠAZEL

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

43a

1. Ġonca teg lāʾl-i lebüŋ göŋlüm [ki] zībāsı bilür

Ḳaddiŋi servüŋ bu gülzār içre raʿnāsı bilür

2. Dilbere cān virse dil ṭaŋ[174] mı bu zībā bu ḥüsn ile

Cümle-i raʿnālaruŋ raʿnā u zībāsı bilür

3. Ḫālini ʿarż itmege minnet mi eyler ġayrıya

ʿĀşıḳa yetmez mi kim yār dilārāsı bilür

[174] Cönkte ṭaŋ ile yazılmış fakat ṭan yazılması gerekirdi.

4. Gülşen-i rāz-ı ḥaḳāyıḳdur benüm her bir sözüm
   Verd teg būyuŋ bunuŋ sermest şeydāsı bilür

5. Devlet-i iḳbāl bu ey dil ki bu ʿālem **Ḫālīʾ**yi
   Evvel-i ceyşüŋ[175] bugün ednādan ednāsı bilür

[74]

ĠAZEL-İ KĀNĪ

Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilün

43b

1. ʿAşḳ-ı Ḥaḳ'la hemdem olmuş bir göŋül ister göŋül
   Ẕevḳe şevḳe maḥrem olmuş bir göŋül ister göŋül

2. Eyleyüp terk-i hevā-yı arzū-yı masivā
   Lüṭf-ı Ḥaḳ'la maḥrem olmuş bir göŋül ister göŋül

3. Derd ile Behlül [ü] Dānā veş gedā-yı ʿaşḳ olup
   Pādişāh-ı ʿālem olmuş bir göŋül ister göŋül

4. Tāc ü taḫtından geçüp dünyāya nezẓār olmayan
   ʿAynı İbn-i Edhem olmuş bir göŋül ister göŋül

5. Küntü kenzüŋ maḥzenünden[176] gevher-i ʿaşḳ almaġa

[175] Cönkte ceyşünüŋ yazılmış vezin gereği ceyşüŋ okunmuştur.

Kānī İsm-i aʿẓam olmuş bir gönül ister gönül

[Faḳrüʾl ḥaḳīr Dervīş Mehmed Muradī be-ṭarīḳ-i Saʿdi sene 1234][177]

[75]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Mefʿūlü / Fāʿilātü /Mefāʿīlü /Fāʿilün

44a

1. Dil bezmgāh-ı ḫayrete çün mübtelā olur
   Maḳṣūdu cāh-ı vuṣlat ise āşinā olur

2. Şeydā şemīm-i verd içün eyler hemīşe zār
   Ḫarıŋ vücūdu refʿ olıcak buʿaṭā olur

3. Ṣahbā-yı ʿaşḳı[178] nūş iden ʿuşşāḳa ʿāḳıbet
   Mestānelikle rāz-ı nihān hep güşā olur

4. Ḥubb-ı sivā libāsını çāk eyler ʿārifān
   Kesretde pūş-ı câme-i vaḥdet-nümā olur

5. **Ḥüsnī** düşünce şemʿa-i sūz-ı muḥabbete
   Pervāne-veş telezzüẕ īdüp cān fedā olur

[176] Cönkte maḫzenünden yazılmış ancak imla gereği maḫzenünden okunmuştur.
[177] [M.1818] Bu tarih cöngün tertibi açısından önemli bir bilgidir.
[178] ʿaşḳı C : ʿaşḳ D

[76]

NEFES-İ ḤÜSNĪ

NAʿT-I RESŪL

Fāʿilātün / Fāʿilātün/Fāʿilün

44b

1. Faḫr-ı ʿālem ʿālemiŋ sertācıdır
   Kim sever anı o kimse nācidir

2. Şāh-ı iḳlim-i risālet serveri
   Enbiyā vü evliyā muḥtācıdır

3. Sāyesi iki ciḥānı ḳaplamış
   Şanki Ṭūbā-yı cinān āġācıdır

4. Māh-ı vecḥi ḳıbledir ʿāşıḳlara
   Necm-veş ʿālem anıŋ ḥaccācıdır

5. Şems-i z̲ātı iki ʿālem aṣlıdır
   Şuʿlesi nūr-ı Ḫudā veḥḥācıdır

45a

6. Cism-i pāki oldı kimyā-yı zemīn
   Ḥer nebātıŋ bāʿis ü iḫrācıdır

7. Ḳanġı diller söyleye evṣāfını
Ḥüsnünüŋ ḥūrī ve cennet bācıdır

8. İki ʿālemde olan ʿilm ü hüner
Ol şeḥiŋ baḥr-ı kemāl emvācıdır

9. Lebleri derd ehline oldı devā
Sözleri hem sükkerī güllācıdır

10. Ruḫları ṣad berg-i ʿālīden lezīz
Ḫāl ü ḥaddī ʿaḳl-ı dil tārācıdır

11. Bekle **Ḥüsnī** āsitānıŋ dāʾimā
Ravżası ʿāşıḳlarıŋ miʿrācıdır

[77]

Lā niḥāyetihi li vaṣfiihi Ṣallallahu ʿaleyhi vessellem

NAʿT-I RESŪL

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Ḥabīb-i kibriyānuŋ vaṣfına oldı bu dil ḳāṣır
Ne mümkün vaṣf olunsun vāṣıfı çün Rabbiyeʾl-ḳadir
Yazılmış vech-i pākinde nübüvvet ḫātemi iḫfā
Velī nūrı ciḥāna ṭalʾat etdi şems veş ẓāhir

2. Görenler ḥūb cemālüŋ ġayriyı terk eyledi nāgāh

Anı mirʾāt idindi emrine baş egdi bī eşbāh

Ṭarīḳ-i müstakīmiŋ rehnümāsı oldı çün ol şāh

Anıŋla sābit oldı külli eşyā evvel ü āḫir

3. Ḳūdümü revnaḳ etdi ʿālem içre geldi çün o ẕāt

ʿAdālet şāyiʿ oldı ʿāleme neşr eyledi āyāt

46a

Şeḥādet eyledi ṭıfl iken ol ṣāhib vefā biẕẕāt

Niyāz etdi ẓaʿīf ümmetlerinüŋ ʿafvın ol nāẓır

4. Ḫüdā bildirdi aŋa ʿilm-i sırrı naẓm-ı Ḳurʾānı

Anıŋçün oldı Ḥaḳḳıŋ Leyle-i İsrāda miḥmānı

Erişmiş var mıdır bir ferde böyle luṭf-ı Raḥmānī

Melekler ḫāk-i payin būs idüp hem oldılar şākir

5. Ne diller ʿāciz olmuşdur ānuŋ medḥ-i kemālinden

Ḳamer şaḳḳ oldı maḥcūb eyledi şemsi cemālinden

Ḫudāyā sen baʿīd itme bizi anuŋ viṣāliŋden

Bu **Ḥüsnī** kemteriŋ ḫāk-i rehinde oldı çok ḫāsır

[78]

NAʿT-I RESŪL

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/Feʿūlün

46b

1. Saçı velleyl okundı āyet içre

Yüzünde veḍḍuḥa var ġāyet içre

2. ʿUyūnu kevkeb ü nūr-ı Ḫudādur
ʿİẕārı Kaʿbedir ẕī-şöḥret içre

3. Cemāli bāġ-ı gülistān-ı ḥaḳīḳat
Ḳudūmı ʿayn-ı raḥmet raḥmet içre

4. Dehānı dürr-i yektā melceʾidir
Delīldir her kelāmı ümmet içre

5. Celāl ismi ile Ḥaḳḳ'ıŋ berāber
Yazıldı nām-ı pāki cennet içre

6. Çeḥār-ı yār aŋa oldı muṣāhib
Velāyet buldı anlar ʿizzet içre

7. Niyāz et **Ḥüsnīyā** ṣubḥ u mesāda
Şefāʿat eylesün ol sāʿat içre

[79]

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

47a

1. Miftah-ı bāb-ı saʿādet ʿāşıḳa vaḥdetdedir
Maṭlaʿ-ı nūr-ı hidāyet menzil-i ḫalvetdedir

2. Vāḳıf-ı esrār-ı hū olmaḳ dilersen sālik ol
Menbaʿ-ı feyż-i beşāret kūşe-i ḫayretdedir

3. Genc-i esrār-ı ḥaḳīḳatden ḫaberdār olmaġa
Hem-dem ol ehl-i meʿārifle ṣafāʾ ülfetdedir

4. İntiẓār-ı yār ile dem-beste olmaḳdan göŋül
Leẕẕet-i ẕevḳ-i muḥabbet mevsim-i vuṣlatdadır

5. Dil olursa āşinā dildār-ı ʿaşḳıŋ sırrına
Ol dem ü devrānı gör kim rūz u şeb devletdedir

6. Sāḳī-yi bezm-i elestiŋ ṣunduġu cām-ı eẕel
Nūş iden mestāneler andan berü dehşetdedür

7. **Ḥüsnīyā** ġavġā-yı kesretden ḫaẕer kıl dembedem
Dūş olup meydān-ı ʿaşḳa ceng-i dil ġayretdedir

[80]

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

47b

1. Āşıḳ-ı ṣādıḳ olan ʿālem-i kübrāyı bilür
Ḫāme-i levḥ-i ezel yazdıġı maʿnāyı bilür

2. Ḥāl-i ʿaşḳ ile muḳārin olıcak bir ednā
Ẓāhirā ḳāli ḳoyup mesned-i ʿālāyı bilür

3. Ne bilür ḥālini ʿāşıḳlarıŋ ehl-i ẓāhir
Ḳāl u ḳīl ile teġannī oḳuyup lāyı bilür

4. ʿAyn-ı ṣāfī ola darbḥāne-yi zer ḥās içre
Ol zamān ḳāli ḳoyup hāl-i illā-yı bilür

5. Nāṭık-ı kesret olup söylese mā-lā-yaʿnī
Mevc-i āb ile çıḳan seng-i dilārāyı bilür

48a

6. Baḥr-ı ʿaşḳa hele ġavvāṣ olana yoḳ ṣoḥbet
Ḳaʿr-ı ʿaşḳ içre biten dürr ile yektāyı bilür

7. **Ḥüsnīyā** ʿāşıḳ iseŋ ṣıdḳ-ı rıżāyı gözle
Dāʾimā ehl-i rıżā Ḥażret-i Mevlā'yı bilür

[81]

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1. Ey dilā esrār-ı ʿaşḳdan dürlü maʿnālar çıḳar
Baḥr-ı cevher andadır kim dürr-i yektālar çıḳar

2. Maʿrifet geştiyle ʿuşşāḳın ʿaceb ḳasd ettügi
Ülke-i şāh-ı vilāyetdir ki ibḳālar çıḳar

3. Maḳṣad-ı cāh-ı muḥabbet andan oldı āşikār
Vuṣlat-ı yār olmaġa yārāna sevdālar çıḳar

48b

4. Künt[ü] kenziŋ cilvesinden buldı eşyālar sübūt
   Kāf [u] nūnuŋ ẕātını gör nice inşālar çıḳar

5. Ol zamāndan nūş idüp cām-ı muḥabbet kevs̱erin
   Anıŋ içün bu göŋülden dürlü ṣahbālar çıḳar

6. Noḳṭa-i bā-i ḥaḳīḳī sırrına vāḳıf olan
   Maʿden-i ʿirfān olup ʿilm ile imlālar çıḳar

7. Nüsḫa-i kübra dinildi **Ḥüsnīyā** levh-i dile
   Laʿl-i ḥikmet feyż-i ḳudret ile kimyālar çıḳar

[82]

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Reddü'l-ʿacez ʿale'ş-ṣadr

Mefʿūlü/Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/Feʿūlün

49a

1. Cānā diler iseŋ ola devlet naẓarında
   Ḥāṣıl ide gör ʿāleme ʿibret naẓarında

2. Ḥaḳḳ ṣanʿatıdır bu ş̧eceri kün semerātı
   Her dānesiniŋ günece lez̲z̲et naẓarında

3. Her nesne ki ʿālemde yaradıldı ezelden
   Ḫālī degil āş̲ār-ı ʿalāmet naẓarında

4. Meydān-ı hüner çünkü bu ʿālemde gönüldür
   Kesb ile şehā ḥilm eyle rifḳat naẓarında

5. Terk eyle hevā meslegini seyr-i sülūk ol
   Feth ola der-i himmet ü nuṣret naẓarında

6. Keşf itmek içün ʿayn-ı gönül çāresini gör
   Olmaya ṣaḳın māʿil-i kesret naẓarında

7. **Ḥüsnī** reh-i erkān-ı ṭarīḳat buna derler
   Ḥāṣıl ide gör ʿāleme ʿibret naẓarında

49b **[83]**

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/Feʿilün

1. Naẓar-ı pāk ile her kim göricek ḥūb ṣıfāt
   Yazılur defter-i aʿmāline yüz biŋ ḥasenāt

2. İntiẓār eyler ise şehvet ile ol der-ḥāl
   Silinür nüsḫa-i dilden niçe ḫayr u ʿamelāt

3. Ey dilā itme gözüŋ nurunu beyhūde hebā
   Fāʾide eylemez ol fısḳ-ı fücūr u ḥarekāt

4. ʿĀḳil iseŋ heme ʿārif yüzüne baḳ göresin

Nice pīşān-ı saʿādetde yazılmış sekenāt

5. **Ḥüsnīyā** ʿayn-ı ḥaḳiḳat ile nāẓır ol kim

Levh-i icmāl-i göŋülde bulasın çoḳ derecāt

50a **[84]**

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūlün/Feʿūl

1. Ḥaẕer ḳıl cihān ülfetinden ḥaẕer

Ki zīrā ṣoŋunda görürsün keder

2. Vefasın mı gördi selefden geçen

Kodı māl u mülki alınca ḫaber

3. Saŋa ṣanma ışmarladıʿömrüŋi

Begim kendüsiçün ḳazandı ẓafer

4. Düriş ṭaʿāte sābit eyle ḳadem

Çalış cām-ı mevte ḳatasın şeker

5. ʿAcep **Ḥüsnīyā** sen gülersin niçün

Ciḥān aġlamaḳ meskeni ey peder

50b **[85]**

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Mefāʾīlün/ Feʿūlün/ Mefāʾīlün/ Feʿūlün

1. Ey dilā cāna ṣafā rūḥa ġıdā īmāndır

Nāʾil-i maġfiret olmaġa ṣalā īmāndır

2. Ṣıdḳla ṭaʿat idüp al ele Ḥaḳḳ fermānın
Terk-i ṭaʿatden olur ṣanma vefā īmāndır

3. Maʿṣiyet defterini açma guşā kıl ḫayrı
Dem-i āḫirde bulalım derseŋʿaṭā īmāndır

4. ʿAmeliŋ itme şurūr eyle ṣaḳın sen ḫaẕelān
Dāʿimā eyle ʿadāletler edā īmāndır

5. Terk idüp fikr-i fesādātı olan ḳalb-i selīm
Anlara bāb-ı hidāyette guşā īmāndır

51a

6. Ḳoma inṣāf-ı tevāżuʿ ile kelāmı elden
Riḳḳat-i ḳalb ile[179] ḫoş rūy-ı ḫayā īmāndır

7. **Ḥüsnīyā** eyle şehādet ile kesb-i īmān
Ẓulmet-i ḳalble viren ḫūb cilā īmāndır

[86]

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilātün/ Feʿilün

1. Ey dilā nāṭıḳadur ehl-i diliŋ ʿunvānı
Farḳ olur anıŋ ile her kişiniŋ ʿirfānı

[179] Cönkte kalble yazılmıştır vezin gereği kalb ile okunmuştur.

2. Çünkü ādemde kemāl oldı lisān altında

   Nīk ü bed cümlesiniŋ andan olur mīzānı

3. Şerefi yeryüzinüŋ çünkü benī ādemdir

   Ādeme anı şeref virdi mürüvvet kānı

51b

4. Niçe maḫlūḳ-ı cihān olmadı aŋa vāṣıl

   Var iken cümlesinüŋ ṣūret-i cism ü cānı

5. Sen daḫı ʿārif iseŋ eyleme taṭvīl-i lisān

   Ṣavt-ı evsaṭ ile incitme ṣaḳın yārānı

6. Keẕm-i ġayẓ eyleyerek kibr ile naḫvetden geç

   Dāʾimā ḥilm [ü] tevāżuʿ ile gözet erkānı

7. Kim ider rūy-ı tebessümle kelāmı ḫalḳa

   Dāʾimā ʿizzet ile fevḳe irüşür şānı

8. ʿĀḳıbet-i vech-i ʿabūs ile tekellüm idenüŋ

   Günbegün pāyesi tenzīle düşer her yanı

52a

9. **Ḥüsnīyā** açma dehen söyleme beyhūde kelām

   Fehm idüp meclisi ber ṣanma beher-i meydanı

[87]

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Mefʿūlü/Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/Feʿūlün

1. Gel gūş idelim ḥūb-ı ṣadā cāna ṣafādur
   Dāvūdī reviş öyle edā cāna ṣafādur

2. Āşıḳları maʿşūḳa viṣāl itmeġe bāʿiş
   Çoḳ kimse eydür baş fedā cāna ṣafādur

3. ʿAşḳ ile giriftār olanıŋ derde devāsı
   Hem ḳalbe şifā rūḥa ġıdā cāna ṣafādur

4. Dilyāresinüŋ merhemidür çün ezelīden
   Gūş ider anı bāy u gedā cāna ṣafādur

52b

5. Gülşān-ı muḥabbetde eger ḳonsa o bülbül
   Būyundan olur ṣanma cüdā cāna ṣafādur

6. Bir cevher-i yektādur anıŋ miṣli bulunmaz
   İnsāna anı virdi Ḫüdā cāna ṣafādur

7. Gūş itmek içün bezm-i muḥabbetde cemʾ olsun
   Ḫüsnī ḳıl anı ḫalḳa nidā cāna ṣafādur

53a **[88]**

NEFES-İ ḪÜSNĪ

Feʾilātün/ Feʾilātün/ Feʾilātün/Feʾilün

1. Ey dilā ṣunʾ-ı Ḫüdādur o kemāl ʿarż etmiş

Kāf [u] nūn ile hezārān-ı nevāl ʿarż etmiş

2. Keremüŋ baḫş idüp envāʿ-ı leṭāfet üzre
Ādeme nuṭḳ ile taṣvīr-i cemāl ʿarż etmiş

3. Ġayr-i nāṭıḳ olan ecnāsı ḫalāyıḳları hem
Ḳullara rām iderek māl-i melāl ʿarż etmiş

4. Anlara meyl-i muḥabbet ile olmaz enfāʾ
Ḥubb-ı dünyā götürür anı vebāl ʿarż etmiş

5. Yevm-i lā yenfeuʾ māl buna şāmil **Ḥüsnī**
Çünkü her nesneye bir vaḳit zevāl ʿarż etmiş

53b **[89]**

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʾilün

1. ʿĀşıḳānuŋ şehriyārıdır göŋül
Mesken ü dār ü diyārıdır göŋül

2. İki ʿālem maẓharıdır şübhesiz
Ḳıbleteyniŋ bir dīvārıdır göŋül

3. ʿArş-ı Raḥmān didiler çün ismine
Ẕāt-ı Mevlānuŋ civārıdır göŋül

4. Anda naḳş olmuş dü ʿālem ṣūreti[180]

Cümle heyʾetler medārıdır göŋül

5. Nice bülbüller aŋa zār itmesün[181]

Bir açılmış gülʿizārıdır göŋül

5. On sekiz biŋ ʿālemi cevlān iden

Ṭāʾir-i ḳudsüŋ ḳarārıdır göŋül

6. ʿİlm-i ḥikmet maʿdenidir **Ḥüsnīyā**

Melce-i ilhām-ı Bāridir göŋül

54a

[90]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Feʿūlün

1. İçenler cām-ı ʿaşḳı yār[182] elinden

İçer mi ġayrı dem aġyār elinden

2. Olan gülşān-ı ʿaşḳuŋ ʿandelībi

Ḳaçar mı ḫār içün gülzār elinden

3. Viṣāl-i yārı ārzā eyleyenler

Yanar pervāne gibi nār elinden

[180] Sureti C. : surete D.
[181] Nice bülbüller aŋa zār etmesin C. : Nice bülbüller aŋa zār olmasın D.
[182] Cönkte aşkı şeklinde hal eki gibi bitişik yazılmıştır.

4. Taḥammül eyleyen cevrine yārin[183]

Şikāyet eylemez mekkār elinden

5. Eneʾl- Ḥaḳ sırrına **Ḥüsnī** erenler

Virir cānı ḳaçınmaz[184] dār elinden

54b **[91]**

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Mefāʿlün/Mefāʿilün/Feūlün

1. Maḳām-ı Ḥażret-i Mevlā göŋüldür

Ḫıyām-ı cennetüʾl ʿaʿlā göŋüldür

2. Serā-yı ẕāt-ı Raḥmāndır ezelden

Ḳıbāb-ı ʿarş-ı istiʿlā göŋüldür

3. İrişür vaḥy-i[185] Ḥaḳḳ Cibril'e ile andan

Maḳarr-ı sidre[186]-i bālā göŋüldür

4. Ṣalāt[187]-ı ehl-i ḳurbuŋ ḳıblegāhı

Mekān-ı secde-i evlā göŋüldür

5. Anuŋ pervānesidir cümle ʿuşşāk

Sirāc-ı nūr-ı isticlā göŋüldür

[183] Yarin C. : yariŋ D.
[184] kaçınmaz C. : kaçamaz D.
[185] vahyi C. : ruhu D.
[186] Sidre C. : sedre D.
[187] Salat C. : salah D.

6. Hem oldur menbaʿ-ı ʿilm-i ledünnī[188]

Ḥurūf-ı cümleyi imlā göŋüldür

7. Ḫudā'dan ġayrı ḥubb-ı masivāyı

Ṭalebkār olmayan aṣlā göŋüldür

55a

8. Düşenler daġ-ı ʿaşḳa arasınlar

Hemān Mecnūnlara Leylā göŋüldür

9. Erenler **Ḥüsnīyā** tevḥīd-i ẕāta

Ḳodı lā'yı didi illā göŋüldür

[92]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Fāʿilātün/Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Mürġ-i cānuŋ āşiyānıdır göŋül

Dü cihānuŋ bāġbānıdır göŋül

2. Cümle ʿāşıḳlar anuŋ müştāḳıdır

Bülbülānuŋ gülsitānıdır göŋül

3. Andadır miftāḥ-ı bāb-ı kibriyā[189]

Reh-nümā-yı ʿāşıḳānıdır[190] göŋül

[188] Ledünni C. :ledünü D.
[189] Andadır miftāḥ-ı bāb-ı kibriyā C. :Aŋdadır miftaḥ-ı bāb- maʿrifet D.
[190]Reh-nümā-yı ʿaşıḳānıdır göŋül C. :Reh-nümā-yı ʿārifānıdır göŋül.

4. Oldurur āyīneyi ʿālem nümā

ʿĀrifānuŋ[191] cilvegānıdır göŋül

55b

5. Ẕevḳ-i cennet andadır ʿāriflere

ʿĀşıḳānuŋ hem cinānıdır göŋül

6. Kimse bilmez aṣlını anuŋ nedir

Ẕāt-ı Ḥaḳḳ'ıŋ bir nişānıdır göŋül

7. Cān u cānān anda olmuşdur nihān

Ṣūretüŋ içinde cānıdır göŋül

8. ʿArş-ı Raḥmāndır müsemmāsı anuŋ

Bī- cihet Ḥaḳḳ'uŋ mekānıdır göŋül

9. İtdi Meryem'den tevellüd **Ḥüsnīyā**

Bī- peder doġmuş civānıdır göŋül

56a **[93]**

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Mefʿūlü/Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/Feʿūlün

1. Coşdı bu göŋülden yine ebḥār-ı muḥabbet

Ġarḳ eyledi ten iḳlīmüŋ enhār-ı muḥabbet

2. Emvācı ṣalındıḳça çıḳar laʿl u cevāhir

Andan yazılur naẓm ile āṯār -ı muḥabbet

[191] ʿĀrifānıŋ cilvegānıdır göŋül C. : ʿĀşıḳānıŋ cilvegānıdır göŋül.

3. Benden saŋa nuṭḳ eyleyeni ṣanma lisāndır
Aḳlām-ı Ḫüdā dır ki yazar yār-ı muḥabbet

4. Ḥaḳ'dan ḳuluna olmasa bu nuṭḳ-ı mürüvvet
Olmaz iki ʿālemde bu bazār-ı muḥabbet

5. Anuŋla olur ẕevḳ-i tecellīde tesellī
Andan bulınur firḳat-ı dildār-ı muḥabbet

6. Anuŋla bulur rütbe-i īmānı bulanlar
Sāliklere oldur iden iḳrār-ı muḥabbet

7. **Ḫüsnī** ezelī şevḳ-i muḥabbetle gelenler
Pervāne gibi yaḳar anı nār-ı muḥabbet

56b

[94]

NEFES-İ ḪÜSNĪ (Uçar,2011).

Fāʿilātün/Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Yār-i bāḳī isteyen aġyār-ı[192] fānīden geçer
Kār-ı Ḥaḳḳı isteyen bāzār-ı fānīden geçer

2. Ṣubḥ- demde ʿandelīb āsā[193] fiġan u zār idüp
Verd-i bāḳī isteyen gülzār-ı fānīden geçer

[192] Yār-i bāḳi isteyen aġyār-ı fānīden geçer C. :Yāri bāḳi isteyen bu dār-ı fānīden geçer D.
[193] Subḥ-ı demde ʿandelīb āsā fiġān-zār edip C. :Ṣubḥ-ı demde ʿandelīb ās fiġān-zār edip.

3. İltifat itmez cihānuŋ varlığından el çeker
Māl-ı bāḳī cemʿ idüp hemvār-ı fānīden geçer

4. Eglenüp kenz-i ḳanāʿat köşesinde dāʾimā[194]
Câme-yi faḳrı giyüp zünnār-ı fānīden geçer

5. Kimse bilmez ḥālini itmez teşekkī ʿāleme
Şükr-i dāʾimde olan efkār-ı fānīden geçer

57a

6. Cān [u] başı şemʿa-yi yāre atar pervāne-veş
Āteş-i ʿaşḳ ile yanup nār-ı fānīden geçer

7. Baş u cāna baḳmayanlar vāṣıl oldı **Ḥüsnīyā**
Vuṣlat-ı[195] yār isteyen bu dār-ı fānīden geçer

[95]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Alanlar bāṭın içre pāye ẓāhir şāne baḳmazlar
Cihānuŋ şāhlığın hep virseler ol yane baḳmazlar

2. Bu dāruŋ devlet [ü] tāc ü ḳabāsı bir pula degmez
Bir iki gün sürer iḳbāli āḫir ana baḳmazlar

3. Ḥaḳīḳat ehliniŋdir salṭanat ancaḳ dü ʿālemde

[194] Dāʾimā C. : Dāʾim.
[195] Vuṣlat-ı yār isteyen C. : Yāri bāḳī.

Libās-ı şöhreti[196] anlar ṣoyup ʿuryāna baḳmazlar

57b

4. Maḳām-ı vaḥdeti ṭutmuş kimisi bezm-i keṯretde
Kimi ʿuzletde bulmuş ġayret-i aḳrāna baḳmazlar

5. Gezerler ʿālem-i iḫfāda anlar şarḳ ile[197] ġarbı
Gelür gider dolaşur devr ile devrāna baḳmazlar

6. Bu ʿālem ḥalḳına anlardan olur feyż-i Ḥaḳ cārī
Ẕeviyüʾl himmetidir anlar[198] ġayrıdan iḥsāna baḳmazlar

7. Şehādet ʿāleminde eylemişlerdir vücūd-ı iṯbāt
Muʿarrādır[199] ḥaḳīḳatde vücūd [u] cāna baḳmazlar

8. Olar ʿĪsī-nefesdir ḥay iderler merd-i mevtāyı
Daḫı Mūṣī-revīşdir ġarḳ iden ʿummāna baḳmazlar

58a

9. Temevvüc eylemiş baḥreyn-i ʿaşḳ anlarda cārīdir
Maḳām-ı berzaḫ içre dürr ile mercāna bakmazlar

10. Olaruŋ sırrına ʿaḳl-ı beşer irmek degil mümkin
Olar mestūr-ı Ḥaḳ'dur keṯret-i edyāna baḳmazlar

---

[196] şöhreti C. :şöhrete D.
[197] Vezin gereği şark ile okunmuştur.
[198] Ẕeviyüʾl himmetidir anlar ġayrıdan iḥsāna baḳmazlar C. : Ẕeviyüʾl himmetidir ġayrıdan iḥsāna baḳmazlar D.
[199] Muʾarrādır C. : Muʾarra D.

11. Rıża bābında **Ḥüsnī** Ḥaḳ erenler bendesindendir

Ḳıyanlar baş [u] cāna yār içün ḳurbāna baḳmazlar

[96]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün

1. Kimdir buʿālem ḥalḳına biŋ dürlü[200] viren iʿtiḳād

Ḥaḳ yoluna ʿazm eylemiş her biri bir yoldan ʿibād

58b

2. ʿİlm [ü] ʿamel sevdāsına düşmüş kimisi bu ʿālemüŋ

Ḥaḳ ṭālibi olmuş kimisi zühd ne virmiş kesād

3. Olmuş kemer-beste kimi bāb-ı rıżāda dāʿimā

Zünnāra bend olmuş kimi eṣnāma kılmış iʿtimād

4. ʿİrfān ile[201] dolmuş kimi çekmiş dü ʿālemden elün

Nefse esīr olmuş kimi ʿaḳl ile eyler ʿinād

5. Ḳurmuş ṭolab-ı ḥikmeti bezm-i ezel perverdigār[202]

Gāhī celāl inleye[203] döner gāhī cemāl olur güşād

6. ʿAḳl-ı beşer irmez anuŋ gizlüdür hep[204] ḥikmetleri

Her ẕerreden olur niçe biŋ türlü ṣanʿatlar mezād

---

[200] dürlü C. : türlü D.
[201] İrfanla yazılmış vezin gereği irfan ile okunmuştur.
[202] perverdigār C. : perverigār D.
[203] inleye C. : ile D.
[204] hep C. : divanda hep geçmememektedir. D.

59a

7. Bulmuş ṣırāṭ-ı müstaḳīmi lüṭfuna nāʾil olan
Ḳahr-ı melāmetde kiminüŋ yüzleri olmuş sevād

8. Ḥaḳḳ'uŋ yolu birdir anuŋçün her biri bir yol ṭutar
Her kim bulursa ol yolu ḳalmaz derūnunda fesād

9. Hep maẓhar-ı Ḥaḳ'dur görünen cümle-i eşyā ser-te-ser
Her ḳaṭrede ʿummān olur her ẕerrede ḫurşīd-i zād

10. Deryā-yı ʿaşḳa girmeyen bilmez cevāhir kānını
Sevdā-yı yāra düşmeyen bulmaz dü ʿālemde murād

11. Naḳḳāş-ı ʿālem naḳşıdır hep ẓāhir ü bāṭın olan
Ḥüsnī naẓar ḳıl naḳşına her dem Ḫudā'yı eyle yād

[97]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/Feʿūlün

59b

1. Gel ey sāḳī yetişdir cām-ı aşḳı
Getür ʿāşıḳlara gül- fām-ı ʿaşḳı

2. O meyden mest olan ayılmasın kim
İrişdür eyleme āram-ı ʿaşḳı

3. Ḳamu ʿālemlere menfūr olur kim

Dilerse seyr ide encām-ı ʿaşḳı

4. Rıżāyı gözleyenler vāṣıl oldu
   Kemāl ile bulup ikrām-ı ʿaşḳı

5. Alur būy-ı viṣālüŋ şemmesinden
   Dem-ā-dem ẕikr idenler nām-ı aşḳı

6. Ḳılanlar ʿıyd-ı vaṣla cānı ḳurbān
   İder cānān ile[205] bayram-ı ʿaşḳı

7. Budur ʿāşıḳlaruŋ kārı ezelden
   Dem-ā-dem bekle **Ḥüsnī** dām-ı ʿaşḳı

[98]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Fāʿilātün/Fāʿilātün/ Fāʿilün

60a

1. Her ne yaŋa baḳsa gözüm yār ile
   Cennet olur ruʾyet-i dil-dār ile

2. Bāġ-ı cināndır bu göŋül ḫānesi
   Bülbül öter ṣubḥ u mesā zār ile

3. Şemme-i cāna irüşür būy-ı ʿaşḳ
   Bād-ı ṣabā esdigi esḥār ile

[205] Cananla yazılmıştır vezin gereği canan ile okunmuştur.

4. Çünki dimaġa ṭokunur leẕẕeti

Neyleyelim sükkār-ı gül-nār ile

5. Ṭolsa cihān dil-ber ile ser-te-ser

Görinür ol yana bu eṭvār ile

6. Cümle anuŋ naḳşınuŋ āsārıdır

Ẓāhir ü bāṭın bilinür var ile

7. Olmasa anuŋ yüzünüŋ şuʿlesī

Şems ü ḳamer ṭoġmaya envār ile

60b

8. Ẕevḳ-i cinān vechinüŋ envārıdır

Ḥasretidir ḫalḳı yaḳan nār ile

9. İki cihān şāhı olan **Ḥüsnīyā**

Urdu niḳāb yārine aġyār ile

[99]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilün

1. Mürşid elüŋ Ḥaḳḳ eli kim bilür oldur velī

Mürşidüŋ nuṭḳ-ı dili bāġ-ı cinān bülbülü

2. El ele kim ṭutuşur ḥażrete ol irişür

Dost ile[206] ol görişür ḳalmaz anuŋ müşküli

3. Bezm-i ezelde anı gördüŋ ise gel ṭanı

Aŋa fedā ḳıl cānı her sözine di beli

61a

4. Çıḳma anuŋ izinden göz ayırma yüzinden

Leẕẕet alan sözinden neyleye sükker balı

5. Ḳoy yolına baş u cān sözlerine hep inan

Bülbül olup ḳıl fiġān açıla gönlüŋ gülü

6. Ḫizmetine ṣādıḳ ol himmetine lāyıḳ ol

Cāndan aŋa ʿāşıḳ [ol][207] bir nefes olma ḫālī

7. İki cihān devleti mürşidīnüŋ vuṣlatı

Anuŋ şīrīn ṣoḥbeti **Ḥüsnī**'yiḳıldı deli

[100]

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Feʿilātün/Feʿilātün/ Feʿilün

61b

1. Yüz süren dest-i yemīn Allāh'a

İrişür menzil-i eyvallāha

2. Yüzüni yer gibi yeksān eyler

[206] Dostla yazılmış vezin gereği dost ile okunmuştur.
[207] Anlam ve vezin gereği [ol] eklenmiştir.

Ḳalbi anuŋ döner ʿarşuʿl-lāh'a

3. Ḳademi başdıġı yer kīmyādur
El ile ṭuttuġun iletür şāha

4. Açılur çeşm-i başīret an[208]da
Hep alur ʿālemi seyrāngāha

5. Nażarı şarḳ ile[209] ġarba irişür
Seyr ile ḥāceti ḳalmaz rāha

62a

6. Kirpigi oḳlarını atsa eger
Uġradur ʿālemi derd ü āha

7. Kaşı miḥrābına kim secde ider
Ne yaŋa dönse ḳılar Allah'a

8. Cümle ḥācātı irer maḳbūle
Yüzüni ṭutsa kevākib māha

9. **Ḥüsnīyā** bāb-ı rıżāyı bekle
İrmek ister iseŋʿālī cāha

[101]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

[208] anda C. : aŋda D.
[209] Cönkte şarkla yazılmıştır vezin gereği şark ile okunmuştur.

Müstefilün/Müstefilün/ Müstefilün/Müstefilün

62b

1. Hep bendelikde bulınur ẕevḳ-i ṣafāsı dilberüŋ
   Efgendelikde bulunur luṭf u ʿaṭāsı dilberüŋ

2. Varlıḳ ḥicābın çāk iden ḳalbi sarāyın pāk iden
   Yer gibi yüzin ḫāk iden olmaz cüdāsı dilberüŋ

3. Kes māsivādan ülfetüŋ arturma dünyā miḫnetüŋ
   Ḥāṣıl ider her himmetüŋ çoḳdur vefāsı dilberüŋ

4. Bir mürşidi ḳıl dest-gīr gel mekteb-i ʿirfāna gir
   Cān içre ki cānāna ir ol āşināsı dilberüŋ

5. Bu yolda kim çekdi taʿab girdi eline her ṭaleb
   Ẕikr eyle Ḥaḳḳı rūz u şeb ol mübtelāsı dilberüŋ

63a

6. Ferdāya ṣalma işini terk it cihān teşvīşini
   Uçurmadan can ḳuşunu ol bir gedāsı dilberüŋ

7. **Ḥüsnī** Ḥaḳḳ'uŋ bī-çāresi oldı cihān āvāresi
   Artarsa göŋlüŋ yaresi çoḳdur devāsı dilberüŋ

[102]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Feʿilātün/Feʿilātün/ Feʿilün

1. Sālikiŋ her işi erkān iledir
Cünbüşi ṣoḥbet-i ʿirfān iledir

2. Rāhı Ḥaḳḳ bülbülüdür sālikler
Anlaruŋ her demi gülşān iledir

3. Naḳşına kim ki olur pervāne
Her nefes ateş-i sūzān iledir

4. Sālikiŋ ḳıbleyi rūhānisi
Mürşidüŋ vechine der-bān iledir

63b

5. Dem-be-dem çeşm-i naẓar gāhında
Baḳtıġı ʿāleme seyrān iledir

6. Ṣıdḳ ile [210]mürşide teslīm olanuŋ
Her demi ẕevḳ-i firāvān iledir

7. Sözünü can ḳulaġıyla diŋle
Kāmilüŋ her sözi Ḳurʾān iledir

8. Yoluna baş ile cānı virenüŋ
Ẓāhir ü bāṭını cānān iledür

[210] Cönkte sıdkla yazılmıştır. Vezin gereği sıdk ile okunmuştur.

9. **Ḥüsnīyā** bezm-i viṣāl isterseŋ

ʿIyd-i vuṣlat hele ḳurbān iledir

[103]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Fāʿilātün/Fāʿilātün/ Fāʿilün

64a

1. Mübtelāyım derd-i ʿaşḳa mübtelā

Derd anuŋdur yine kendidir deva

2. Cevr-i yārı çekmeyen yārān degül

ʿĀdet olmuş dil-bere cevr ü cefā

3. Dār-ı ʿaşḳa miḥnet olmuşdur esās

Bābınuŋ miftāḥıdır her dem ricā

4. Gel berü ey ṭālib-i dergāh-ı aşḳ

Sen seni bil yārine[211] ol āşinā

5. Levḥ-i dilden sil nuḳūş-i keşreti

Vaḥdet içre bulasın dāʾim beḳā

6. Cemʿ idüp kendini baş farḳa ḳadem

Naḳş-ı dil-dāra naẓar ḳıl dāʾimā

7. Bir nefes ẕikr-i göŋülden olma yād

[211] Nun ile yazmış ŋ olacak.

Tā ki faṣl ola seniŋle mācerā

64b

8. İstedigün bulasın kendinde[212] hem

Kendine[213] kendin[214] olasın reh-nümā

9. Bendelikden olma āzād **Ḥüsnīyā**

Bulasın tā kim beḳā baʿde'l- fenā

[104]

NEFES-İ ḤÜSNĪ

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿilü/ Fāʿilün

1. İki cihānda mey-i ʿaşḳ gibi şarāb olmaz

O cāmı nūş iden ʿuşşāḳa ġayrı āb olmaz

2. Aŋa şarāb-ı ṭahūr didi ḥażret-i Ḳurʾān

Anuŋla mest olanuŋ cismi hīç ḫarāb olmaz

3. Ḫudā-yı ʿizzet olursa sāḳīsi o ṣahbānuŋ

Kime sunarsa aŋa sor öyle hisāb olmaz

65a

4. Görür fenāda o kes ḫaşr ü neşri fiʾl-cümle

Beḳāda olur emīn ẕerrece ʿitāb olmaz

5. Maḳām-ı vaḥdet ile ẕevḳ-yāb olup dāʾim

Aŋa bu ʿālem-i keṯretde bir hicāb olmaz

[212] n yazılmış ŋ yazılması gerekirdi.
[213] n yazılmış ŋ yazılması gerekirdi.
[214] n yazılmış ŋ yazılması gerekirdi.

6. Dü ʿālem ʿilmiŋe maḥrem olursa baṣīretle
   Bu dersi levḥa-i dilden oḳur cevāb olmaz

7. Cemīʿ-i ʿilmini bu kāʾinātıŋ aŋlar hem
   Anuŋ yedinde ne defter ne ḫod kitāb olmaz

8. İrişmez ʿaḳl-ı beşer ṭarz u ṭavrına anuŋ
   Bu ʿālī mertebede cürm ile ṣevāb olmaz

9. Bu sırr-ı ekbere her kim ḳadem baṣar **Ḥüsnī**
   Ḳamuya ḳāb olur ol şaḫṣa bir niḳāb olmaz

[105]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Müstefʿilün/ Müstefʿilün/ Müstefʿilün/ Müstefʿilün

65b

1. ʿAşḳ bāġınuŋ bülbülleri feryād ider ṣubḥ u mesā
   Yāriŋ cemāli gülleri her-dem ṣaçar būy-ı liḳā

2. Bülbül niçün feryād ider dost güllerini yād ider
   ʿĀşıḳları dil-şād ider vaḳt-i seḥer bād-ı ṣabā

3. Bī-dār olanlar yār içün hem-zār olan dil-dār içün
   Ġam çekmesün dīdār[215] içün kim cānını eyler fedā

[215] dīdār C. : aġyār D.

4. Kim mā-sivādan el çeker yār semtine ṭoġrı geçer
ʿAşḳuŋ şarābın ol içer kim ḳalbine verir cilā

5. Vuṣlat temennī eyleyen ʿilm-i ledünden söyleyen
Deryā-yı ʿaşḳı boylayan buldı dü ʿālemde ṣafā

66a

6. Her kim diler Ḥaḳḳa ire gerçeklere iḳrār vire
Mürşid izine yüz süre iḳrārına ḳıla vefā

7. Aldanma fānī naḳşına eriş beḳā naḳḳāşına
Saʿy eyle er yol başına diler iseŋ **Ḥüsnī** beḳā

[106]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Fāʿilātün/Fāʿilātün/ Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Ṭālibā Ḥaḳḳ'ı dilerseŋ gel buluş tenhā baŋa
Olmasun yanında aġyār öyle gel cānā baŋa

2. Ṣoy libās-ı ma-sivāyı câme-i teslimi giy
Ṣāf-ı dil olup yürü gel ṣūret-i zībā baŋa

3. Varlığı ḳoy yoḳluġu[yık][216] taḥṣīl içün ṣarf it emek
Kim göre kendüsini olmaz yaḳın aṣlā baŋa

66b

4. Benligin maḥv eyleyen Ḥaḳ varlıḳ ile var olur

[216] Vezin gereği metin tamiri yapılmıştır [yık] eklenmiştir.

İki ʿālemde odur hem-dem nişīn ola baŋa

5. Rāh-ı Ḥaḳ teslīm yolıdur bekle bul ḳalb-i selīm
   Gel ṣırāt-ı müstaḳīmle ẓāhir ü maʿnā bana

6. Ḳıl sefer keşretden alma göŋlüne dünyā ġamın
   Ḫalvet ḳalbe irişdi her nefes Mevlā baŋa

7. Ẕevḳ-i cennet **Ḥüsnīyā** ʿāriflериŋ ḳalbiŋdedir
   On sekiz bin ʿālemüŋ naḳşı gelür rüʾya baŋa

[107]

MÜFRED

11'li Hece Ölçüsü

1. Ḳatı elden ṭabanca yemeyen baş
   Ṣanur bāzısın āhen müştini ṭaş

[108]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

67a

1. Ehl-i Ḥaḳḳ kendüsini ġayra iẓāfet itmez
   Ḥaḳḳa ṭāʿat eden aġyāra iṭāʿat itmez

2. Ḥaḳḳ ile ḫalḳı gören herkese Ḥaḳḳ'dan görünür
   Ḥaḳḳ ṭarīḳince giden yolda kesāfet itmez

3. Her biri bir yol ile Ḥaḳḳa ʿazīmet ḳılmış
Yolunu yolcu bulur[217] ḳuru seyāḥat itmez

4. Kimsenüŋ meẕhebine meşrebine daḫl etme
ʿĀrif ü kāmil olan öyle bidāʿat itmez

5. Kendi noḳṣānını gör ḫalḳı Ḥaḳḳ'a ışmarla
ʿĀlemüŋ ḫayr u şerri saŋa sirāyet itmez

67b

6. Sen seni fehm ide gör çalış iriş taḥḳīḳe
Kim ki taḳlīd ile dür Ḥaḳḳ'a riʿāyet itmez

7. Hep celāl ile cemālinde döner bu ekvān
Fehm iden sırrını nā-dāna işāret itmez

8. Luṭfuna maẕhar olan buldı hidāyet yolını
Her nefes Ḥaḳḳ'ıladır ġayra ʿibādet itmez

9. Ḳahra lāyık olanı ḳoydı ṭarīk-i ʿadle
Bilmeyüp kendüsini mürşīde ālet etmez

10. Naḳş ile buldı kemāl ehli celāl içre cemāl
Cennet ü dūzaḫ aŋa nefʿ ile āfet itmez

[217] bulur C. : bilir D.

11. **Ḥüsnīyā** ʿārif-i billāh olanuŋ eṭvārı

Herkesiŋ meşrebini farḳ ider ʿādet itmez

[109]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

68a

1. Sālikā gel nāzenīn ʿömrüni itme isrāf

Pul gibi cevher-i enfāsını[218] ḳılma itlāf

2. Beyʿ idüp kendini[219] bir kāmile eyle bende

Baġlanup silsile-i Haḳḳa gözetme eṭrāf

3. Baḳ anuŋ naḳş-ı ṭarīḳiyle ʿazīmet eyle

Dūzaḫ-ı vechi geçüp ol ʿurefāya eṣnāf

4. Bildire nefsüni[220] tā ʿārif-i billāh olasın

Cevher-i aṣlunı[221] bil ḳıymetüne ol ṣarrāf

5. İki ʿālemde ne var sende daḫı bil kim var

Gir göŋül cennetine bilene nār u aʿrāf

68b

6. Ceẕbe-i ʿaşḳ ile ʿAnḳā-yı ḥaḳīḳat ola kim

Ṭıfl-ı dil ḳāf vücūdunda okusun nūn [u] kāf

[218] Cönkte n ile yazılmış ŋ olacaktır.
[219] Cönkte n yazılmış ŋ olacaktır.
[220] Cönkte n yazılmış ŋ olacaktır.
[221] Cönkte n yazılmış ŋ olacaktır.

7. ʿIyd-i vaṣla irişen cānı virür cānāna

Ḥüsnīyā ẓāhir ü bāṭında olardur eşrāf

[110]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Cihān bāġında ben bir ḥūb şikāre olmuşam ṣayyād

Anı ṣayd eylemekdür ʿāşıḳ-ı zārı iden dil-şād

2. O bir maḥbūb-ı ʿAnkādur dolaşur Ḳāf-ı ʿuşşāḳı

Aŋa vāṣıl olur Şīrīn içün dāġı delen Ferhād

3. Görünür cümle yüzden ol ne cānibde naẓar olsa

Cihāt-ı setden ʿārīdir velī[222] anı göremez yād

69a

4. Ḥicāb olmaz iki ʿālemde cānā çeşm-i ʿirfāna

Olardur ẕerreden şemsi gören hem ḳaṭrede Nīl şād

5. Ḥaḳīḳat sünbüli devr eyleyüp ṭoġdı ḳamer- ṭalʿat

Sözi kevser yüzi enver gözi fer kirpigi cellād

6. İki ḳaşında Rabbu'l- maşrıkeyni kim ider ḳıble

İrişür ana Rabbu'l-maġrıbeynden secde-i irşād

7. Açılur ḳābe ḳavseyn içre bāb-ı sırr-ı ev ednā

[222] velī C. : niçin D.

Bu menzilden geçen **Ḥüsnī** dü ʿālemde olur üstād

[111]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Feʿilātün/ Feʿilātün/ / Feʿilün

69b

1. Ey Ḫüdā luṭf u kerem kānısın
   Senden ister bu gönül lutf u ʿaṭā
   Cümle dertlilerin dermānısın
   Kerem ḳıl yoluŋda çekdirme cefā

2. ʿAzm idüp rāhına sefer ḳıldım
   Gül iken āh u zār ile ṣoldum
   ʿAşḳ ilesaŋa ʿandelīb oldum
   Ẓulmet-i leyl irişdür ola ṣabā

3. Mütecellī ola ḳamu efʿāl
   Ẓāhir ola ṣıfatıŋ içre kemāl
   Ḳıl tecellī-i ẕātıŋa iḳbāl
   Faẓlıŋa lāyıḳ eyle[223] yā Mevlā

4. Ḳaṭreyem gerçi baḥr-ı ʿaşḳıŋdan
   Ẕerreyem ẕerre mihr-i ʿaşḳıŋdan
   Ḳaçmazam līk naḥr-ı ʿaşḳıŋdan
   Baş u cānum seniŋ yolunda fedā

70a

[223] eyle C. : ile D.

5. Maḥv idüp benligi beḳā göster
Ḳoyma hasret ile liḳā göster
Ẕāt-ı baḫtını muṭlaḳā göster
Vaʿdīne[224] yok senüŋ ḫilāf aṣlā

6. Sen hidāyetle ʿālī nām oldun
Ḥayy u Ḳayyūmla lā-yenām olduŋ
Çünkü sen ḳıble-i enām olduŋ
Ḳıl tevellā vechiŋ ʿaynā żiyā

7. Cam-ı ʿaşḳı içirdün[225] ʿuşşāḳa
Rāh-ı enfüs açıldı āfāḳa
Ḥüsnīyā ḳāmet irse nüh-ṭāḳa
Birleşür anda zīr ile bālā

[112]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün

70b

1. Ey göŋül gel yola teslīm ü rıẓā virsünler
Ḳoyma ḳalbiŋde ḫavāṭır ki cilā virsünler

2. Mā-sivā meşġalesin alma derūnuŋ pāk it
Saʿy ḳıl Ḥaḳḳ yoluna ḫavf u recā virsünler

3. Men ʿaref dersin oḳu çekme cihān ġavġasın

[224] Cönkte n yazılmış ŋ olacaktır.
[225] Cönkte n yazılmış ŋ olacaktır.

ʿĀrif ol Ḥaḳḳ ile her demde rehā virsünler

4. Ẓulmeti cehli ḳoyup gir ʿurefā cennetine
   Cām-ı Cem şerbetüŋ[226] iç ḳalbe şifā virsünler

5. Ẕerreden şemse irüş ḳaṭreyi cemʿit baḥr ol
   Fülk-i himmet eyle deryāda necā virsünler

6. İrişüp menzil-i maḳsūda menāzil ḳaṭʿ it
   Ḳoy kesel merkebini esb ü ṣabā virsünler

7. Vaḥdet-i ṣarfa irüp keṯreti ḳıl baḫş ʿavām
   Ḫāṣ-ı ḫās içre saŋa ʿömr ü beḳā virsünler

71a

8. Ṣāf ḳıl āyīne-i dilde ḳoma hüzn ü elem
   Ḳalbüŋe ister iseŋ nūr-ı ẓiyā virsünler

9. Fikr-i Mevlā'yı göŋülde ḳılagör eglence
   Dilde tesbīh ü ẕikr elde ʿāṣā virsünler

10. Ẕākir ol kim olasın ẕikrüne meẕkūr ey cān
    Derdüne ire devā rūḥa ġıdā virsünler

11. İki ʿālemden elüŋ çek ṭaleb it Mevlāyı
    Ḥüsnīyā ṭurma yüri vaṣl-ı liḳā virsünler

[226] Cönkte şerbetüŋ yazılmış şerbetin olacaktır.

[113]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Müstefʿilün/ Müstefʿilün/ Müstefʿilün/ Müstefʿilün

71b

1. Ṣahbā-yı ʿaşḳı nūş iden mestāneler bī- perdedir
   Ẓāhirde ger Şām u Yemen maʿnāları bir yerdedir

2. Ṣūretde herkesden bezer sīretde her şeyi sezer
   İlyās olan baḥrı gezer Ḫıẓrı ararsan bedredir

3. ʿAşḳ ehli her ʿilmi bilür bir ḳaṭreden deryā olur
   Otuz iki ḥarfī bulur bir noḳṭada perverdedir

4. ʿAşḳ ehlidür ʿālem-nümā seyrānıdır arż u semā
   Pervāz iden mürġ-ı Hümā ʿaşḳı okur ezberdedir

5. ʿAşḳı diler ins ü melek necm ü ḳamer şems ü felek
   ʿAşḳdan beter cümle dilek ʿaşḳ erleri defterdedir

72a

6. Naḳşuŋ kim oldı bendesi ʿaşḳuŋ olur efgendesi
   İki cihānıŋ zindesi ʿaşḳa eren ser-gerdedir

7. ʿAşḳ ile dil maʿmūr olur ẓulmet gider pür-nūr olur
   Cānın daḫı mesrūr olur cānānı görsen[227] nerdedir

[227] Görsen yazılmış görseŋ olması gerekirdi.

8. ʿAşḳ ile olmuş dü cihān ʿaşḳ ile ṭurur kevn [ü] mekān
Eşyā ḳamu söyler nihān ʿaşḳı dilersen erdedir

9. **Ḥüsnī** yeter bunca kelām ʿaşḳ iledir ʿālemde nām
Bezm-i ezelde ḫāṣ u ām taḳdīr olunmuş serdedir

[114]

NEFES-İ ḤÜSNĪ (Uçar,2011).

Müstefʿilün/ Müstefʿilün/ Müstefʿilün/ Müstefʿilün

72b

1. Biz bende-i Naḳşīleriz şāhāneler bizlerdedir
Naḳḳāş-ı ʿālem yazdığı dil-ḫāneler bizlerdedir

2. Bülbül ne bilsün sırr-ı ʿaşḳı gülde zār itmek ile
Şemʿ-i cemāle cān atan pervāneler bizlerdedir

3. Leylā-yı naḳşıŋ zülfüne ʿaḳl ü ḫayāli bend iden
Mecnūn-ı ser-gerdān olan dīvāneler bizlerdedir

4. Şīrīn yolunda sedd olan ẓulmet ḥicābın refʿ idüp
Ferhād gibi dağı delen merdāneler bizlerdedir

5. Bezm-i ezel ṣundu bize ṣahbā-yı ʿaşḳı sāḳīyā
Andan ebed ayılmayan mestāneler bizlerdedir

6. Zāhid ne bilsün şīre-i engūre ṭaʿn eyler hemān

Her dāneden temyīz olan peymāneler bizlerdedir

7. **Ḥüsnī** yeḳūne baġladıḳ zühd ü ʿamel defterlerin

Ṣāfī-diliz cān içreki cānāneler bizlerdedir[228]

[115]

CENĀB-I ḤAŻRET-İ ŞEMSĪ (Süer,2015).

Mefʿūlü /Mefāʿīlü/Mefāʿīlü/Feʿūlün

73a

1. Ey ġāfil uyan rıḥlet-i nāgāhı unutma

Yol ḳorkuludur ḳorḳusı çoḳ rāhı unutma

2.[229] Güç itme gücüŋ yittügüne her gice gündüz

Ansız irişür ah-ı seher-gāh-ı unutma

3.[230] Gögsün gerüben ṭurma cihān içre ṣalınma

Āḫir yıḳılup düşecegüŋ cāhı unutma

4.[231] Maġrūr oluban devlet-i dünyāya ṭayanma[232]

Ṣaḳın yitirüp dīniŋi Allāh'ı unutma

5.[233] Ey çeşm-i ḥaḳāretle baḳan merd-i faḳīre

[228] 73a- 97a arasında bulunan varakların transkripsiyonlu metnine ekler kısmında yer verilmiştir.
[229] Bu beyit cönkte 2.beyit olarak yer alırken 4.beyit şeklinde divanda tertib edilmiştir..
[230] Cönkte 3.beyit verilmişken yer alırken 5.beyit şeklinde divanda tertib edilmiştir.
[231] Bu beyit cönkte 4.beyit olarak yer alırken divanda 2.beyit olarak yer almıştır.
[232] ṭayanma C. : denīye D.
[233] Bu beyit cönkte 5.beyit olarak yer alırken divanda 10.beyit olarak yer almıştır.

Ol faḳr ile faḫr eyleyen[234] ol şāhı unutma

6. Ḫāliḳden utan rızḳını ḫalḳdan ṣaḳın umma

Bil Rabbiŋi eʾr rızḳı ʿalellāh'ı unutma

7.[235] Hem-rāh-ı kişinüŋ eyü yavuz ʿamelīdir

Kem [236]yoldaşını[237] terk it eyü hem-rāhı unutma[238]

73b

8. Bu bāġ-ı fenā içre bugün nʾitsen elinde

Yarın varacaġın ulu dergāhı unutma

9. Bu dār-ı fenā içre hevā yolları çoḳdur

Şemsī yürü sen Ḥaḳḳ'a giden rāhı unutma

[116]

ĠAZEL-İ BĀKĪ (Ergun,1935).

Mefāilün/ Mefāilün/ Mefāilün/ Mefāilün

1. Cihānuŋ niʾmetindenkendü āb [u] dānemiz yegdür

İlüŋ kāşānesinden gūşe-i vīrānemiz yegdür

2. Ġınā ṣadrında ki maġrūr nā-āsūde serverden

Fenā bezminde ḫāb-ālūd olan mestānemiz yegdür

---

[234] eyleyen C. : iden D.

[235] Bu beyitten hemen önce cönkte olmayıp divanda olan beyit şu şekildedir:
Derdine mevtüŋ yoluŋ uġrar ir eger geç
Ol geçmesi düşvār güzegāhı unutma

[236] Cönkte kim olarak yazılmıştır anlam gereği kem okunmuştur.

[237] yoldaşını C. : yoldaşı D.

[238] Bu beyiiten hemen sonra cönkte olmayıp divanda olan beyit şu şekildedir:
Bir oḫ dimesine bugün aldaŋma cihānuŋ
Ṣoŋunda anun der ile biŋ ahı unutma

3. Taʿaḳḳul vechine ġaflet hicābın çekdi çün zāhid
Bezm-i andan teġāfül gösteren dīvānemiz yegdür

4. Hezārān zaḥmetiyle ḥāṣıl olmuş bir gül-i terden
Leb-ā-leb bāde-i gül reng ile peymānemiz yegdür

5. Ṣāda-yı rūh-i ʿizzet gibi ġayretsizden ey **Bāḳī**
Muḥabbet şemʿine şeh-per yaḳan pervānemiz yegdür

[117]

74a ḤAŻRET-İ MEVLĀNA FERMĀYED

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Olursa devletüm hem-dem ḳılursa ṭāliʿlim bāri
Viṣāle degşidüm hecri baŋa Ḥaḳ irgöre yāri

2. Hezārān dürlü şehvetden ṭamaʿ kes yāri isterseŋ
Özüŋden örü gör yāri naẓar kim olmaya ārı

3. Saŋa ol dost içün düşmen cefā itse taḥammül ḳıl
Gülüŋ dīdārına ʿāşıḳ gerek ḫoş göre her ḫārı

4. Gönülleri şikār iden o gözleri melāḥatdir
Ḳamu tenlerde cān olmaz niderler naḳş-ı dīvārı

5. Didüm ʿaşḳuŋ maḳāmına nicesi irişem āḫir
Didiler ṣuya ṣal evvel temām it nāmūs [u] ʿārı

74b

6. Budur ḥālim görürsün sen eger ẓāhir eger bāṭın
   Bizimle çün ḥarīf olduŋ gider ḫāṭırdan inkârı

7. Muḥabbet sözi cān içre ki cāndan daḫi nazikdir
   Bulunmaz dünyada maḥrem ṣaḳın fāş itme esrārı

8. ʿAceb ḥaddince **Mevlānā** sözi Türkīce naẓm eyler
   Kelāmından olur maʿlūm kişiniŋ kendi miḳdārı

[118]

GÜFTE-İ ʿARŞĪ (Kahraman,2023).

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Şāmiyān-ı bī-ḥayānuŋ şūm-endāmına yūf
   Düşmen-i Āl-i ʿAbā ol ḳavm-i bed-nāmına yūf

2. Ḳaṣd-ı Āl-i Muṣṭafa iden Yezīd'iŋ evlādına
   İttibāʿına miyānına ser-encāmına yūf

3. Ḳātil-i nefs-i Ḥüseyn olup Ḫüdā cüyem diyen
   Ḫāricī cumhūrunuŋ saʿy ile iḳdāmına yūf

75a

4. Kimisi şeyḫ kimi vāʿiẓ kimisi hem müctehid
   Tābiʿ-i Mervāniyānuŋ cümle aḳsāmına yūf

5. Baʿżı ibn-i Sāmirī tercīḥ-i nā kābilüŋ
Anda żāyiʿḳıldıġı evḳāt u eyyāmına yūf

6. Āb [ü] nānı çoḳ diyü Şām'ı tavaṭṭuŋ ḳılanuŋ
Nān u ḫārına daḫi hem āb [u] āşāmına yūf

7. ʿ**Ārşiyā** Āl-i Resūli sevmeyen müşriklerüŋ
Devlet ü manṣūbına taʿẓīm ü ikrāmına yūf

[119]

CENĀB-I ḤAŻRET-İ MEVLĀNA

Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün

1. Olursa devletim hem-dem ḳılursa ṭalilim bāri
Vişāle degşidüm hecri baŋa Ḥaḳḳ irgöre yāri

2. Hezārān dürlü şehvetden ṭamaʿ kes yāri istersen
Özünden örü gör yāri naẓar kim olmaya ārı

75b

3. Saŋa ol dost içün düşmen cefā itse taḥammül ḳıl
Gülüŋ dīdārına ʿāşıḳ gerek ḫoş göre her ḫārı

4. Gönülleri şikār iden o gözleri melāḥatdir
Ḳamu tenlerde cān olmaz niderler naḳş-ı dīvārı

5. Didüm ʿaşḳuŋ maḳāmına nicesi irişem āḫir
Didiler ṣuya ṣal evvel temām it nāmūs [u] ʿārı

6. Budur ḥālim görürsün sen eger ẓāhir eger bāṭın
Bizimle çün ḥarīf olduŋ gider ḫāṭırdan inkārı

7. Muḥabbet sözi cān içre ki cāndan daḫi nazikdir
Bulunmaz dünyada maḥrem ṣaḳın fāş itme esrārı

8. ʿAcep ḥaddince **Mevlānā** sözi Türkice naẓm eyler
Kelāmından olur maʿlūm kişiniŋ kendi miḳdārı

76a

[120]

MAḤVĪ FERMĀYED

Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilün

1. İş bu göŋlüm ḥālini bilmez cihānda var olan
Hīç bilür mi zāt-ı ālī nār içinde nār olan

2. Yoḳluġunda var olan varlıḳda bilmez yoḳluġı
Şemʾ-i gülde nūrı görmez ʿaks-i gülde ḫār olan

3. Ṣoḥbet-i yār leẕẕetin bilmez begim aġyār olan
Ġayr ile ṣoḥbet ider mi yāri ile yār olan

4. Kim ḥaḳīḳat vechi üzre zülf-i yāre bend olur
Maʿrifet dārında oldur ʿāḳıbet ber-dār olan

5. Māsivā vechinde imkān perdesin refʾ eyleyen
Ẓulmet-i cāndan geçendir ṭālib-i envār olan

6. Oldurur tevḥīd-i Ḥaḳḳ'a vāḳıf-ı esrār olan
Sırr-ı Ḥaḳḳı keşf ider mi ʿāşıḳ-ı settār olan

7. Bunda bulan anda görür bilmeyen görmez gider
Maḥviyā bildin[239] mi kimdir lāyıḳ-ı dīdār olan

76b

[121]

MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ FAṬMATÜ'Z –ZEHRĀ CĀMİ

Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilātün/ Fāʾilün

1. Ey çerāġ-ı dūdmān-ı Aḥmedī ey Faṭıma
ʿİffetüŋ pāyīnüŋ ednā pāyesi çarḫ-ı berin

2. Ey nihāl-i ravża-i ʿişmet ki oldı ḳadr ile
Sāye-i cāhuŋ penāhı fıtratüʾt-tarf-ı yemīn

3. Dergehüŋ ferrāşıdır çün kim nesīm-i bāġ-ı ḫuld
Yeridir ḫūr itse cārub anda zülf-i anberīn

4. Muʿciz-i ʿişmet- şiʿāruŋ riştesi ey z̲āt-ı pāk
Ḥūriyā-yı gülsitān-ı cennete ḫablüʾl-metīn

5. Ḥāce-i levlāk sensin duḫter-i ʿālī- neseb
Māder-i sıbṭeyn ü nūr-ı çeşm-i ḫayrüʾl mürselīn

[239] ŋ ile yazılması gerekirdi.

6. Rūşen itdüŋ ʿālemi ol iki şemʾ-i cemʾ ile

Āferīn sen nūr-ı pāke ṣad hezāran āferin

77a

[122]

Fİ –BEYĀN-I ÇĀR-DEH MAʿŞŪM

Mefāīlün /Mefāīlün/Mefāīlün/Mefāīlün

1. Biḥamdillāh kemāl üzre imāmet ṭūrına irdüm

Melāmet ẕevḳini buldum derūnum fikridir eẕkār

2. Nübüvvet gencini açdım velāyet dürrlerin ṣaçdım

Semāʿım ʿayn-ı cem zikrim düvazdeh rütbedir her bār

3. Gelenler iş bu erkāna geçerler ġayr-ı eẕkārdan

Gelür ḥaḳḳānī istiġnāʾ gerekmez ġayr-ı Ḥaḳḳ deyyār

4. Derūn-ı āşinā olmaḳ gerekdir eyleye ṣoḥbet

Muṣāḥibsiz sülūk olmaz seni rüsvā ider āġyār

5. Gerekdir rehberüŋ nācī ola meşrebde ḥaḳḳānī

Sülūkun[240] ṭūrıdır nuṭḳım dilin[241] çek ġayrıdan zinhār

6. Resūlüŋ ḫānedānıdır bu silküŋ pīşvāsı hep

İmāmeyn evvelā ṣoŋra çehār deh rütbeyi iḳrār

[240] ŋ ile yazılması gerekirdi.
[241] ŋ ile yazılması gerekirdi.

7. İmāmeyn bāṭın olduḳda ḫilāfetler ḫilāf oldı
Gelür ṣāḥib-zamān mürşid münāfıḳlar ide inkār

77b

8. Çehār-deh pāk maʿṣūmdur resūla vāris-i esrār
Gerekdir müʾmine cümle muḥabbet eyleye iẓhār

9. Şehīd-i tiġ-i aʿdādır bu ervāh-ı muḳaddes hep
Beyān idem saŋa bir bir nedir esmāları ey yār

10. Muḥammed Ekber olmuşdur birinüŋ nām-ı pāki bil
İmāmeynüŋ ḳarındaşı pederdir Ḥaydar-ı Kerrār

11. Birine dirler Abdullāh Hasan maẓlūmuŋ oġlıdır
Şehīd-i Kerbelā'dandır şehīd itdi nice eşrār

12. İki şehzādesi şāh-ı şehīdānuŋ biri Ḳāsım
Birisi Ekber Abdullāh bular gencīne-i esrār

13. İmamʾül-Ḥaḳ ḥużūrunda buları tīr-i bāranla[242]
Şehīd itdi münāfıḳlar olardır ḳātil-i aḫyār

14. Biri Zeynüʾl-ʿİbādʾuŋ nūr-ı ʿaynıdır Saʿīd Ḳāsım
Şehīd itdi babasıyla münāfıḳ ḫāricī murdar

78a

[242] Metinde tīr ü barān yazılmış anlam gereği tīr-i barān okunmuştur.

15. ʿAliyyüʾl-Efṭarʾı aŋla İmāmüʾl-Bāḳırʾuŋ oġlı
Zehirle eyledi ikrām münāfıḳ pādişāh ġaddār

16. Biri Yaḥyā-yı Hādī'dir o biri Eşġar-ı ʿAbdullāh
İmāmüʾl Cāʿfer-i[243]Ṣādıḳ deminden bu iki ebrār

17. Cenāb-ı Mūsā-yı Kāẓımdan olmuşdur iki güvher
Biri Ṣāliḥ biri Ṭayyīb bulardır ḳıble-i eşkār

18. Naḳī'den ẓāhir olmuşdur iki cevher kemāl üzre
Biri Caʾfer biri Ṭāhir velāyet cündine serdār

19. ʿAli nām-ı Naḳī'den Caʾfer-ı Ḳāsım ẓuhūr itdi
ʿAcebdir cümle maʿṣūmān gelür ṣāḥib-zamān tekrār

20. Şehādet bezmine ẕevḳ u semā ile gelenler hep
İçerler cām-ı kevserden iderler Ḥaḳḳ ile güftār

21. Senüŋ bu nuṭḳını **Hāşim** idenler Ḥaḳḳ ile izʿān
Girerler ḳalb-i insāna olurlar Ḥaḳḳ ile güftār

78b

[123]

ĠAZEL-İ BEDĪʾĪ

[243] Metinde cāfer ü ṣadıḳ yazılmıştır. Anlam gereği Cāfer-i ṣadıḳ okunmuştur.

Mefāīlün /Mefāīlün/Mefāīlün/Mefāīlün

1. O māhuŋ faṣl-ı ḥüsni noḳṭa-i ḥāliŋde mücmeldir
   Benim ḥālāt-ı ʿaşḳım līk ġāyetde mufaṣṣaldır

2. Vefā nāḳış muzāʿafdır cefā cevri ṣahīh ancaḳ
   Binā-yi ʿahde sālim görünür āmmā ki muʿteldir

3. Beni ol Leylī-i sānī itdi şöyle dīvāne
   Cünūn-ı ʿaşḳıma nisbetle Mecnūn ʿaḳl-ı evveldir

4. Baḳılsa munṭazamdır serbeser iḳlīm-i hüsn ammā
   ʿAcebdir kişver-iʿuşşāḳ-ı şeydā cümle muŋteldir

5. Kelāmım mūydan bārīkdir zülfüŋ ŋayāliyle
   Anıŋçün her sözüm vaṣf-ı cemālüŋde muŋayyeldir

6. Ne lāyıḳ mihr-i hüsnüŋ māha teşbīh eylemek zīrā
   O noḳṣāne olur ḳābil bu ŋod her an mükemmeldir

7. Beyān-ı manṭıḳ-ı mihr-i **Bedīʾī**oldı maʿānīde
   Eger çi muŋtaṣardır zülf-i dilberden muṭavveldir

79a

[124]

(ŞĀHİDĪ FERMĀYED)

Mefʿūlü /Mefāʿīlü/Mefāʿīlü/ Feʿūlün

1. Hey hey ne ʿacāʾib yazmış ḥüsn ile bārı
   Bu ṣūret-i yāri bu naḳş-i nigārı

2. Her ehl-i naẕar kim göre taḥsīn ola kārı
   Bu çeşm ü ʿiẕār-ı ḳalmaya ḳarārı

3. Ey muṭrib-i dil-keş ele al cenk-i rebābı
   Çāk eyle niḳābı refʾ eyle ḥicābı

4. Ey sāḳī-i mehveş ṭaşa çal şīşe-i ʿārı
   Ṣun cām-ı vāḳarı defʾ eyle ḫumārı

5. Ey zāhid-i zerrāḳ-ımüzevvir ḳo riyāyı
   Ṭut rāh-ı fenāyı terk eyle bu rāyı

6. ʿUmmān içine düş māhī-i ʿaşḳ ol ḳo kenārı
   Ḳıl şāh-ı şikārı terk eyle feşārı

7. ʿUşşāḳı ḳaṭar eyledi ʿaşḳ içre Muḥammed
   Ol nūr-ı mümecced ol maʿbed ü maḳṣat

79b

8. Ey üştür-i dil sen olagörpīş-i ḳatarı
   Çek ʿaşḳ ile bārı nūş eyle bu ḫārı

9. Ey **Şāhidī** vālih u şurīde vü şeydā

Ey bī-ser ü bī-pā dīvāne vü rüsva

[125]

ẔÜLFİḴĀR NĀME-İ RŪḤĪ

Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün

1. Başladım söze benām-ı Ḫālik-i perverdigār
   Cān ḳulaġıŋla işit saŋa diyem bir yādigār
   Nüh felek hem çār ʿunṣur vuḥūş u ṭuyūr mūr [u] mār
   Cān u dilden cümlenüŋ virdi budur leyl ü nehār
   Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

2. Seyyüdüʾl-kevneyn Ḥabīb-i Ḥaḳ Muḥammed Muṣṭafa
   Ḥürmetine ḫalḳ olındı ins ü cin arż u semā
   Raḥmeten liʾl ʿĀlemīndir Şāfī-i Rūz-ı Cezā
   Ḫalvetinde bu idi virdi anuŋ ṣubḥ u mesā
   Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

80a

3. Aṣl-ı eşyā Ḥaydar-ı Kerrār ʿAliyyüʾl Murtaża
   Şānına geldi anuŋ Ḳurʾān içinde hel etā
   Tācdarān-ı nümādır ol mürādifle kefā
   Sāḳī-i kevser odur hem ṣāhib-i ḥamd u livā
   Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

4. Ḳurretüʾl ʿayn-ı Resūl-i Kibriyā ol şāh Hasen
   Ḥāʾil olmaz sünbül [ü] reyḥānına gül yāsemen
   ʿIyd-ı vaṣlına anuŋ ḳurbān ola bu cān u ten
   Bunı vird [it] her-i belādan olmaḳ isterseŋ esen

Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

5. Ol şehīd-i Kerbelā maʿṣūm-ı maẓlūm Şāh Hüseyn
Ḫānedanuŋ seyyīdi oldur cihāna nūr-ı ʿayn

80b

Maẓhar-ı nūr-ı Nebī şemʾ-i çerāġ-ı ʿālemīn
Bu kelāmdır dāimā vird-i zebān-ı ḫāfıkīn
Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

6. Ol yetīm-i ehl-i evlād şāh Zeyneʾl ʿĀbidīn
Ol Emīrüʾl Müʾminīndir Hem İmāmüʾl Müttaḳīn
ʿĀlemi maʾnāda oldur ḳıble-i īmān ü dīn
Gice gündüz bu kelāmı vird ider ehl-i yaḳīn
Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

7. Şāh Muḥammede Bāḳır oldı müʾmine nūr-ı baṣar
Kim odur şemʾ-i hidāyet hem odur ṣāhib-naẓar
Ger diler sen refʾola senden ebed ḫavf u ḫatar
Bu kelāmı vird iden iḫlāṣ ile şām u seḥer
Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

81a

8. Şāh İmām Caʿfer-i Ṣādıḳ cihānuŋ cānıdır
Maʿden-i cūd-ı seḫā hem mürüvvet kānıdır
Muḳtedā-yı evliyādur müʾminüŋ īmānıdır
Yād idelim bu kelāmı Ḥaḳḳ'uŋ bize iḥsānıdır

Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

9. Şāh İmām Mūṣā-i Kāẓımdır şeh-i mülk-i cihān
Emrine eyler iṭāʿat aşikāre vü nihān
Ger diler sen kim bulasın ḳorḳudan emn ü emān
Bu kelāmı cān u dilden vird-i ẕikir it her zamān
Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

10. Şāh ʿAlī Musa Rıżā oldur İmām-ı hestümīn
Hep anuŋ ḥükmündedir sebʿa semāvat ü zemīn
Aŋa ḳıldı iḳtidā ser cümle-yi aṣḥāb-ı yemīn
Vird iderler bu kelāmı ʿāşıḳeyn u ṣādıḳeyn
Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

81b

10. Şah Muḥammed et-Taḳī'dir maʿden-i lüṭf u kerem
Nesl-i pāk-i ḥaydar oldur Ḥaḳḳ ḳatında muḥterem
Ṣıdḳla anı seven fażlında olur muġtenem
Behre-mend olmaḳ dilersen bunı ẕikr it dembedem
Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

11. Ol ʿAlī Şāh Naḳī'dir maẓhar-ı nūr-ı ilā
Mālik-i mülkü'l ḥaḳīḳatdir cihāna padişāh
Ḥāṣılı maḳṣūdı oldur ʿālemüŋ bī- iştibāh
ʿĀḳil ol her dem bu naẓmuŋ ṣahibiŋ eyle penāh
Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

12. Şāh Ḥasan'dur ceyş-i Ḥaḳḳ'uŋ dāʾimā ser-ʿaskerī

İḳtidā itdi aŋa ehl-i ḥaḳīḳat leşkerī

Dāʾimā oldur muḥib-i ḫanedānuŋ rehberi

Gel oḳı olmaḳ dilerseŋ ġuṣṣadan ġamdan berī

Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

82a

13. Mehdī-i ṣāḥib -zamān ʿālemlerüŋ sulṭānıdur

Kāʾināta ḥükm ider fermān anuŋ fermānıdur

Bu kelāmı naẓm-ı **Rūḥī** derdlerüŋ dermānıdur

ʿAn ḳarīb eyler ẓuhūr devrān anuŋ devrānıdur

Lā fetā illā ʿAlī lā Seyfe illā Ẕülfiḳār

[126]

GÜFTE-İ ḤAṬĀĪ (Ergun,1956).

Fāʾilātün/Fāʾilātün/Fāʾilātün/Fāʾilün

Lāyı isḳāṭ eyleyüp bir bilmeyen illāsını

Bilmedi nefy ile iṯbātıŋ nedir maʾnāsını

Vādi-i ʿiṣyānda ḳaldı anmadı maʾnāsını[244]

Ab-ı tevḥīd ile ṭāhir ḳılmadı icrāsını[245]

İçmedi bezm-i elestiŋ bāde-i ḫamrāsını

Açmadı nūr-ı hidāyet[246] çeşm-i nā bīnāsını

82b

Görmedi gün ṭurrasından leyle-i İsrāsını[247]

[244] maʾnāsını C. : Mevlāsını D.
[245] icrāsını C. : aʾzāsını D.
[246] hidāyet C. : velāyet D.

Bulmadı rah-ı yaḳīniŋ menzil-i āʾlāsını

Kābe ḳavseyniŋ yanıldı ḳurb-ı ev-ednāsını

Bilmedi[248] ḳaldı unutdı öz vücūduŋ ḫāṣını

Müftī-i ʿaşḳ böyle virmişdir bunuŋ fetvāsını

Ya çek el serden yāḫūd çıŋlatma ʿaşḳıŋ ṭāsını

Yoġ iken kevn ü mekān sāhil-i ağ u ḳara

Cūşa geldi şevḳden baḥr-i muḥabbet ibtidā

Ṭaşa çaldı şīşesin ḳıldı temevvüc her yaŋa

Ser-be-ser eşyāyı seyrān itdi bī çün ü çerā

ʿAşḳ Manṣūrını gördüm[249] ol arada āşinā

Bir fenā abdālı[250] geldi yanıma didi baŋa

Var ferāġat gūşesin eyle maḳām-ı dil-güşā

Oldurur dārü'ş-şifā vü derd mendāne devā

83a

ʿĀlem-i baḥr-ı tecerrüdde gezerken bī nevā

Gūşuma irdi nidā-yı ġaybdan iş bu ṣadā[251]

Müftī-i ʿaşḳ böyle virmişdir bunuŋ fetvāsını

Ya çek el serden yāḫūd çıŋlatma ʿaşḳıŋ ṭāsını

Şol zamān kim bāṭınımda noḳṭa-i[252] medfūn idik

---

[247] leyle-i isrāsını C. : leyle-tül isrāsını D.
[248] bilmedi C. : silmedi D.
[249] gördüm C. :gördü D.
[250] abdālı C. : abdāl D.
[251] ṣadā C. : nidā D.
[252] noḳṭa C. : nutfe D.

Emri bāri ile hem perverde[253]-i pür-ḫūn idik

Ḳaṭre-i nāçiz idik mużġa irmiş[254] ḫūn idik

Saʾy ile deryāya irmiş bir dürr-i meknūn idik

Serseri idik egerçi ṭālib-i bī-çün idik

Özümüz farḳ itmeyüp dem-beste vü maḥzūn idik

ʿĀciz ü zār ü ẕelīl ü müflis ü medyūn idik

Dest-gīr olmasa bir kān-ı kerem maġbun idik

. Dūn ü günden ṣonra hem Ferhād ile hāmūn idik

Kāsesiŋ kesr eylemiş Leylī-i Mecnūn idik

83b

Müftī-i ʿaşḳ böyle virmişdir bunuŋ fetvāsını

Ya çek el serden yāḫūd çıŋlatma ʿaşḳıŋ ṭāsını

ʿĀşıḳ ol gel gül-ʿizāruŋ bülbül-i nalānı ol

Cān virüp ṣıdḳ ile yolında ḳulı ḳurbānı ol

Künc-i ġamda derd ü miḥnet maḥzeniniŋ[255] kānı ol

Geç ferāġat taḥtına gel ʿālemiŋ sulṭānı ol

Rūz u şeb ol mehliḳānıŋ vālih ü ḫayrānı ol

Bāḳīdir ṣanma fenā dārıŋ hemān mihmānı ol

Ger saʿādet gencini bulmaḳ dilerseŋ[256] ḳāniʿ ol

Kūy-ı faḫr içre gedālık mülkiniŋ ḫāḳānı ol

. Ehl-i ʿaşḳıŋ āsitānı bābınuŋ[257]derbānı ol

Baş açıḳ meydān-ı ʿaşḳuŋ ṣoyunup ʿuryānı ol

Müftī-i ʿaşḳ böyle virmişdir bunıŋ fetvāsını

[253] perverde C. : perde D.
[254] irmiş C. : uyuşmuş D.
[255] maḥzeniniŋ C. : maʾdininin D.
[256] dilerseŋ C. : dilersen D.
[257] bābınuŋ C. : bābının D.

Ya çek el serden yāḫūd çıŋlatma ʿaşḳıŋ ṭāsını

84a

Ādem-i ḫākīniŋ[258] aŋladınsa ṭīn u māsını

Lā da ḳalma ṣūfiyā bil tevḥīdiŋ illāsını

Bāṭıl-ı inkārı gider fehm it ḫayāliŋ ḫāṣını

Uyma şeyṭān-ı laʾīne diŋleme[259] vesvāsını

Jeng-i ġamdan aça gör mirʾat-ı ḳalbiŋ pāsını

Rāh[260]-ı ʿaşḳ içre bulasın menzil- aʿlāsını

İbn-i vaḳt ol anma dehriŋ imrūz u ferdāsını

Ḳo bu dūn himmet fenānıŋ ṣūr u şer ġavġasını

Göricek itseŋ gerek gerçekleriŋ daʾvāsını

Aŋladıŋsa ehl-i ʿaşḳıŋ sözinüŋ[261] maʿnāsını

Müftī-i ʿaşḳ böyle virmişdir bunuŋ fetvāsını

Ya çek el serden yāḫūd çıŋlatma ʿaşḳıŋ ṭāsını

Ḥamdülillah irüşüp cānānaye cān olmuşuz

Ser virüp meydān-ı ʿaşḳa girmiş[262] ʿuryān olmuşuz

84b

Ḳaṭre-i nāçīz iken deryā-yı ʿummān olmuşuz

Faḫr idüp dervişligi ʿālemde ṣulṭān olmuşuz

Tekye-i fānīde birḳaç göŋle mihmān olmuşuz

Daʾvī-yi ḫām itmezüz rāh-ı taʿayyün olmuşuz

Ey birāder ʿaşḳ-ı esrārına ḫayrān olmuşuz

Dir isen kim deyr-i pīrinden naṣīḥat almışuz

---

[258] ḫākīniŋ C. : ḫākīnin D.
[259] diŋleme C. : dinleme D.
[260] rāh C. : dāh D.
[261] sözinüŋ C. : sözünün D.
[262] girmiş C. : girüb D.

İrüşüp feyż-i İlāhī pīre teslīm olmuşuz

Cān u dil terkin urup meydān-ı ʿaşḳa gelmişüz

Müftī-i ʿaşḳ böyle virmişdir bunuŋ fetvāsını

Ya çek el serden yāḫūd çıŋlatma ʿaşḳıŋ ṭāsını

. Perde-i pindārdan geç ʿālemüŋ sulṭānı ol

Her gedāya şefḳat eyle ʿāmanıŋ cānānı ol

Güher ʿaḳl-ı maʿādinden çıḳargıl kānı ol

Naʾre-i yā hū ile ṭoldur cihānı fānī ol

85a

Kūh-ı ʿaşḳıŋ sen daḫi baş açıḳ abdālı ol

Cān virüp yolunda ol māhıŋ ḳulı ḳurbānı ol

Gün gibi tob-ı seri meydāna ḳo ġalṭānı ol

ʿĀşıḳ u dīvāneler ser defteriŋ ḫānı ol

Baş açıḳ ol pādişāhuŋ bende-i fermānı ol

Müftī-i ʿaşḳ böyle virmişdir bunuŋ fetvāsını

Ya çek el serden yāḫūd çıŋlatma ʿaşḳıŋ ṭāsını

Vaṣf-ı yāra ey **Ḫaṭāī** söz dimek şānımdadır

Cilveler itmek[263] benim ṭabʾ-ı süḫanımdadır

Hem demim hem meşrebim derd ü belā yanımdadır

Kāʾinātıŋ s̱ābitātı ḳaṣr u eyvānımdadır

On sekiz biŋʿālemiŋ esmāsı dīvānımdadır

Yār içün ölmek benim āyīn ü erkānımdadır

Sāye ṣalmaḳ üstüme mihr ü dıraḫşānımdadır

[263] itmek C. : ḳılmaḳ D.

85b

Muṣṭafā'nuŋ ümmetiyim sevgüsi cānımdadır

Hem ʿAliy-yel Murtażā'nuŋ derdi dermānımdadır

On iki şehzādenüŋ imlāsı peymānımdadır

Müftī-i ʿaşḳ böyle virmişdir bunuŋ fetvāsını

Ya çek el serden yāḫūd çıŋlatma ʿaşḳıŋ ṭāsını

[127]

MUḪAMMES-İ FETḤĪ

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün /Mefāʿīlün/Mefāʿīlün

1. İşiŋ her şeb-i ḳarar-ı ʿarş-ı rāha ışmarla

Yāḫūd dilden çıḳan ol nāle-i cān-gāhā ışmarla

Tevekkül dāmeniŋ ṭut her işiŋ Allāh'a ışmarla

Diyem ey dil saŋa rāyı gedā vü şāha ışmarla

Umūrunda muḳīm erzāḳ olan dergāha ışmarla

86a

2. Getürdi Ḥaḳḳ cihāna ẕātını esvābdan ʿārī

Sen ol dem bilmez idiŋ ḫayr u şerrī yār u aġyārı

Neler ḥādis olur haḳḳında bir kere hele bāri

Tevekkül dāmeniŋ ṭut her işiŋ Allāh'a ışmarla

Umūrunda muḳīm erzāḳ olan dergāha ışmarla

3. Kesel ḥubb-i sivādan Ḥaḳla dāʾim müsāvāt it

Ḥużūr-ı ʿizzete eṭvārıŋı cümle münācāt it

Der-i nādān ü dūna varma terk-i ʿarż-ı ḥacāt it

Tevekkül dāmeniŋ ṭut her işiŋ Allāh'a ışmarla

Umūrunda muḳīm erzāḳ olan dergāha ışmarla

4. Seni yoḳdan yaratdı Ḥażret-i Ḫallāḳ-ı bī-hemtā

Yine maṭlab-ı derūnī hāhīş eyledi iʿtā

Kifāyet eylemez mi ya umūrunda seniŋ haşā

Tevekkül dāmeniŋ ṭut her işiŋ Allāh'a ışmarla

Umūrunda muḳīm erzāḳ olan dergāha ışmarla

86b

5. Ṭarīḳ-i aṣfiyā ser-tā- ḳadem ḳaṭ-ı iżaḥatdır

Teşebbüs eylemek esbāba maḥżā cürm ü āfetdir

Ḥuṣūl-ı maṭlabuŋ aġyārdan bilmek ḳabaḥatdir

Tevekkül dāmeniŋ ṭut her işiŋ Allāh'a ışmarla

Umūrunda muḳīm erzāḳ olan dergāha ışmarla

6. Ḫudā erzāḳ taḳdīr eyledi naḫnü ḳasemnāda

Naṣībiŋ her ne ise itdi çün ol günde āmāde

Olup rāżı ḳażā-i Ḥaḳḳa ey dil dār-ı dünyāda

Tevekkül dāmeniŋ ṭut her işiŋ Allāh'a ışmarla

Umūrunda muḳīm erzāḳ olan dergāha ışmarla

7. Ümīdiŋ kes derūni Zeyd ü ʿAmr Bekr ü Hālid'den

Ne ise ḳısmetiŋ ḥāṣıl olur elbet fevāʾidden

Ne ḥāṣıldır olur sen mużṭarib fikr-i zevāʾidden

Tevekkül dāmeniŋ ṭut her işiŋ Allāh'a ışmarla

Umūrunda muḳīm erzāḳ olan dergāha ışmarla

87a

8. Seni hem rızḳını ḫalḳ eyleyen Allāh-ı vāhiddir
Bu daʿvāya lisān ü ḳalb-i müʾmin iki şāhiddir
Baŋa taḳdīr olan saŋa bilürsin ġayr-i ʿaʾiddir
Tevekkül dāmeniŋ ṭut her işiŋ Allāh'a ışmarla
Umūrunda muḳīm erzāḳ olan dergāha ışmarla

9. Vücūd-ı vālideŋde senden ol ey dil-i şeydā
Saŋa ḳut olmaġa yoḳdan leben ḫalḳ eyledi Mevlā
Bu pendi nūş idüp ġayr-ı kelāmı eyleme ışfā
Tevekkül dāmeniŋ ṭut her işiŋ Allāh'a ışmarla
Umūrunda muḳīm erzāḳ olan dergāha ışmarla

10. Der-i dergāh Ḥaḳḳ'dan olma aşlā **Fetḥīyā** münfekk
Nuḳūş-ı masivā-yı eyle cümle levḥ-i dilden çek
Ṣaḳın esbāba itme iltiçā aġyārdan el çek
Tevekkül dāmeniŋ ṭut her işiŋ Allāh'a ışmarla
Umūrunda muḳīm erzāḳ olan dergāha ışmarla

87b **[128]**

TERCĪʿ-İ BEND-İ CEVRĪ (Ayan,1981).

Mefʾūlü/Mefāʾīlü/Mefāʾīlü/Feʾūlün

1. Ṣanmaŋ bizi ṣūfī gibi seccāde-perestüz
Biz mescide bir kūşe-i miḥrāb-ı elestüz

2. Evḳāt-ı ʿubūdiyyeti fevt itmezüz aṣla
Farḳ eylemezüz rūz u şebi gerçi ki mestüz

3. Maḥsūb idecek[264] yoḳ nidelim sübhayı elde
Biz rind-i tehī-kīse-i peymāne be-destüz

88a

4. Hep üstümüze sāye ṣalar[265] nūr-ı ilāhī
Tā cürʾa gibi ḫāk-i ḫarābātda pestüz

5. Biŋ ṣūret ile cilve ider ġam dilümüzde
ʿAşḳ ehline āyineyüz ammā ki şikestüz

6. Āsāyişe yer yoḳ bize bārān-ı belādān
Bu ḫāne-i vīrānede bī-cāy-ı nişestüz

7. Şīven-gede ḳılsaḳ nʾola işret-geh-i dehri
Mehcūr-ı ṣafa-yı ṭarab-ı bezm-i elestüz

8. Ol ḥasret ile ḫūn-ı ciger nūş iderüz biz
Muṭrib yerine nāle-i dil gūş iderüz biz

88b

9. Dūr itdi ḳażā çünkü bizi bezm-i beḳādan
Birʿāleme düşdük ki eser yoḳ o ṣafādan

[264] Mahsūb idecek C. : ʿAdd eyleyecek D.
[265] ṣalar C. : ṣalur D.

10. Bulduḳ göz açup rūḥumuz meclis-i tende
Biŋ silsile bend olmuş aŋa renc ü ġınādan[266]

11. Ol bülbül-i ḳudsī ḳafes-i miḥnete düşmüş
Lerzende ü pür-ḫavf yine dām-ı hevādan

12. Hem olmuş anıŋ hem-demi bir mār-gezende[267]
Kim her nefesi būy virir zehr ü beladan

13. Bülbül per açup eyleme de uçmaġa āġāz
Mār istemez ayrılmaġa bu şāḫ-ı fenādan

89a

14. Ol ḥasret-i gül-zār-ı ḥaḳīḳatle fiġānda
Geçmez bu mecāzī heves-i berk ü nevādan

15. Ḳaldıḳ bu iki żıdd-ı ḳavīniŋ arasında
İş müşkül olur ger meded irmezse Ḫüdā'dan

16. Ol bülbüli azād idecek ḳudretimiz yoḳ
Ol mārı helāk eylemege ḳuvvetimiz yoḳ

17. Bir şeb ki bu sūzişle idüp nāle vü zārı
Ateşlere yaḳdum dil-i bīmar u figārı

[266] ġınādan C. : anādan D.
[267] mār-gezende C. : bār-ı gezende D.

18. Sürdüm yüzümi āb gibi ḫāk-i niyāza

İtdüm hem o dem-i ḳāʿide-i girye-i cārī

89b

19. Derd ile idüp der-geh-i Mevlāya münācāt

Didüm ki ayā ḫastalaruŋ mūnis [ü] yārı

20. Mecrūḥlara senden irer merhem-i şāfī

Ḫoş dillere senden yetişür ʿillet-i sārī

21. Ben nefs-i ġavī bendene düşmüş bir esīrüm

Kim bulmadım aṣlā ṭaraf-ı rāh-ı ḳarārı[268]

22. Yandırma[269] beni āteş-i ḳahrında o diviŋ

Ey dostuna gülşen iden dūde-i nārı[270]

23. Ben sūz [u] güdāz ile iderken bu niyāzı

Oldı bu nidā cān u dilüŋ[271] gūş-ı güẕārı

90a

24. Ger rah-ı necāt ister iseŋ baḥr-ı belādan

Himmet ṭaleb it[272] zümre-i[273] merdān-ı Ḫudā'dan

[268] ḳarārı C. : firārı D.
[269] yandırma C. : yandurma D.
[270] dūde-i nārı C. : tūde-i nārı D.
[271] dilüŋ C. : dilün D.
[272] ṭaleb it C. : ṭaleb eyle D.
[273] zümre-i C. : yüri D.

25. Ol dem nice dem ṭālib-i merdān-ı İlāhī
Gezdüm düşürüp mescid ü mey-ḫāneye rāhı

26. İtdüm nice dem ṣavmaʿa-i ḫalvetiyānda
Perhīz ü riyāżatla ten-i zerdümi gāhī

27. Düşdüm hem o sevdāya ki ṣūfi gibi bende
Tekmīl idüp esmāyı görem nūr-ı siyāhī

28. Evhām u ḫayālātla çoḳ vāḳıʿa gördüm
Seyr itdi gözüm enfüs ü āfāḳī ke-mā-hī

90b

29. Ẓannum bu ki keşf oldı baŋa ṣūret-i esrār
Oldum bu gümān ile mecālisde mübāhī

30. Lazım gelicek daʿvāya maʿnī naẓar itdüm
Gördüm ki benim ʿāḳil ü güm-rāh [u] tebāhī

31. Bir dāma düşürmüş beni ṣayyād-ı hevā kim
Her dānesi bir toḫm-ı meʿāṣī ü menāhī

32. Oldum nice tedbīr ile ol dāmdan āzād
İtdi bu hevā ḫırmen-i ümmīdimi ber-bād

33. Oldum nice dem post-nişīnān ile hem-hāl

Ṣandum ki ola anları evtādiye abdal

91a

34. Ḳuṭb aŋladıġum merkez-i ġafletde bulundı
Kim ḫāric idi dāireden itdüġi efʿāl[274]

35. Pīrüm deyü[275]himmet ṭaleb itdikleri yemek ḫod[276]
Ṭaʿn eyledi eṭvārına nā-bāliġ ü eṭfāl

36. Taḳlīd ile evżāʿını taġyīr iden eşrār
İtmiş nice biŋ bencileyin aḥmakı iḍlāl

37. Görmek diledüm ḫırḳa giyüp kisve-i faḳra
Gördüm bu bārı çekeniŋ ekser-i ḥamāl

38. Bildüm ki medār olmaz imiş kesb-i fenāya
Destār-ı fenā köhne ḳaba şemle vü hem şāl

39. İtdi giderek sübha-i ṣūfī gibi şübhe
Ser-rişte-i ümmidimi pür-ʿuḳde-i işkāl

40. Yüz döndürüp ol ṭāʾifeden ʿāḳıbet-i kār
Oldum müteveccih ṭaraf-ı āḫara nā-çār

[274] kim ḫāric idi dāireden itdüġi efʿāl C.: Kim dāyireden ḫāric idi itdüġi efʿal D.
[275] deyü C. : diye D.
[276] ṭaleb itdikleri yemek ḫod C. : ṭaleb itdüklerim ḫod D.

91b

41. Erbāb-ı ḫarābāta idüp cān ile raġbet
Ḳıldum nice dem-i zümre-i rindān ile ṣoḥbet

42. Aldum elüme āyīne-i sāġarı itdüm
Ol ṭāʾifeniŋ ṣūret-i aḥvāline diḳḳat

43. Olmuş kimisi mest-i mey-i ʿaşḳ-ı mecāzī
Almış kimini neşve-i ṣaḥbā-yı ḥaḳīḳat

44. Ṣalmış kimini cezbe-i keyfīyet ayaḳdan
İtmiş yerini cürʾa gibi ḫāk-i meẕellet

45. Meydāna ḳoyup varını itmekde gedālar
Şāhene külāhı[277] geç idüp nāz ile ʿişret

46. Meşrebleri birbirine hem-vāre muvāfıḳ
Ṣunduḳları birbirine hep cām-ı muḥabbet

47. Biŋ cām içülür gerçi baḳılsa yine ammā
Mestāne iden cümleyi[278] bir neşve-i ḥikmet

92a

48. Her birini[279] bir şekle ḳoymuş ḥālet-i mestī

[277] külāhı C. : külāhın D.
[278] cümleyi C. : cümeli D.
[279] Birini C. : birine D.

Yād eyledüm ol ḥāli görüp Bezm-i Elesti

49. Bir ṣubḥ-dem ol şevḳ ile alup ele sāġar
İtdüm yine āyīnemi ḫūrşīde ber-ā-ber

50. Ol feyż ile āyīne-i dil oldı mücellā
Dīdārını arż eyledi rūḥ-ı muṣavver

51. Ruḫ-sāre-i pür-şevḳ-ı cihān-tābına baḳdum
Yanında anuŋ ẕerre degül mihr-i münevver

52. Çeşminde mey-i naḫvet ü deştinde piyāle
Olmuş dü-cihān lüṭfuna vü ḳahrına maẓhar

53. Ervāh-ı mücerred ser-i zülfinde muḳayyed
Ecnād-ı melek ġamzesinüŋ küştesi yek-ser

92b

54. Taʿrīf idemem naḳş-i cemālüŋ o perīnüŋ
Bu ḥüsn ile yoḳ nevʾ-i beşerde aŋa beŋzer

55. Bir şīve ile ḳıldı beni ḥüsnüne meftūn
Oldı dil-i şūrīdenüŋ aḥvāli diger-gūn

56. Germ itdi velī neşve-i[280] ṣahbā-yı muḥabbet
Düşdi ser-i pür-şūruma sevdā-yı muḥabbet

[280] neşve C. : reşve D.

57. Çaldum başına ʿaḳluŋ o dem şīşe-i nengi
İtdüm dil-i dīvānemi rüsvā-yı muḥabbet

58. Geh cilve-gehüm kūşe-i āzār-ı melāmet
Geh cāy-ı ḳarārum ser-i ṣaḥra-i muḥabbet

59. Geh hem-nefesim nāle-i pür-sūz-ı de-mā-dem
Geh mūnisim[281] endūh-ı ġam-efzā-yı muḥabbet

60. Geh seyl-i beyābān-ı belāyile revānum
Geh ġavṭa-i ḫūr-ı lücce-i deryā-yı muḥabbet

93a

61. Maydāna ḳoyup başımı Ferhād-veş itdüm
Çoḳ bī ser u sāmān ile daʿvā-yı muḥabbet

62. Şimden gerü cān oynadırın ʿaşḳ ile zīrā
Günden güne germ olmada ġavġā-yı muḥabbet

63. Dünyā yıḳılup başıma ger ḳopsa ḳıyāmet
Gelmez yine bu maʿrekeden baŋa ferāġat

64. ʿĀlemde ki tā zinde-i feyż-i dem-i ʿaşḳım[282]

[281] mūnis C : mūnin D.

Ser-germ-i hevā-yı çemen ḥurrem-i ʿaşḳım

65. Ġam gīn-i dem-i ʿayş-i ṭarāb-nāk-i neşāṭım
Ḫurrem dil-i endūh u belā-yı ġam-ı ʿaşḳım

66. Ḫāk-i reh-i cānāna cebīn-sāy-ı gedāyım[283]
Baş egmezin eflāke şeh-i ʿālem-i ʿaşḳım

67. Tā farḳ-ı sipihre ṣaçarın curʿa-i cāmı
Eyvān-ı ḫarābāt-ı fenāda cism-i ʿaşḳım

93b

68. Ṭūfān ile hem-ser geçinür mevc-i belāyım[284]
Deryāları bir ḳaṭreye ṣaymaz yemm-i ʿaşḳım

69. Ḫurşīd ü mehe tāb viren zerre-i derdim
Bām-ı felege sāye ṣalan ṭārem-i ʿaşḳım

70. Fehm eyledim esrār-ı nihān dil-i ʿaşḳı
Bīgāne isem ʿaḳıl ile ger maḥrem-i ʿaşḳım

71. Ḥallāl-i rumūz-ı ḫaber-i müşkil-i ʿaḳlım
Dīvāneyim ammā yine dāġ-ı dil ʿaḳlım

72. ʿAḳıl āyet-i ḥikmet-i ḫaber-i ṣunʿ-ı Ḫudādur

---

[282] ʿaşḳım C. : ʿışḳam D.
[283] gedāyım C. : gedāy D.
[284] belāyım C. : belāyam D.

ʿAşḳ-ı āfet endīşe-i[285] ʿaḳıl-ı ḥukemādur

73. ʿAḳluŋ şeref-i ḥikmeti keşfe naẕarīdir
ʿAşḳuŋ eser-i cāẕibesi perde-küşādur

74. ʿAḳıl eyleyemez derd-i dil ʿāşıḳa çāre
ʿAşḳ ise devā-yı ḫafāḳān-ı ʿuḳalādur

94a

75. ʿAḳıl āb-ı ruḫ-ı cevher-i āyīne-i ṣūret
ʿAşḳ ise ol āyīnede ki tāb-ı cilādur

76. ʿAḳluŋ irüşür cevherine gāhī kesāfet
ʿAşḳuŋ dile feyż ettügi hem-vāre ṣafādur

77. ʿAḳluŋ ḫaberi mesʾele-i maʿnī-i mübhem
ʿAşḳuŋ hüneri ḥall-i rumūzāt-ı ḳażādur

78. ʿAḳıl oldı da reh-i ʿālem-i taḥḳīḳde güm-rāh
ʿAşḳ ola ṭarafuŋ sālikine rāh-nümādur

79. ʿAḳıl aŋa dirler ki ola ʿaşḳ ile hem-rāh
Dīvāne odur kim yürüye ʿaḳılla her gāh

80. Maʿẕūr ola ey ʿāḳil ü dānā dil ü munṣıf

[285] endīşe-i C. : endişeş-i D.

Oldu ise bu maʾnīde sözüm ʿaḳla muḫālif

81. Ben ʿāşıḳ-ı dīvāne-i beyhūde kelāmım

Mümkün mü ki dīvāne ola ḥikmet-i vāḳıf

94b

82. Ben Vāmıḳ ü Ferhād ile hem-hāl-i cünūnum

Sen Āṣaf u Loḳman ile hem-rāz-i meʿārif

95a

[129]

İLĀHĪ ŞERĪF (Erdoğan,2008).

Mefʿūlü/Mefāʿīlün/Mefʿūlü/Mefāʿīlün

1. Uyan gözüŋ aç durma[286] yalvar güzel Allāh'a

Bu yoldan gözün ayırma[287] yalvar güzel Allāh'a

2.[288] Allāhuŋ adın yād it bülbül gibi feryād it[289]

Cānla dilin şād it[290] yalvar güzel Allāh'a

3. Bir gün bu gözün[291]görmez hem ḳulaġun[292] işitmez

Bu furṣad[293] ele geçmez yalvar güzel Allāh'a

[286] durma C. : ṭurma D.
[287] Bu yoldan gözün ayırma C. : Yolından izüŋ ırma D.
[288] Bu beyit cönkte 2.beyit olarak yer alırken divanda 8.beyit olarak yer almaktadır.
[289] Bülbül gibi feryād it C. : Cān ile dili şād it D.
[290] Cānla dilin şād it C. : Bülbül gibi feryād it D.
[291] gözün C. : gözüŋ D.
[292] ḳulaġuŋ C. : ḳulaġıŋ D.
[293] furṣad C. : fırṣat D.

4. ʿÖmrüŋi hiçe ṣatma kendüŋi oda atma

Her şām ü seḥer yatma yalvar güzel Allāh'a

5. Ṣaġlıġa[294] ġanīmet bil her ṣāʾati niʾmet bil

Gizlüce ʿibādet ḳıl yalvar güzel Allāh'a

95b

6. Gündüzlere ṣāim ol gicelere ḳāim ol[295]

Tevḥīdlere[296] dāim ol yalvar güzel Allāh'a

7. Gel imdi **Niyāzīysen** dergāha niyāz eyle

Ḥācātını ʿarż eyle[297] yalvar güzel Allāh'a

[130]

İLĀHĪ ŞERĪF

Fāʿilātün / Fāʿilātün/Fāʿlātün/Fāʿilün

1. Ḥażret-i Ḥaḳḳıŋ Ḥabībi sevgili bir dānesi

Olduġun çün oldı ʿālem ḥüsniŋ dīvānesi

2. Ẕāt-ı pākiŋdir sebeb bu ʿālemiŋ icādına

Olmasa teşrīfiŋ olmaz dü cihān kaşānesi

3. Yā Resulallāh viṣālin[298] bezmine şāyeste ḳıl

Tā göŋül olsun şarābı ʿaşḳıŋ mestānesi

96a

4. Ben mevḳif-ı ḫayretde ziyān beste-i mebhūt

---

[294] Ṣaġlıġa C. : Ṣaġlıġı D.
[295] Gündüzlere ṣāim ol gicelere ḳāim ol C. :Her giceyi ḳāim ol her gündüzi ṣāim ol D.
[296] Tevhīdlere C. : Hem ẕikrile
[297] Ḥācātını ʿarz eyle C. : Ḥācātı dırāz eyle D.
[298] n ile yazılmış ŋ ile yazılması gerekirdi.

Sen ehl-i kelām ile seba-han-ı mevāḳıf

5. Ben nefsimi derk eylemede ʿāciz ü ḳāṣır
Sen mesʿele-i vācibi ve mümkün üʿārif

6. Ben aşḳile āteş-zen-i ḫār u ḫas-i evhām
Sen ʿaḳl ile vādī-i ḫayāletde ḫāʿif

7. Ben bī-ḫaber maʿrifet-i ālem-i hestī
Sen vāḳıf-ı rāz-ı dil-ieşyā vü mekāşif

8. Daʿvāyı ḳo etme bana bürhanını tefhīm
Bī-hüccet ider ʿārif olan vaḥdet-i selīm

9. ʿĀḳil sözi maṣbūġ-ı dilindedir güherdir
Ammā dil-i ʿārifden olan özge ḫaberdir

10. Biz ʿāḳili vü ʿārif sözini itmeziz inkār
Ol ẕevḳini idrāk idene şehd sükkerdir

11. Cāhil sözini diŋlemez ʿālimde olsa
Pazār-ı ḥaḳīḳatde anuŋ sūdı żarardır

96b

[131]

EẔĀN TAMAM OLDUĠUNDA OḲUNACAḲ DUʿĀ

Allahümme Rabbe hāzihiʾd- daʾvetiʾt-tāmmehveʾs-sāletiʾl-kāimeh āti Muḥammeden el vesīlete veʾl fażilete veʾd dereceteʾr rafīah veb ʿaşhü māķamen maḥmūdeniʾllezi veʿadteh inneke lā tuḫlifüʾl mīād

97a **[132]**

DUʿĀ-YI ṬAʿĀM

Elḥamdülillāh elḥamdülillāhillezī eṭ amenā ve seķānā ve cealāna mineʾl müslimīn. Allāhümmaġfirlī veliṣāḥiṭṭāmi velakilīne veli cemīl müʾminīn. Allāhümme zid velā tüġallil biḥurmetil Fātiḥa

5. SONUÇ

Türk folklorunun en önemli malzemelerinden olan, kültür hazinemiz olarak nesilden nesle aktarılan cönkler Türk halk edebiyatının en önemli yazılı kaynakları arasında gelmektedir. Nesiller arasında köprü görevi kuran cönkler muhtevasında barındırdığı bilgiler sayesinde araştırmacıların başvurduğu önemli kaynaklardan sayılmaktadır. Çalışmamızın başında söylediğimiz gibi pek çok araştırmacı cönklerde sözlü kültür ürünlerinin yazıya geçirildiğini vurgulamıştır. Biz de bu çalışma ile içinde en seçkin malzemelerin yer aldığı cönklerin önemini ve taşıdığı değeri bir kez daha anlatmaya çalışacağız.

"Konya Karatay Yusuf Ağa Kütüphanesi Koleksiyonu'nda bulunan 42Yu 7611 Numaralı Cönk (İnceleme-Metin)" başlığını taşıyan bu çalışmada adı geçen eserin orjinali Arap alfabesi ile yazılmıştır eserin çevirisi tarafımızca yapılarak Latin harflerine aktarılmıştır. İncelenen cönkte yer alan şâirlere ait şiirler ilk olarak yayımlanmış divanlarlarla birlikte bu alanda daha önce yapılmış başka çalışmalar incelenerek farklılıklar dipnot sistemi ile gösterilmiştir.

Cöngün 1a varakında yazılan "İş bu mecmūʿayı ḳırāʾat eyleyenler dāʾimā/Fātihā iḥsān ide bī-çāre Şâdî rūhuna" beyti cöngü kaleme alan müellifin eseri yazmasındaki maksat açısından kayda değerdir. Buradan anlaşıldığı üzere müellif, eserin insanlara faydalı olması için eseri kaleme aldığını söylemekte ve cönkü okuyan her kişiden müellifi olduğunu düşündüğümüz Şâdî'nin ruhuna Fâtiha suresini okumasını beklemektedir.

Cönk 97 varaktan oluşmaktadır. Müstensihi ve mürettibi net olarak belli değidir. Ancak cöngün zahriye bölümünde "beyit" başlığı bulunmakta ve her bir beyitte "Şâdî" mahlası geçmektedir. Bu yaprak tamir gördüğü anlaşılan cönge sonradan eklenmiş olabilir, "Şâdî" cöngümüzün bir sonraki derleyicisi de olabilir. Cöngümüzün varakları arasında yer alan kayıtlardan cöngümüzün M.1815 yıllarında yazıya geçirildiği düşünülmektedir.

Çevirisi yapılarak bilim dünyasına kazandırılan bu çalışmada olmak üzere toplam 132 eser yer almaktadır. Bu eserlerden 3 tanesi mensur olarak kaleme alınmıştır. Duʿā-yı Taʿām, Ezan tamam olduğunda okunacak dua ve Salaten Tüncînâ bulunmaktadır. Manzum metinler içerisinde ise 48 şâire ait olan toplam 129 şiir yer almaktadır. Cönkte kadın şâir sadece Fıtnat Hanım'dır. Manzum bölümler gazel, kaside, ilahi, nefes, müfred, naʿt, destan, atasözü nazım şekillerinden oluşmuştur. Eserde gerek halk edebiyatına gerekse klasik edebiyata ve dini-tasavvufi edebiyata ait ürünlerin bulunması cöngü kaleme alan müellifin farklı alanlara ilgisinin olduğunun ispatıdır diyebiliriz. Cönkte yer alan manzum metinlerden 122'si aruz ölçüsü ile ile kaleme alınırken 10'u hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır.

Müeellif seçkisinde en çok Hüsnî'nin şiirlerine yer vermiştir.19.yy dönemi şâirlerinden olan Hüsni'den 39 farklı şiiri cönge almıştır. Hüsnî'nin divanında yer almayan 13 şiiri de cönkte bulunmaktadır. Bu kadar sayıda fazla bir şiirinin cönkte yer alması halk edebiyatında sözlü kültürün ne kadar önemli olduğu dikkate değerdir. Çünkü cönkler halkın ortak malı olmuştur. Müstensihler ya da mürettipler cönkleri belde ya da kuşakta taşıdıkları için sürekli yazma eğilimindedirler. Şunu da unutmamak gerekir cöngümüzde her ne kadar divan şâirlerinin şiirleri de yer alsa cönkler halk edebiyatına mâl olmuşlardır. Cönkte Yunus Emre, Nesîmi, Niyâzi, Selamî, Hayretî, Levnî, Arşî, Üftâde, Cevrî, Azbî, Cesârî, Bâkî gibi şairlerin şiirleri yer almaktadır. Derleyicinin daha önce de ifade ettiğimiz gibi 13. ile 19. yüzyıllar arasında Türk edebiyatında farklı yüzyıllarda yaşamış şairleri esere alması ve hem halk edebiyatı, hem klasik edebiyat, hem de dini tasavvufi edebiyatın temsilcilerine yer vermesi eserin önemini bir kez daha artırmıştır. Cönkte; Lisâni, Şâhidî, Seyyîdî, Vâsıf, Sabrî, Mecdî, Fethî, Remzî, Ârif, Hâlî, Ahmedî mahlaslı şairlerin yaşadığı dönemi tam olarak tespit edemedik.

Cönkler sözlü kültür ortamından yazıya geçirildiğinden ve cöngü derleyen kişinin eğitim durumuda eserin yazımına etkili olduğundan standart imlâdan farklı kullanımlar karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızın konusu olan cönkte bu durumda çok sık karşılaşmaktayız.

İncelediğimiz cönkte farklı yazı türleri bulunmaktadır. Taʿlîk, rika, harekeli nesih hat çeşitleriyle siyah ve sürh mürekkep kullanılarak kaleme alınmıştır. Farklı yazı hatlarının kullanılmasına rağmen cöngümüz gayet okunaklı ve kâğıt düzeni iyi bir şekilde muhafaza edilmiştir. Cöngün zahriye bölümünde kullanılan kâğıtla son

sayfasında kullanılan kâğıt aynı iken ara sayfalarda kullanılan kâğıtlar farklıdır. Cöngün 2b-11b varakları arası harekeli nesih kullanılarak kaleme alınmıştır. Cöngün11b numaralı varağında 5 beyitlik Arapça bir kaside yer almaktadır. 2b-11b varakları arasındaki şiirler "İlâhî-i Şerîf" başlığı altında dini-tasavvufi şiirlerdir. Bu varaklar arasında Nâhifî, Azbî, Rusûhî, Hüdâyî, Yunus, Niyâzi, İkbâli, Sezâyi, Mahvî, Vâli, Rûşenî, Nûrî, Kuloğlu ve Üftâde'ye ait şiirler bulunmaktadır. Şiirlerin sonunda "temmet" ve"tamam" ifadesi yer almaktadır. Art arda birden fazla şiiri olan şairin şiirlerinin olduğu sayfanın üzerinde velehû ya da eyzan kelimeleri kırmızı mürekkeple not edilmiştir. Bu durum birkaç varak devam eden bir şiirde de görülmektedir. Cöngümüzün son 10 varağında derkenâra yazılmış beyitler vardır. Cöngümüzde bazı beyitler ve şiirler mükerrer olarak yazılmıştır. Vâsıf Efendi'ye ait 24b-25b varakları ile Sabrî'ye ait olan 28b-29a varakları arası şiirler "eyzan" başlığı ile verilmiştir. Cönk, atasözleri bakımından da zenginlik içermektedir. Levnî'nin şiiri buna örnek gösterilebilir. Cönk genel itibariyle beyit nazım birimi kullanılarak kaleme alınmıştır. Yine Levnî'nin dörtlük nazım biçimiyle ve 11'li hece ölçüsü ile kaleme aldığı şiirleri bunun aksine örnek olabilir. Halk şiirine ait türlerin dörtlük olarak yazılması gerekirken bazı şiirlerin beyitle yazıldığı görülmüştür. Divan şiirine ait bendlerle kurulması gereken şiirler beyit esası ile kaleme alınmıştır. Cöngümüzün neredeyse tamamında şiir türü veya şair belirtildiği zaman başlık kullanılırken 17b-18anumaralı varakta yer alan Yunus'a, 19b varağında yer alan Hüdâi'ye, 20b varağında yer alan Seyyîdî'ye, 37b varağında yer alan Azbî'ye ait şiirler başlık kullanılmadan yazılmıştır. Cönkte mahlas geleneğine ait izler karşımıza çıkarken Hüsnî'nin şiirlerinde mahlas kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Cöngümüzdedini-tasavvufi metinler ağırlık kazanmaktadır. İlahi aşk, peygamber sevgisi, on iki imam övgüsü, ehl-i beyt sevgisini anlatan şiirler yer almaktadır. Bunun yanında; Hâlî (4), Yahyâ (2), Necâtî (1), Nev'î (1), Lisânî (1)'ye ait şiirlerde sevgili temaları işlenmiştir. Bununla birlikte hikemi unsurlara ve öğüt vermeye ait ögeleri de 37b numaralı varakta yer alan Azbî'ye ait şiirde görebilmekteyiz. Halk edebiyatı açısından nasihatnâme türü içinde değerlendirilmektedir. Çeşitli tasavvuf ve tarikat öğretilerini içeren nutuk türü şiirler de Hüsnî'ye ait 63a- 63b numaralı varaklarda yer almaktadır. Sâkinâme türüne ait örnek şiir ise 27a numaralı varakta yer alan Ârif mahlaslı şiirde görülmektedir. Zülfikarnâme türünde yazılan eseri, 79b varağında yer alan Zülfikârnâme-i Rûhî başlıklı şiirde görmekteyiz. Tarikat ehli şairler de cönkümüzde yer almaktadır. Arşî ve Ârif mahlası ile şiir yazan iki şair Alevî-Bektâşi

ve Hurûfilik esasıyla şiirlerini kaleme alımıştır. Tür olarak incelediğimiz zaman cöngümüzde zengin bir içerik karşımıza çıkmaktadır. Muhammes, tercî-bend, kalenderî, divâni, nefes, kıt'a şeklinde şiirler yazılmıştır. Başlık koymada da farklılıklar karşımızaçıkmaktadır. Hüsnî'ye ait şiirler gazel nazım şekli ile yazılmışken Nefes-i Hüsnî şeklinde başlıklandırılmıştır. Aynı şekilde Hatâyi'ye ait tercî-bend ise Güfte-i Hatâyî şeklinde başlıklandırılmıştır.

Tüm bu incelemeler doğrultusunda ele alınan bu cönk, daha önce yapılan çalışmalar ve bundan sonra gün yüzüne çıkarılacak cönkler bizler için çok önemli birer kültür hazinesidir. Kütüphalerde keşfedilmeyi bekleyen nice cönk bulunmaktadır. Temennimiz en kısa sürede bu eserlerin edebiyat dünyasına kazandırılmasıdır.

KAYNAKÇA

Açа, Mehmet. (2015). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı.* (ed. M. Öcal Oğuz). Grafiker Yayınları.

Afyoncu, Erhan. (2010). *Şemsî Ahmet Paşa*. DİA. İstanbul. c.38, s.527-529.

Ak, Coşkun. (2008). "Rûhi-yîBağdâdî", *TDVİA*, C.35. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Akkaya, Mehmet. (1992). *Şemsi Paşa Divanı*. (Yayın No.20442). [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Akkaya, Serpil. (2001). *Selami Divânı'nın Transkripsiyonlu Metni*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.

Akkuş, Yasemin. (2010). *BenderliCesârî'ninDîvânı ve Dîvançesi (İnceleme-Tenkidli Metin),* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Aksoyak, İ. Hakkı. (2016). "Cönk İmlası" *Milli Folklor*.S.111.

Akün, Ö. Faruk. (1996). Fıtnat Hanım, *TDVİA*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Albayrak, Nurettin (1998). "Himmet Efendi", *TDVİA*.C.18.Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Alptekin, Ali Berat. (1987). Fırat Havzası ve Doğu Anadolu'da Yazılmış Cönkler. *Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu*. Fırat Üniversitesi Yayınları.

Altınışık, Muhammed Emin. (2019). *Türk Halk Bilimi Araştırmalarında Cönkler (Biçim ve İçerik).* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Altuntop, Nurten. (2015). *Dede Ömer Rûşenî'nin Divanı'nda Tasavvuf*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hitit Üniversitesi.

Anıl, Adile Yılmaz. (2010). Şâh İsmaîl. *TDVİA*. Cilt:38, s.256. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Argin, Şeyma. (2021). *Ankara Milli Kütüphanede Bulunan 06 Mil Yz 16 Numaralı Cönk İnceleme-Metin.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi

Artun, Erman. (2014). *Ansiklopedik Halk Bilimi / Halk Edebiyatı Sözlüğü Terimler-Motifler-Kavramlar*. Karahan Kitabevi.

Aşkar, Mustafa. (2011). *Niyâzî-i Mısrî-Hayatı-Eserleri-Görüşleri*. İnsan Yayınları.

Atalay, Besim. (1985). *Divanü Lügat-it Türk Tercümesi*. TTK Basımevi.

Ateş, Gıyasettin (2015). *Süleyman Nahîfî'ninZuhrü'lÂhire Adlı Eseri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Ayan, Hüseyin. (1981). *CEVRÎ Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*. Atatürk Üniversitesi Basımevi

Aydoğmuş, Salim. (2021). *Atatürk Kitaplığı Bel _ Yz_ K_ 0048 Numaralı Cönk Üzerine İnceleme*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.

Baki, Yasemin. (2011). *Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde Halk Edebiyatı ve Halk Kültürü*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Rize Üniversitesi.

Beki, Kamil. (1997). *İbrahim Râkım Efendi, Vâkiat-ı Niyâzî-i Mısrî (İnceleme-Metin)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.

Bilgin, Azmi. (2007). Nesîmî. *TDVİA*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Bozkurt, Semra (2019). *Necâti Bey Divanı'ndaki Soyut Kavramlar* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Can, Şefik. (2003). *Mevlânâ Hayatı-Şahsiyeti-Fikirleri*. Ötüken Neşriyat

Canavar Tuzcu, M. Sümeyra. (2020). *Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3845 ve Yazma Bağışlar 2617 Numaralı Şiir Mecmuʿaları (İnceleme Metin ve Mestap'a Göre Tasnifi,* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Canım, Rıdvan (2000), Latifi Tezkiretü-Şu'ara ve Tabsıratü'n-Tabsıratü'n-Nuzama (İnceleme – Metin). Ankara: Ankara: AKM Tatıncılık.

Ceyhan, S. (2010). "Şems-i Tebrizî", *TDVİA*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Ceylan, Ömür. (2000). *Tasavvuf Şiir Şerhleri.* Kitabevi Yayınları.

Coşkun, Ali Osman. (2001). *Abdulahad Nûrî Dîvânı*. MEB

Cunbur, Müjgan, Kaya, Dursun, Ünver, Niyazi. (2002). *Milli Kütüphane Yazmalar Kataloğu, 7.cilt* (cönkler). T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Cunbur, Müjgan. (1974). Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri. *I. Uluslararası Türk Folkloru Semineri Bildirileri.*

Çavuşoğlu, Mehmet. (1991). Bâkî. *TDVİA*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Çaylıoğlu, Abdullah. (1994). *Niyâzî-i Mısrî Hazretleri'nin Gazellerine Yapılan Şerhler.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Çeçen, Halil. (1996). *Fıtnat Hanım Hayatı, Sanatı ve Divanı İnceleme Metin.* [YayımlanmışYüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.

Dadaş, Cevdet. (1995). *Bâkî Fezîlüʾl-Cihad*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Trakya Üniversitesi.

Derda, İlhan. (2020). *Üftâde Divanı (İnceleme-Metin). [*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.

Dilçin, Cem. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları

Diriöz, Meserret. (1977). "Nevʾi Efendi" *Türkoloji Dergisi*. C.VII. Ankara Üniversitesi Basımevi.

Duran, Hamiye. (2016). "Dana Dili Terimi ve Cönk Araştırmacılarının Karşılaştığı Bazı Problemler". *Milli Folklor,* S.111.

Durdu, Anıl. (2021). *Hatâyî Dîvânı'nda İnançla ilgili Unsurlar*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.

Duymaz, Ali. (2016). *Sözün Yazılaşması Yazının Sözleşmesi*: *Cönkler*. Milli Folklor S.111.

Eflâki Ahmed. (1986). *Âriflerin Menkıbeleri-Mevlânâ ve Etrafındakiler*. (Çev. Tahsin Yazıcı). Remzi Kitabevi.

Elçin, Şükrü. (1959). Cönkler ve Mecmualar Üzerine. *Türk Yurdu*. C.1, s.8.

Elçin, Şükrü. (2004). *Halk Edebiyatına Giriş*. Akçağ Yayınları

Erdoğan, Kenan. (2008). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları.

Eren, N.Y. (2019). *YûnusDîvân'ında Dervişlik*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.

Ergun, Sadettin Nüzhet. (1935). *Baki Hayatı ve Şiirleri*. Cilt I. Suhulet Kitap Yurdu.

Ergun, Sadettin Nüzhet. (1956). *Hatâyî Divânı Şah İsmail Safevî Edebi Hayatı ve Nefesleri*. İstanbul Maarif Kütüphanesi.

Erol, Mehmet. (2002). *Azbî Baba Divanı (İnceleme-Metin).* (Yayın No.122267). [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.

Eyüboğlu, İsmet Zeki. (1991). *Alevi-Bektaşî Edebiyatı*. Dergâh Yayınları.

Gıynaş, Kamil Ali (2014). *Pervâne Bey Mecmuası*. C.2. Akademik Kitaplar Yayınları.

Gökyay, Orhan Şaik. (1984). "Cönkler Üzeine",Folklor ve Etnografya Araştırmaları İstanbul,1984.

Gökyay, Orhan Şaik. (1993*). "Cönk", TDVİA, C.8.*Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Gökyay, Orhan Şaik. (2019). *Eski, Yeni ve Ötesi (Bütün Eserleri Seçme Makaleler-2).* Yeditepe Yayınevi

Gölpınarlı Abdulbâki. (1954). *Divan Şiiri XV.-XVI.Yüzyıllar*. Varlık Yayınları.

Gölpınarlı, Abdülbaki. (2020). *Menâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektâş-ı Veli-Vilayetname*. İnkilap Yayınevi

İsen, Mustafa, Bilkan, Ali Fuat, Durmuş, Tuba Işınsu (2012). *Sultanların Şiirleri Şiirlerin Sultanları.*Kapı Yayınları

Kabaklı, Ahmet. (2006). *Âşık Edebiyatı.* Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Kahraman, Bahattin. (1989). *Arşî Divan'ının Tenkidli Metni I.-II.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Kahraman, Bahattin. (2023). *HurûfîŞâirArşîDîvânı İnceleme-Metin*. Palet Yayınları

Kahveci, Vehbi. (2015).*AbdulahadNûrî'nin Kastamonu'daki Yayın Çalışmaları: 1921-1923*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi.

Kara, Mustafa. (2006). *Niyâzî-i Mısrî*.Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Kavruk, Hasan. (2001). *Şeyhülislam Yahya Divânı*. MEB Yayınları.

Kavruk, Hasan. (2004). *Malatyalı Niyazî-i Mısrî Hayatı-Sanatı-Eserleri ve Türkçe Şiirleri.* Malatya Belediyesi Kültür Yayınları.

Kaya, Bayram Ali. (2006). Necâtî Bey. *TDVİA*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Kaya, Bayram Ali. (2013). *Yayha Efendi*, TDVİA. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Kaya, Doğan (2018). "Cönklerin Önemi ve Cönklerle İlgili Yapılması Gerekenler" *Bilimin İzinde Prof. Dr. Pakize Aytaç Armağanı*. Ed.Reyhan Gökben Saluk,Ankara:Berikan Yayınları,s.269-274

Kaya, Doğan. (2011). "Cönklerden Köy Işığına". *Alevilik Araştırmaları Dergisi*.

Kayalık Duygu Şahin.(2015). *18.yy'a Ait Dini Muhtevalı Bir Cönk*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi

Kayya, Serpil. (2001). *SelâmîDîvânının Transkripsiyonlu Metni*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.

Kılıç, Filiz. (2010). *Meşâʿirüʾş-Şuʿarâ-İnceleme-Metin*. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.

Kızılcık, Abdullah. (2020). "BolevîÎsâ Efendi". *TDVİA*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Koncu, Hanife. (1998). *Vâlî Divânı,* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Konur, Himmet. (2009). Sezâî-yi Gülşenî. *TDVİA*. C.37. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Koz, Sabri. (1977). "Cönk" *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. Dergâh Yayınları.

Köksal, M.F. (2011). *Mevlidnâme*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Köksal, M.F. (2016). Cönklerde Divan Şiiri-Divan Şiirinde Cönkler. *Milli Folklor.*

Köksal, M.F. (2017). Divan Şiiri-Cönk İlişkisi ve "Cönk" Redifli Gazeller. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi.*

Köseoğlu, Sinan. (1997). *Zekâyî Dîvânı*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Kurnaz, Cemal. (2019). *Eski Türk Edebiyatı*. Gazi Kitabevi.

Kutluk, İbrahim (1989). *Kınalı'zade Hasan Çelebi,Tezkire's- Şurara,* C:2 Ankara: TTK Yay.

Macit, Muhsin. (2017). *Hatâyî Dîvânı (İnceleme - Tenkitli Metin-Tıpkıbasım).* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Maraşlıoğlu, Ericek Şerife. (2019). *Şemsi Tebrizi'ninMakâlat'ı Bağlamında Din Eğitimi.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.

Mazıoğu, Hasibe. (2004). "Nevʾi Efendi'nin Hayatı ve Kişiliği", *Journal of Turkish Studies.*

Musluoğlu, Ferhat. (2022). *HayretîDîvânı.Tenkitli Metin-Dil içi Çeviri.* Paradigma Akademi.

Oker, Nisa. (2023). *Necâti Bey Divanı'nın Söz Varlığı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.

Onan, Necmettin Halil. (1950). *Namık Kemal'in Talim-i Edebiyat Üzerine Bir Risalesi.* Milli Eğitim Basımevi.

Onay, A.T. (1996). *Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nevʾi.* (Haz.Cemal Kurnaz). Akçağ Yayınları.

Önder, M. (1996). Mevlâna ile Şems'in Konya'da Buluştukları Yer. *8. Milli Mevlâna Kongresi.*

Öngören, Reşat. (2003). *Osmanlılarda Tasavvuf-Anadolu'da Sûfîler-Devlet ve Ulema (XVI.Yüzyıl).* İz Yayınları.

Özköse, K. (2007). Mevlâna'nın Hakikat arayışında Şems Kılavuzlığu. *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi.*

Özmen, İsmail. (1995). *Alevi-BektaşiŞiirleriAntolojisi (İnançları, Yaşamı, Felsefesi, Kültürü ve Edebiyatı).*Saypa Yayınları.

Özmen, İsmail. (1998). *Alevi-Bektaşi Şiirleri Antolojisi I-V*. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Öztelli, Cahit. (1966). *Ressam Levnî Üzerine Yeni Bilgiler*. Türk Dili.

Öztelli, Cahit. (1974). *Üç Kahraman şair, Köroğlu-Dadaloğu-Kuloğlu*.Milliyet Yayınları.

Pektaş, Muhittin. (1998). *Sezâyî (Câbi Hasan Dede) Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divan'ının Tenkidli Metni*. [Yayımlanmamış YüksekLisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Sakaoğlu, Saim. (1986). "Cönklerin Kültür Tarihimizdeki Yeri", *Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu.* Elazığ.

Sakaoğlu, Saim. (1987). "Cönklerin Kültür Tarihimizdeki Yeri", *Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu.* [Bildiri Sunumu].

Sakaoğlu, Saim. (2014). *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*. Kömen Yayınları.

Sâlim Efendi. (2005). *Tezkiretü'ş-Şuʿara Salim Efendi (haz. Adnan İnce).* Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi

Sefercioğlu, M. Nejat. (2007). Nevʾi. *TDVİA*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Sefercioğu, M. Nejat. (2001). *Nev'i Efendi Divanı'nın Tahlili.* Akçağ Yayınları.

Sevim, Kübra. (2018). *Mevlâna'nın Mesnevî'sinde Akıl ve Gönül Düalizmi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Beykent Üniversitesi.

Seyhan, Ertuğrul. (2007). *Tasavvuf Edebiyatında Mevlânâ ve Mevlevî*. Sır Yayıncılık

Sona, İbrahim. (2016). *Yazılı Kaynaklarda Kültürel Hafıza Cönkler*.Milli Folklor.

Süer, Fatih Ramazan. (2015). *Şemsettin Sivâsî Divânı*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi.

Süleyman Nahîfi (2005). *Mesnevî-i Şerîf. (Sadeleştiren: Âmil Çelebioğlu).* Timaş Yayınları.

Şahin, Gizem. (2023). *Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 5902 Numarada Kayıtlı Cönk (İnceleme-Metin).* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi

Şehnaz, Yalçın. (2003). Levnî. *TDVİA,* C.27. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Şemseddin, Mehmed. (1997). *Yâdigâr-ı Şemsî.* Uludağ Yayınları.

Şemsi Tebrizî. (2016). *Makâlat*. (Çev. M.N. Gençosman). Ataç Yayınları.

Tahir, Bursalı Mehmed. (1333). *Osmanlı Müellifleri*.Matbaa-i Âmire.

Tanıdır, Gülcan. (2002). *Divan-ı Vuslatî İnceleme-TenkitliMetin* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kahraman Maraş Sütçü İmamÜniversitesi.

Tanman, Baha. (2009). "Selâmi Efendi Tekkesi", *TDVİA*. C.36. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Tatçı, Mustafa & Yıldız, Musa. (2005). *Dîvân-ı İlâhiyat*. Üsküdar Belediyesi.

Tatçı, Mustafa. (1991). *Yunus Emre Dîvanı Risâletü'n-Nushiyye Tenkitli Metin.*KBY

Tatçı, Mustafa. (2013). *Yunus Emre*, TDVİA. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Tavukçu, Orhan Kemal. (2000). *Dede Ömer Rûşenî, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni.* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Telek, Serap. (2010). *Malkaralı Nev'i Yahya'nın "Keşfü'l-HicâbMinVechi'l-Kitab" Adlı Eserinin Metin ve İncelemesi 1a-219b Yapraklar Arası*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Tergip, Ayhan. (2010). *Bâkî'ninMeâlimü'l-Yakîn Adlı Eseri Üzerinde Dil İncelemesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Toysal, Çağrı Tuğrul. (2009). *Üftâde Divânı (Transkripsiyonlu Metin-Dil İncelemesi-Dizin).* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi.

Tulum, Mertol & Tanyeri, Ali. (1977). *Nev'i Divan Tenkidli Basım*. Edebiyat Fakültesi. İstanbul

Türer, Osman. (2011). *Osmanlılarda Tasavvufi Hayat-Halvetilik Örneği-Mehmed Nazmi Efendî'nin Hediyyetü'lİhvan'ı.*İnsan Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe Sözlük.* Türk Dil Kurumu Yayınları

Türklük Bilgisi Araştırmaları- Günay Kut; Kaf Dağının Ötesine Varmak III. 28/1.

Uçar, Yaprak. (2011). *Hüsnî'nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Harran Üniversitesi.

Uluçam, Müjdat. (1999). *Şemsî Ahmet Paşa*.Yapı Kredi Yayınları.

Uzun, Mustafa. (1994). Dede Ömer Rûşenî. *TDVİA* C.9.Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Uzun, Mustafa. (2006). "Nahîfî". *DİA*. İstanbul.c.32. s.297-299.

Ülgen, Muhammed. (2013). *Niyâzî-i MısrîDîvânı'nda Tasavvufî Istılahlâr.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.

Ülkütaşır, M.Ş. (1967). *Halk Edebiyatı Araştırmalarında Cönklerin Değeri*.Türk Kültürü.

Yavuz, Orhan. (1988). '' Türk Edebiyatında Cönkler, Husûsiyetleri ve Dili''*Türk Dünyası Araştırmaları*,s.54,117-131.

Yeniterzi, Emine. (1997). *"Mevlânâ Celâleddîn Rûmî".* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Yeniterzi, Emine. (2006,14 Aralık). *Klasik Türk Edebiyatı Ahlâkî Mesnevilerinde Mevlânâ'dan İzler.* [Bildiri Sunumu]. Selçuk Üniversitesi.

Yetik, Erhan. (1991). "ANKARAVÎ, İsmail Rusûhî". *TDVİA,* C.3. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Yıldırım, Ali. (2006). *Divan Edebiyatında Mahlas ve Mahlas-nâmeler*. Akçağ Yayınları.

Yıldız, Abdürrahim. (2019). *Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal'ın Şahsi Kütüphanesinde Bulunan 55 Numaralı Bir Cönk Üzerine İnceleme*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

Yılmaz, Ali, Akkuş, M. (2010). *Hüseyin Vassaf. Sefîne-i Evliyâ*. C.2. Kitabevi Yayınları

Yılmaz, Hasan Kamil. (1980). *Azîz Mahmûd Hüdâyi ve Celvetiye Tarikati*. Erkam Yayınları.

Yılmaz, Ozan. (2015). *Necati Bey Divanı*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını.

EKLER

EK 1:ORJİNAL METİN




YUSUFAĞA KİTAPLIĞI
Kitap No. 7611
Tasnif No.







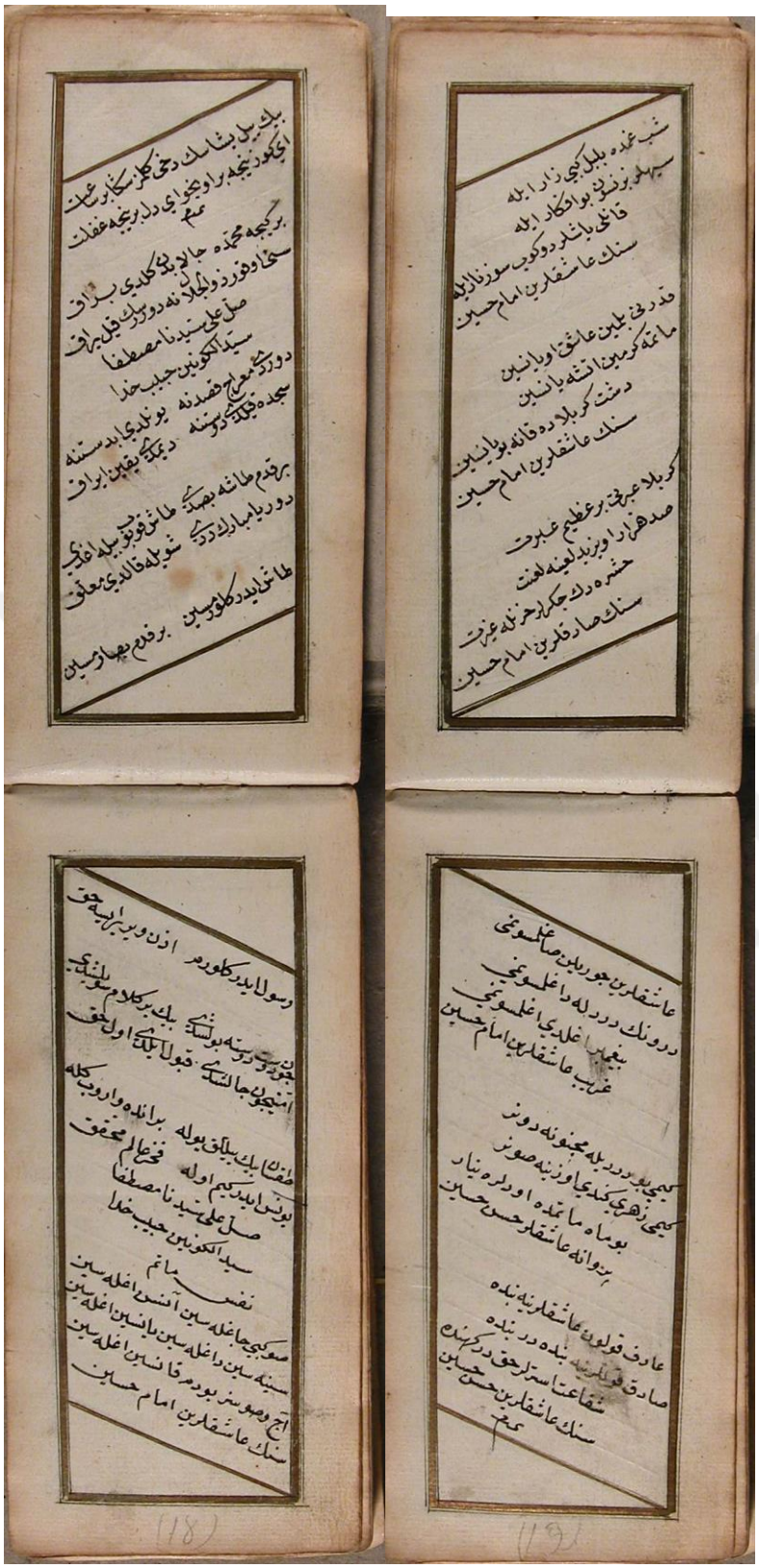












شب غده بلبل کبی زار ایله
سیاه بوزنی بوادکار ایله
قاتی باشلو دوکوب سوزنار ایله
سنك عاشقلرین امام حسین

قد رخ یلین عاشق اویانسین
ماتمه کرمین اتشه یانسین
دشت کربلاده قانله بوانسین
سنك عاشقلرین امام حسین

کربلا عبرتی برعظیم عبرت
صدهزار اوبزیدلعینه لعنت
حشره دك چکرلر حزنله غیرت
سنك صادقلرین امام حسین

عاشقلرین جوریلین صاغلسونی
درونك دردله داغلسونی
یغمیلی غلدی اغلسونی
غریب عاشقلرین امام حسین

کیمی یدردیله محزونه دونر
کیمی زهری کندی جاوزینه صونر
بوماه ماتمده اودره نیار
پروانه عاشقلر حسن حسین

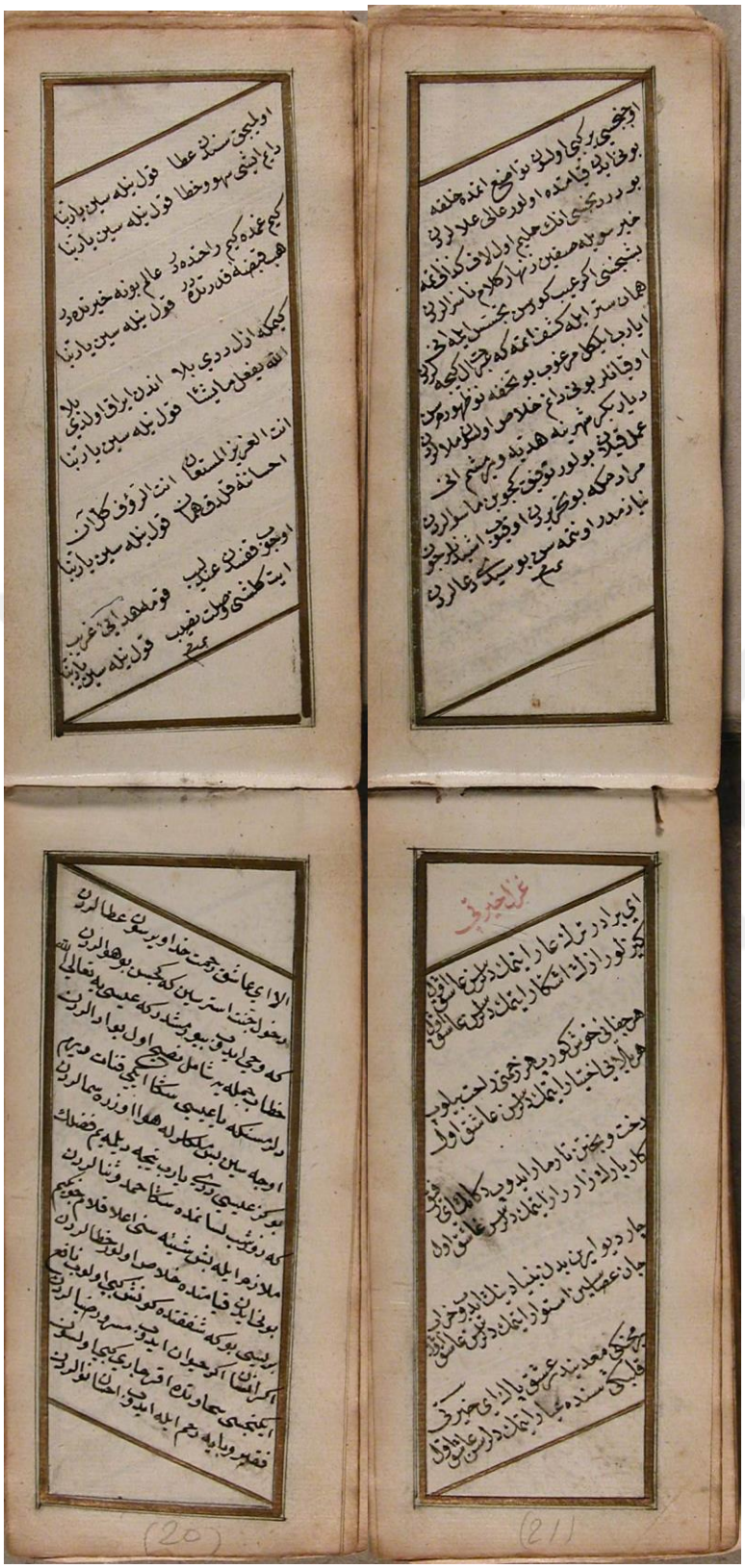
عارف قولونه عاشقلرینه بنده
صادق قولرینه بنده درینده
شفاعتاسترلر حق درکهنده
سنك عاشقلرین حسن حسین
عمم

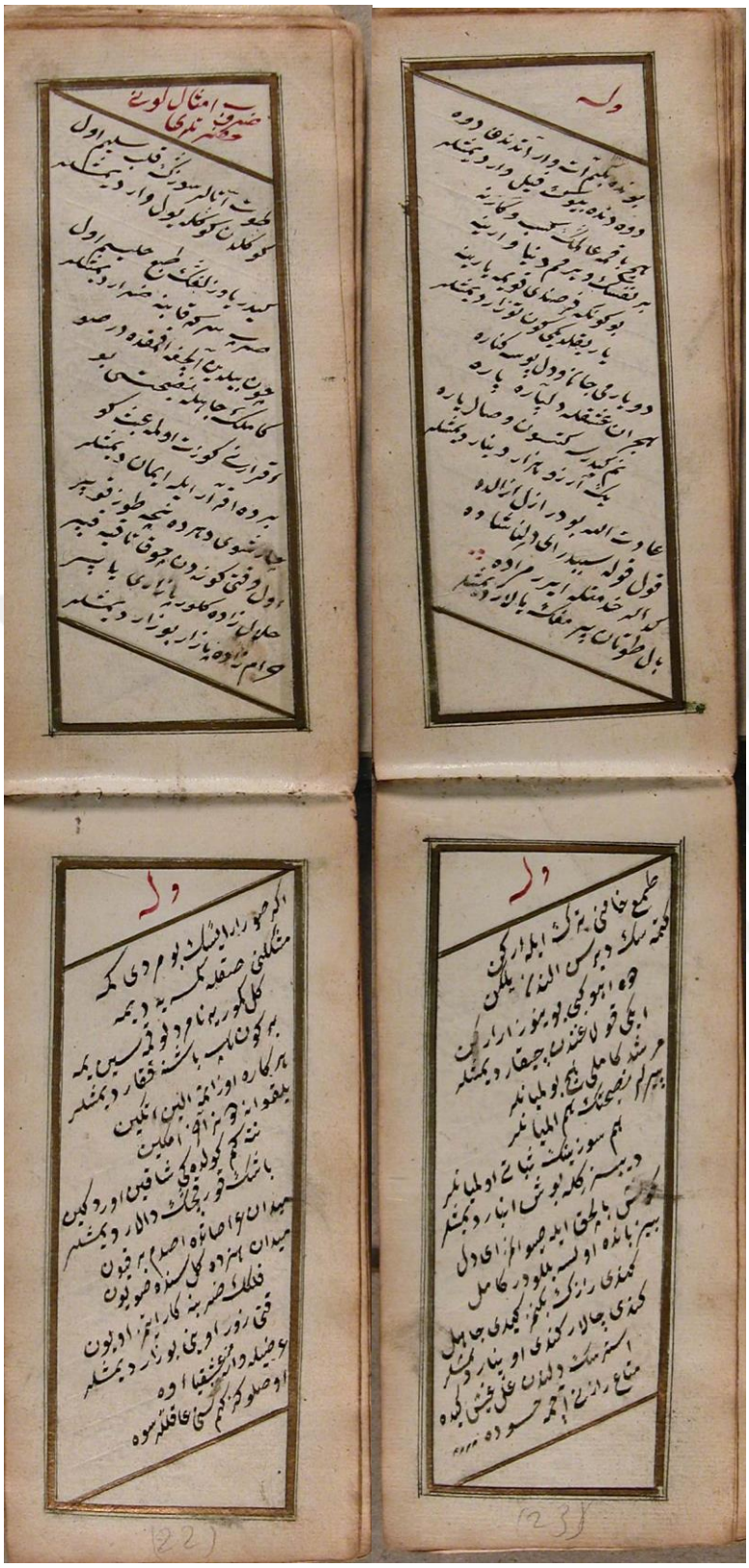
بلبل یلیاسك دخی کلزکنارسك
اکلهدرنجه راویخوای دلربخه غفلت
عمم

برگیجه محمده جالوبدی کلدی براق
سخاوقوزولجلاله دورك قیل براق
صل علی سیدنا مصطفا
سید الکونین حبیب خدا
دورك معراجه قصدنه یونلدی جابدستنه
سجده یکدك دوستنه دیدکده یتیرابراق

برقدم طاشه بصدی طاش ویریله اغدی
دوریامبارك دردی شویله قالدی معلق
طاش ایدردکلورسین برقدم بصارسین

رسولا بدرکلورم اذن ویرایه حق
جوروجورینه بولسك بك برکلام سویلیك
امتیکون جانلسك قبولا بلك اولیغه
طاقیلك بیلیاقی بولله برانده وارویکله
یونس ایدیکیم اوله فخرعالم محقق
صل علی سیدنا مصطفا
سید الکونین حبیب خدا
نفسم ماتم
صوبکی جاغله سین آنسون اغله سین
سینه سین داغله سین یانسین اغله سین
آج وصوسز بوده قانسین اغله سین
سنك عاشقلرین امام حسین









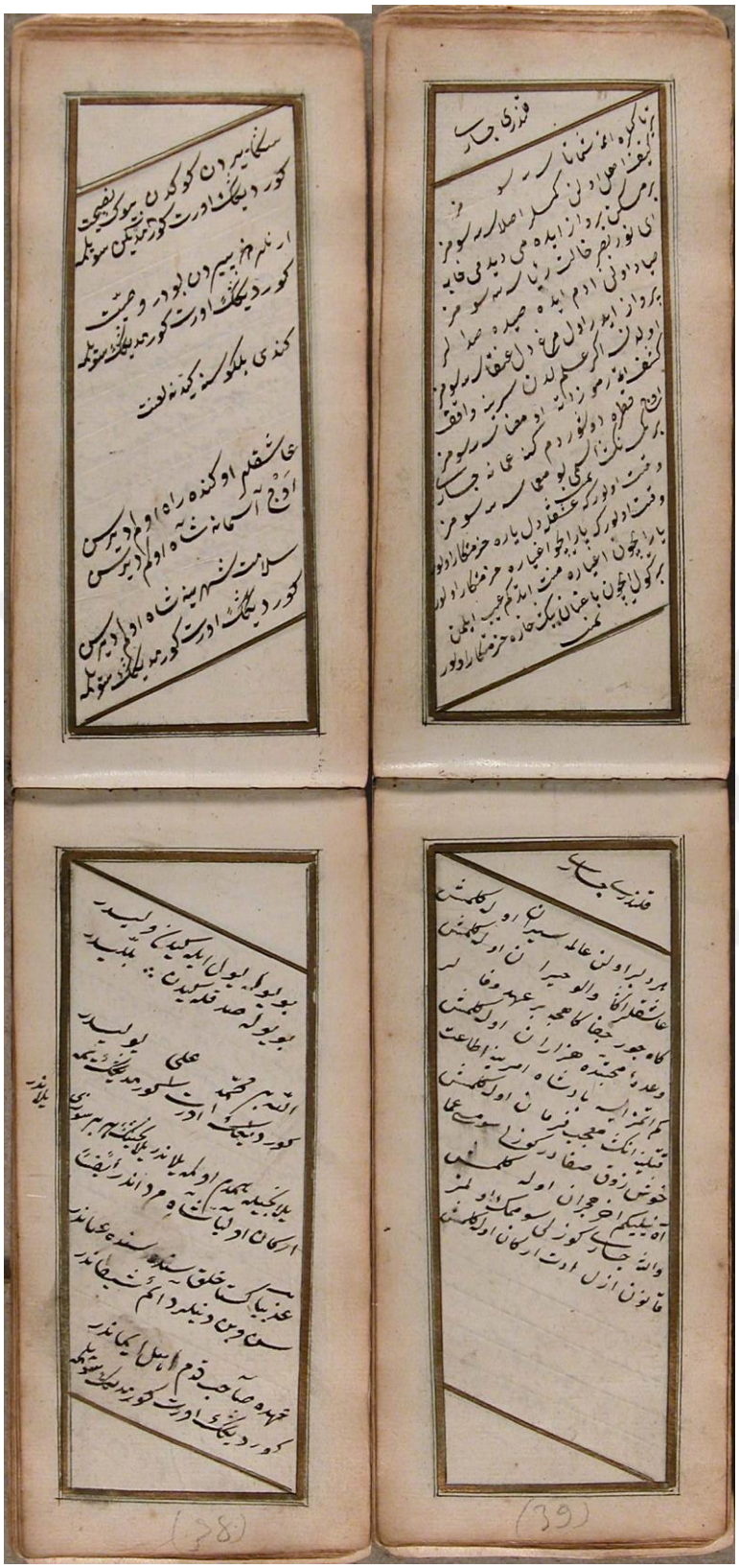
























نفس حسنی

ای دلا جانه صفا روحه غذا ایماندر
نائل مغفرت اولماغه صلا ایماندر

صد قله طاعت ایدوب آل الحق فرمانک
ترک طاعتدن اولور صانمه وفا ایماندر

معصیت دفترینی آچمه کناقیل خیری
دم آخرده یولام دیرسن عطا ایماندر

عملن ایتمه شرور ایله صفین سن خذلان
دائما ایله عدالتله راد آیماندر

ترک ایدوب فکر فساد آی اولانی قلب سلیم
انده باب هدایتده کشا ایماندر

ولسه

ومنه

قومه انصاف قواضعله کلامی الدن
رقت قلبله خوش روی حیا آیماندر

حسنا ایله شهادت ایله کبا یمان
ظلمت قلبه وبرن حوب جلا ایماندر

نفس حسنی

ای دلا ناطقه دراهل دلک عنوانی
فرق اولورانک ایله هرکشنک عرفانی

چونکه آدمده کمال اولدی سانه التنده
بنک بدرجه سنک اندره اولور میزانی

شرفی پریوزنک چونکه بنی آدمدر
آدمه آنی شرف ویردی مروت کانی

ولسه

نفس حسنی

نظری پاک ایله هرکم کوریکدی حوب صفات
یازیلور دفتر اعمالنه یوزینک حسنات

انتظار ایلیه شهوت ایله اول درحال
سیلنور نسخه دلدن یخ خیر وعلامات

ای دلا اتمه کوزن نوریني بیهوده سبا
فائده ایلمز اول فسق فجور وحرکات

عاقل ایسک همه عارف یوزینه باق کورسن
یخ پیشان کواندره یازلشی سکنات

حسنا عین حقیقت ایله ناظر اولکم
نوح اجمال کوکله بولسن چوق درجات

ومنه

خذ قید جهان الفتن حذر
کم زیرا صوتکده کورسن کدر

وفا سنمی کوردی سلفدن کیمسه
قدری مال وملکی آنکیچه غدر

کاصانه اصمرلدی عمر بنی
یکمه کندو یکچون قزاندی ظفر

ریش طاعته ثابت ایله قدم
چالش جام موته قتاسن شکر

عجب حسنا سن کورلسن نیچون
جهان اخلقی مسکنی ای پدر





نفس حسنی

مقام حضرت مولا کو کلدر
خیام جنت الاعلا کو کلدر
سرای زات رحمانی راز کلدن
قباب عرش استعلا کو کلدر
ایشور وحی حق جبریله اندن
مقدس سدره بالا کو کلدر
صلاة اهل توحیدک قبله گاهی
مکان سجده آوا کو کلدر
انک پروانه سیدر جمله عشاق
سراج نور اسرا کو کلدر
همه اولدر منبع علم لدنی
مروی جمله اصلا کو کلدر
خدادن غیری مقصد ماسوایی
طلبکار اولمیان اصلا کو کلدر

ولـه

ومنه

دوشنلر داغ عشقه آره سنلر
همان مجنون لره لیلا کو کلدر
ایرنلر حسینا توحید ذاته
قودی لای دیدی الا کو کلدر

نفس حسنی

مرغ جانک آشیانیدر کو کل
دو جهانک باغبانیدر کو کل
جمله عاشقلرانک مشتاقیدر
بلبلانک گلستانیدر کو کل
انده در مفتاح باب کبریا
رهنمای عاشقانیدر کو کل
اولدرر آیینه عالم نما
عارفانک جلوه گاهیدر کو کل

ولـه

نفس حسنی

عاشقانک شهریاریدر کو کل
مسکن و دار و دیاریدر کو کل
ایکی عالم مظهریدر شهریست
قبله بینک بریویاریدر کو کل
عرش رحمان زیدیلر چون السنه
زات مولانک قهواریدر کو کل
انده نقش اولش دو عالم صورتی
جمله بیکلر مداریدر کو کل
نیچه بلبللر اوکا زار ایتمون
برا جلشمز کلوزاریدر کو کل
اون سکز بیک عالمی هولان ایدن
طائر قدسک قراریدر کو کل

حسینا

علم حکمت معدنیدر کو کل
ملجاء الهام باریدر کو کل

نفس حسنی

ایچلر جام عشق یار اندن
ایچری غیری دم اغیار اندن
اولان گلشن عشقک عندلیبی
قچار می خار ایچون گلزار اندن
وصال یاری آرزو ایلینلر
بنار پروانه کبی نار اندن
تحمل ایلین جور و جفا یارین
شکایت ایلمز مکار اندن

انا الحق سرینه حسنی ایرنلر
ویررجانی قاچمز دار اندن

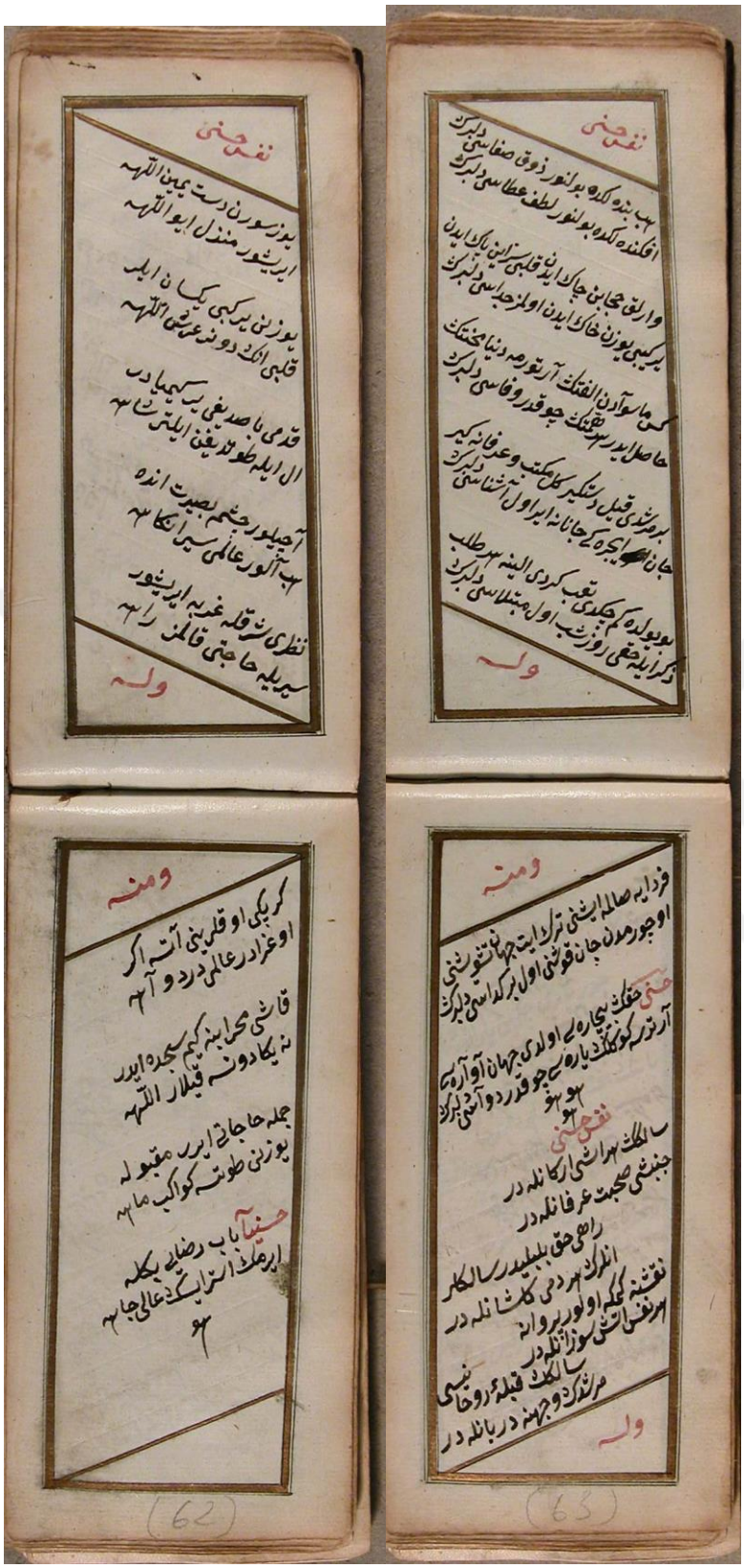
(54)

(55)





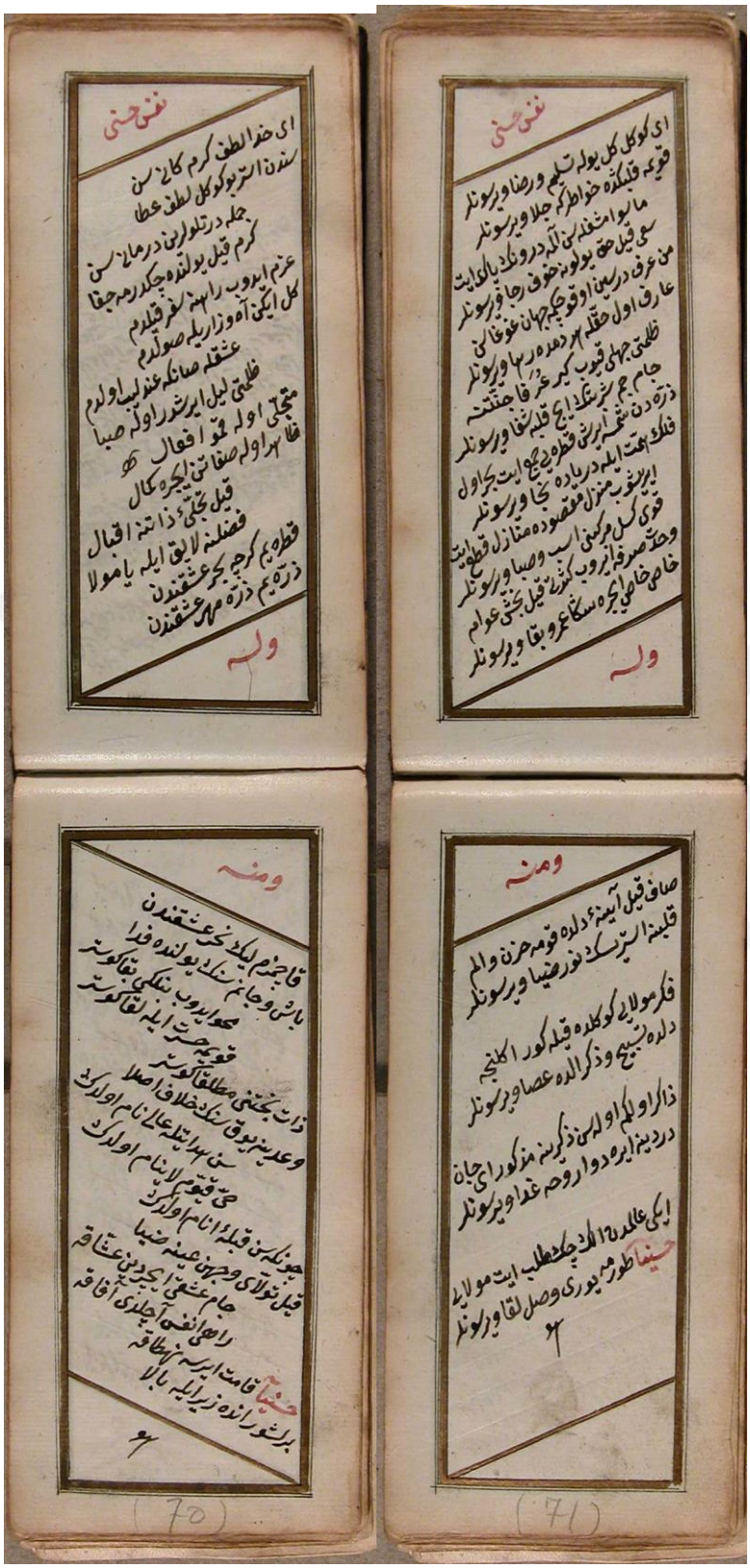












نقش حسنی

ای کوکل کل بولدی تسلیم و رضا ویرسونلر
قویه قلبکده خواطرکم جلا ویرسونلر
ما یوا مشغله سن آلمه درونکده یالوایت
سنی قیل حقه بولونه خوف رجا ویرسونلر
من عرف در سینه اوقو چکمه جهان خوفانی
عارف اول حقله هر دمده رجا ویرسونلر
ظلمتی جهلی قیوب کیر عرفا جهتنه
جام جم کر سنکا ایچ قلبکه شفا ویرسونلر
ذره دن شمسه ایرش قطره دن بحر ایت بکا اول
فلکه همت ایله دریاده نجا ویرسونلر
ایرشوب منزل مقصوده متازل قطع ایت
قوی کل مرکبنی اسب وصبا ویرسونلر
وحدت صرفه ایروب کثرتی قیل بخشی عوام
خاصی خاصی ایچره سکا عرو بقا ویرسونلر

ولہ

ومنہ

صاف قیل آینهٔ دلده قومه حزن والم
قلبنه اسیر سکه نور رضا ویرسونلر
فکر مولایه کوکلده قیلکور الکلیچه
دلده تسبیح وذکر الده عصا ویرسونلر
ذاکر اولکم اولسن ذکرینه مذکور ای جان
دردینه ایره دوا روحه غذا ویرسونلر
ایکی عالمده ایرمک چکه طالب ایت مولایه
حسینا طورمه یوری وصل لقا ویرسونلر

ع

(71)

نقش حسنی

ای خدا لطف کرم کایله سن
کندن ایتریو کوکل لطف عطا
جمله درتلو ایله درمان ایله سن
کرم قیل بولنده چکدیکم جفا
عزم ایدوب راهینه سفر قیلدم
کل ایکی آه و زاریله صولدم
عشقله صانکه خندیب اولدم
ظلمتی لیل ایرشدی اولدم صبا
متجلی اولم تو افعال ده
ظاهر اولم صفاتی ایچره کمال
قیل تجلی ذاتنه اقبال
فضلنه لایق ایله یا مولا
قطره یم کرچه بحر عشقندن
ذره یم ذره مهر عشقندن

ولہ

ومنہ

قاچمزم ایلدکز عشقندن
باش وجانم سنکا یولنده فدا
محو ایدوب ننکی نفاکوسنه
قویه حسرت ایله لقاکوسنه
ذات بختنی مطلقا کوسنه
وعدینه یوق سنکا خلافا اصلا
سن سها ایتله عالمی نام اولدکز
حی قیوم لانام اولدکز
چونکه سن قبلهٔ انام اولدکز
قبل تولای وجهنه عینه ضیا
جام عشقی ایچدین عاشقه
راهی افنه آچلدی آفاقه
حسینا قامت ایریه زهاقه
برلشورانده زیرایله بالا

ع

(70)







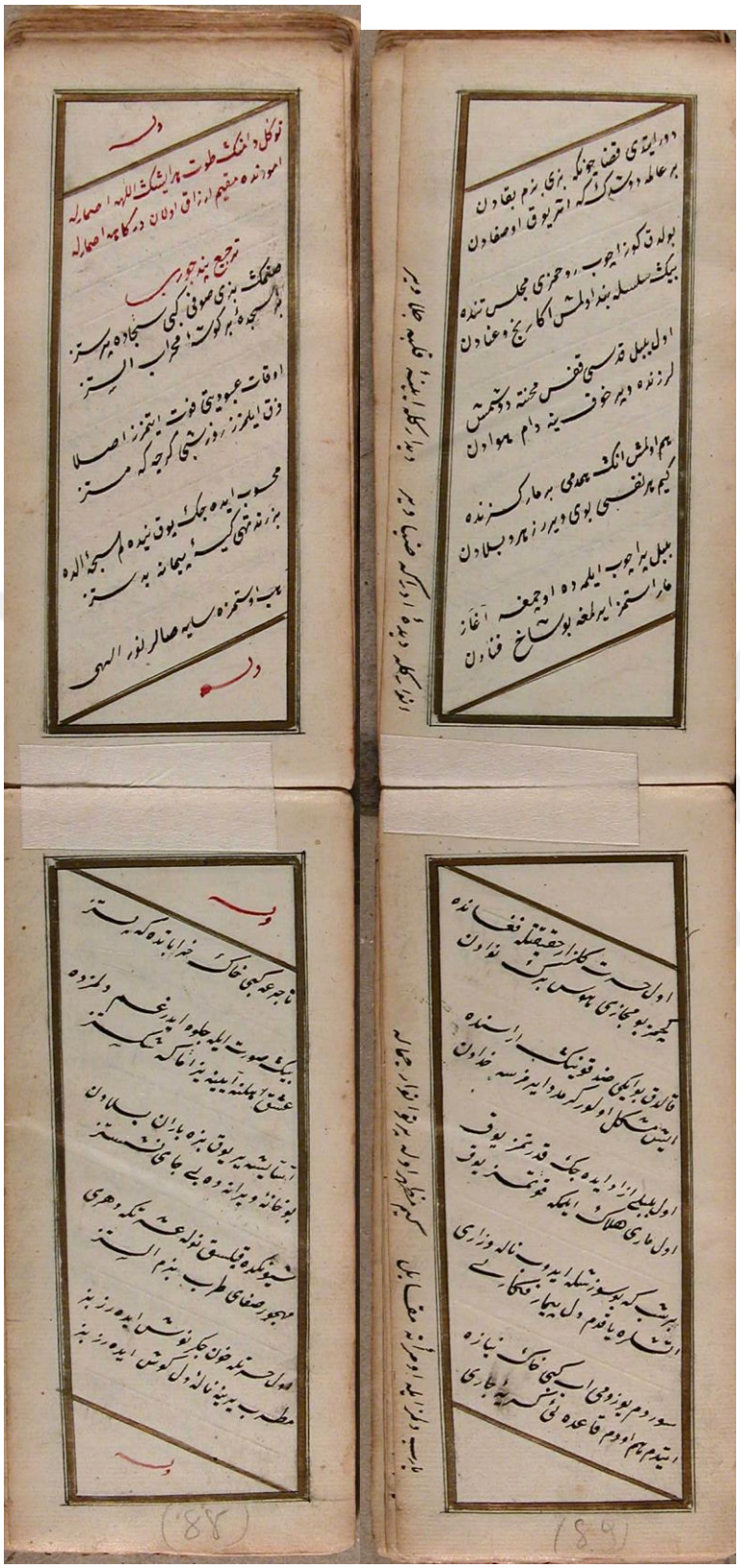


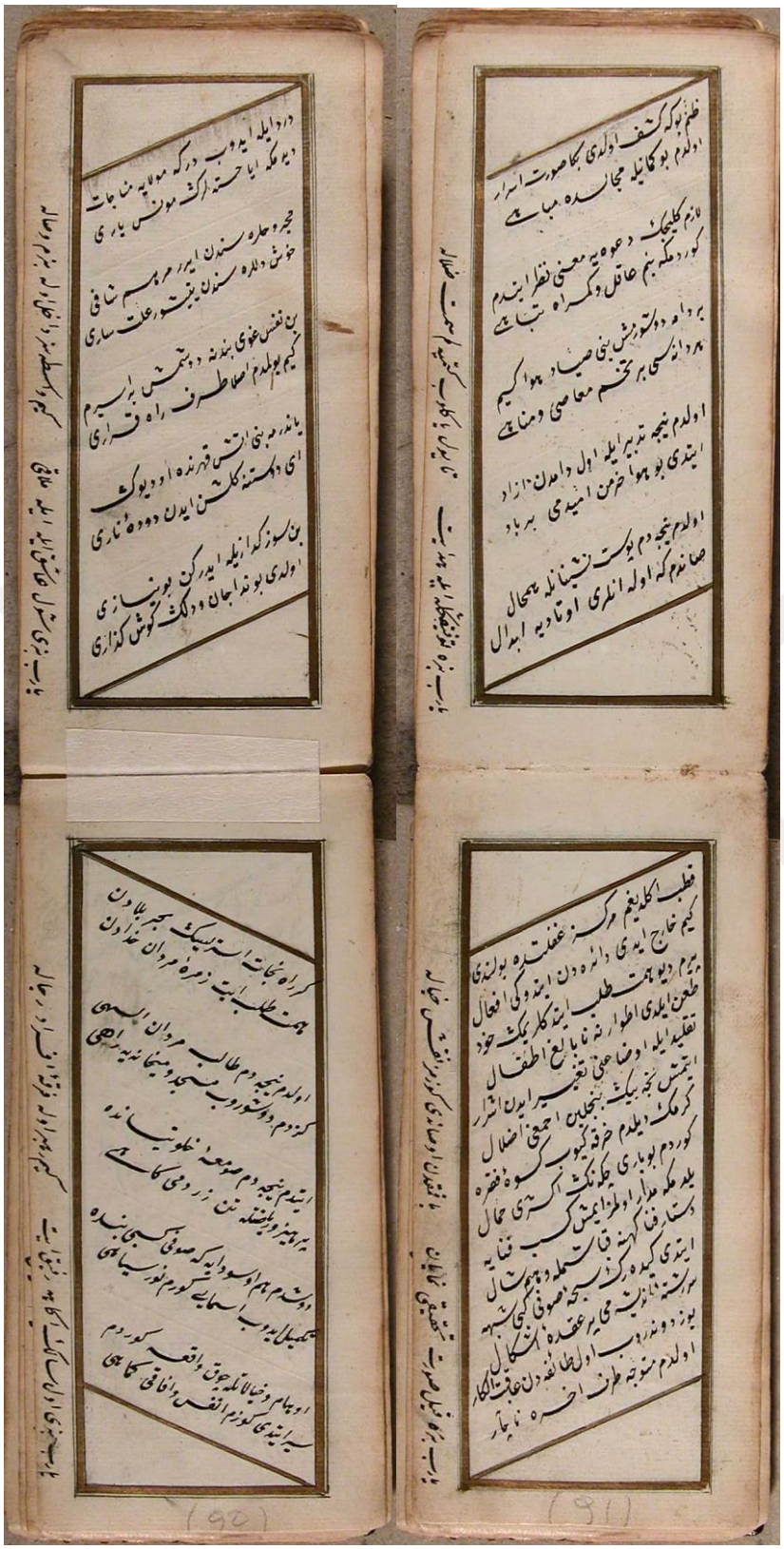


















اذا دخل الخلاء اول قدمه او قضاجه دعا

اللهم رب هذه الدعوة التامة
والصلوة القائمة ات محمدا الوسيلة
والفضيلة والدرجة الرفيعة
وابعثه مقاما محمودا الذي وعدته
انك لا تخلف الميعاد اللهم زوجني
بحور العين والغلمان

دعاي طعام

الحمد لله الحمد لله الذي اطعمنا
وسقانا وجعلنا من المسلمين
اللهم اغفر لي ولصاحب الطعام
والاكلين وكل جميع المؤمنين
اللهم زد ولا تقلل بحرمة
الفاتحة